

Źródło: System Informacji Prawnej LEX

Tekst ujednolicony służy wyłącznie do celów informacyjnych i nie ma mocy prawnej oraz nie obejmuje przepisów przejściowych.

Dz.U.2015.415

2015.06.09	zm.	Dz.U.2015.765	§ 1
2016.03.15	zm.	Dz.U.2016.326	§ 1
2016.04.28	zm.	Dz.U.2016.589	§ 1
2016.08.31	zm.	Dz.U.2016.1367	§ 1
2017.04.21	zm.	Dz.U.2017.806	§ 1
2018.03.15	zm.	Dz.U.2017.2139	§ 1
2018.03.21	zm.	Dz.U.2018.584	§ 1
2019.03.15	zm.	Dz.U.2019.495	§ 1
2019.07.06	zm.	Dz.U.2019.1246	§ 1

**ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA ROLNICTWA I ROZWOJU WSI**

z dnia 18 marca 2015 r.

w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania "Działanie rolno-środowiskowo-klimatyczne" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020

(Dz. U. z dnia 24 marca 2015 r.)

Na podstawie art. 45 ust. 1 pkt 1 i ust. 2 ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 (Dz. U. poz. 349) zarządza się, co następuje:

§ 1. Rozporządzenie określa szczegółowe warunki i tryb przyznawania, wypłaty oraz zwrotu pomocy finansowej w ramach działania "Działanie rolno-środowiskowo-klimatyczne" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020, zwanej dalej "płatnością rolno-środowiskowo-klimatyczną", w tym:

- 1) formę i tryb składania wniosków o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej;
- 2) szczegółowe wymagania, jakim powinny odpowiadać wnioski o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej;
- 3) przypadki, w których następcą prawnym podmiotu ubiegającego się o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej albo przejmujący posiadanie gospodarstwa rolnego w rozumieniu przepisów o krajowym systemie ewidencji producentów, ewidencji gospodarstw rolnych oraz ewidencji wniosków o przyznanie płatności, zwanego dalej "gospodarstwem rolnym", lub

jego części, lub wszystkich zwierząt danej rasy lokalnej objętych zobowiązaniem rolno-środowiskowo-klimatycznym, zwanych dalej "stadem", może, na swój wniosek, wstąpić do toczącego się postępowania na miejsce tego podmiotu, oraz warunki i tryb wstąpienia do tego postępowania;

- 4) przypadki, w których następcy prawnemu beneficjenta albo przejmującemu posiadanie gospodarstwa rolnego lub jego części, lub stada jest przyznawana płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna, oraz warunki i tryb przyznania tej płatności;
- 5) wysokość zmniejszeń kwot płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej, o których mowa w art. 64 ust. 4 lit. a rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1306/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie finansowania wspólnej polityki rolnej, zarządzania nią i monitorowania jej oraz uchylającego rozporządzenia Rady (EWG) nr 352/78, (WE) nr 165/94, (WE) nr 2799/98, (WE) nr 814/2000, (WE) nr 1290/2005 i (WE) nr 485/2008 (Dz. Urz. UE L 347 z 20.12.2013, str. 549, z późn. zm.), zwanego dalej "rozporządzeniem nr 1306/2013".

§ 2. 1. Płatność rolno-środowiskowo-klimatyczną przyznaje się rolnikowi lub zarządcy, o których mowa w art. 28 ust. 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1305/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) i uchylającego rozporządzenie Rady (WE) nr 1698/2005 (Dz. Urz. UE L 347 z 20.12.2013, str. 487, z późn. zm.), zwanego dalej "rozporządzeniem nr 1305/2013", jeżeli:

- 1) został mu nadany numer identyfikacyjny w trybie przepisów o krajowym systemie ewidencji producentów, ewidencji gospodarstw rolnych oraz ewidencji wniosków o przyznanie płatności, zwany dalej "numerem identyfikacyjnym";
- 2) realizuje 5-letnie zobowiązanie rolno-środowiskowo-klimatyczne, o którym mowa w art. 28 ust. 3 rozporządzenia nr 1305/2013 lub art. 7 ust. 2 rozporządzenia delegowanego Komisji (UE) nr 807/2014 z dnia 11 marca 2014 r. uzupełniającego rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1305/2013 w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) i wprowadzającego przepisy przejściowe (Dz. Urz. UE L 227 z 31.07.2014, str. 1), w ramach określonego pakietu albo jego wariantu, zwane dalej "zobowiązaniem rolno-środowiskowo-klimatycznym";
- 3) spełnia warunki przyznania płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej w ramach określonych pakietów lub ich wariantów określone w rozporządzeniu.

2. Odpowiednie minimalne wymogi dotyczące stosowania nawozów i środków ochrony roślin oraz inne odpowiednie obowiązkowe wymogi, o których mowa w art. 28 ust. 3 rozporządzenia nr 1305/2013, są wskazane w załączniku nr 1 do rozporządzenia.

§ 3. 1. Zobowiązanie rolno-środowiskowo-klimatyczne jest realizowane w ramach:

- 1) jednego wariantu, a w przypadku wariantów pakietu wymienionego w § 4 ust. 1 pkt 7 - jednej rasy lokalnej zwierząt albo;
- 2) jednego pakietu - w przypadku gdy pakiet nie obejmuje wariantu.

2. Rolnik lub zarządca, o których mowa w art. 28 ust. 2 rozporządzenia nr 1305/2013, zwani dalej odpowiednio "rolnikiem" lub "zarządcą", może realizować jednocześnie więcej niż jedno zobowiązanie rolno-środowiskowo-klimatyczne, z tym że takie same zobowiązania może realizować jednocześnie, jeżeli zostały podjęte w różnych latach, a w przypadku gdy kontynuuje realizację takiego samego zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego podjętego przez innego rolnika lub zarządcę, może je realizować mimo, że zostały podjęte w tym samym roku.

2a. Takie same zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatyczne mogą być realizowane w ramach wariantów pakietu wymienionego w § 4 ust. 1 pkt 2, pakietu wymienionego w § 4 ust. 1 pkt 3 lub wariantów pakietu wymienionego w § 4 ust. 1 pkt 4 lub 5, a w przypadku gdy kontynuuje realizację takiego samego zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego podjętego przez innego rolnika lub zarządcę - również w ramach pakietu wymienionego w § 4 ust. 1 pkt 1, wariantów pakietu wymienionego w § 4 ust. 1 pkt 6 lub ras lokalnych zwierząt w ramach pakietu wymienionego w § 4 ust. 1 pkt 7.

3. Rolnik nie może realizować zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego, jeżeli realizuje jednocześnie zobowiązanie, o którym mowa w art. 39 rozporządzenia Rady (WE) nr 1698/2005 z dnia 20 września 2005 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) (Dz. Urz. UE L 277 z 21.10.2005, str. 1, z późn. zm.), zwane dalej "zobowiązaniem rolnośrodowiskowym".

4. Przepisu ust. 3 nie stosuje się, jeżeli rolnik, który realizuje zobowiązanie rolnośrodowiskowe, jest:

- 1) spadkobiercą innego rolnika, który złożył wniosek o przyznanie pierwszej płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej lub realizował zobowiązanie rolno-środowiskowo-klimatyczne, lub
  - 2) zapisobiercą windykacyjnym, który w wyniku śmierci innego rolnika nabył, jako przedmiot zapisu windykacyjnego:
    - a) grunty lub stado objęte wnioskiem o przyznanie pierwszej płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej złożonym przez tego rolnika lub objęte zobowiązaniem rolno-środowiskowo-klimatycznym podjętym przez tego rolnika lub
    - b) prawo majątkowe, z którym łączy się posiadanie gruntów lub stada, o których mowa w lit. a, lub
  - 3) innym następcą prawnym rolnika, który złożył wniosek o przyznanie pierwszej płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej lub realizował zobowiązanie rolno-środowiskowo-klimatyczne, lub
  - 4) nowym posiadaczem gruntów lub stada objętych wnioskiem o przyznanie pierwszej płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej złożonym przez innego rolnika lub objętych zobowiązaniem rolno-środowiskowo-klimatycznym podjętym przez tego rolnika
- i kontynuuje realizację zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego podjętego przez innego rolnika do końca okresu objętego tym zobowiązaniem.
5. (uchylony).
  6. (uchylony).

§ 4. 1. Określa się następujące pakiety i ich warianty:

- 1) Pakiet 1. Rolnictwo zrównoważone;
- 2) Pakiet 2. Ochrona gleb i wód:
  - a) Wariant 2.1. Międzyplony,
  - b) Wariant 2.2. Pasy ochronne na stokach o nachyleniu powyżej 20%;
- 3) Pakiet 3. Zachowanie sadów tradycyjnych odmian drzew owocowych;
- 4) Pakiet 4. Cenne siedliska i zagrożone gatunki ptaków na obszarach Natura 2000:
  - a) Wariant 4.1. Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe,
  - b) Wariant 4.2. Zalewowe łąki selernicowe i słonorośla,
  - c) Wariant 4.3. Murawy,
  - d) Wariant 4.4. Półnaturalne łąki wilgotne,
  - e) Wariant 4.5. Półnaturalne łąki świeże,

- f) Wariant 4.6.1. Torfowiska - wymogi obowiązkowe,
  - g) Wariant 4.6.2. Torfowiska - wymogi obowiązkowe i uzupełniające,
  - h) Wariant 4.7. Ekstensywne użytkowanie na obszarach specjalnej ochrony ptaków (OSO),
  - i) Wariant 4.8. Ochrona siedlisk lęgowych ptaków: rycyka, kszczyka, krwawodzioba lub czajki,
  - j) Wariant 4.9. Ochrona siedlisk lęgowych ptaków: wodniczki,
  - k) Wariant 4.10. Ochrona siedlisk lęgowych ptaków: dubelta lub kulika wielkiego,
  - l) Wariant 4.11. Ochrona siedlisk lęgowych ptaków: derkacza;
- 5) Pakiet 5. Cenne siedliska poza obszarami Natura 2000:
- a) Wariant 5.1. Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe,
  - b) Wariant 5.2. Zalewowe łąki selernicowe i słonorośla,
  - c) Wariant 5.3. Murawy,
  - d) Wariant 5.4. Półnaturalne łąki wilgotne,
  - e) Wariant 5.5. Półnaturalne łąki świeże,
  - f) Wariant 5.6.1. Torfowiska - wymogi obowiązkowe,
  - g) Wariant 5.6.2. Torfowiska - wymogi obowiązkowe i uzupełniające;
- 6) Pakiet 6. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych roślin w rolnictwie:
- a) Wariant 6.1. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych roślin w rolnictwie - w przypadku uprawy,
  - b) Wariant 6.2. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych roślin w rolnictwie - w przypadku wytwarzania nasion lub materiału siewnego;
- 7) Pakiet 7. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie:
- a) Wariant 7.1. Zachowanie lokalnych ras bydła,
  - b) Wariant 7.2. Zachowanie lokalnych ras koni,
  - c) Wariant 7.3. Zachowanie lokalnych ras owiec,
  - d) Wariant 7.4. Zachowanie lokalnych ras świń,
  - e) Wariant 7.5. Zachowanie lokalnych ras kóz.
2. Rolnik lub zarządca realizujący zobowiązanie rolno-środowiskowo-klimatyczne:
- 1) posiada plan działalności rolnośrodowiskowej, który sporządza się przed upływem 25 dni od dnia, w którym upływa termin składania wniosków o przyznanie płatności bezpośredniej w rozumieniu przepisów o płatnościach w ramach systemów wsparcia bezpośredniego, przy udziale odpowiednio doradcy rolnośrodowiskowego lub eksperta przyrodniczego, na formularzu udostępnionym przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, zwaną dalej "Agencją";
  - 2) nie może przekształcać występujących w gospodarstwie rolnym trwałych użytków zielonych i pastwisk trwałych w rozumieniu art. 4 ust. 1 lit. h rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1307/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiającego przepisy dotyczące płatności bezpośrednich dla rolników na podstawie systemów wsparcia w ramach wspólnej polityki rolnej oraz uchylającego rozporządzenie Rady (WE) nr 637/2008 i rozporządzenie Rady (WE) nr 73/2009 (Dz. Urz. UE L 347 z 20.12.2013, str. 608, z późn. zm.), zwanych dalej "trwałymi użytkami zielonymi";
  - 3) zachowuje występujące w gospodarstwie rolnym elementy krajobrazu rolniczego nieużytkowane rolniczo, tworzące ostoje przyrody, określone w planie działalności rolnośrodowiskowej;
  - 4) prowadzi na formularzu udostępnionym przez Agencję rejestr działalności rolnośrodowiskowej w odniesieniu do gruntów

objętych zobowiązaniem rolno-środowiskowo-klimatycznym, zawierający wykaz:

- a) działań agrotechnicznych, w tym zastosowania nawozów i wykonania zabiegów przy użyciu środków ochrony roślin,
  - b) wypasów zwierząt - w przypadku prowadzenia wypasu;
- 4a) posiada dokumentację przyrodniczą stanowiącą szczegółową charakterystykę danego siedliska przyrodniczego lub siedliska lęgowego ptaków, sporządzoną przez eksperta przyrodniczego, na formularzu udostępnionym przez Agencję, zgodnie z metodyką sporządzania takiej dokumentacji udostępnioną przez Agencję, zwaną dalej "dokumentacją przyrodniczą", w roku poprzedzającym rok rozpoczęcia lub w roku rozpoczęcia realizacji danego zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego - w przypadku pakietu wymienionego w ust. 1 pkt 4 i 5, z wyłączeniem wariantu 4.7.
- 5) przestrzega innych wymogów, które są określone dla poszczególnych pakietów lub ich wariantów w załączniku nr 2 do rozporządzenia;
- 6) nie jest obowiązany do wypełnienia obowiązku informacyjnego, o którym mowa w części I pkt 2.2 lit. b załącznika III do rozporządzenia wykonawczego Komisji (UE) nr 808/2014 z dnia 17 lipca 2014 r. ustanawiającego zasady stosowania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1305/2013 w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) (Dz. Urz. UE L 227 z 31.07.2014, str. 18, z późn. zm.).

3. Rolnik i zarządca realizujący zobowiązanie rolno-środowiskowo-klimatyczne przestrzegają również wymogów określonych przez:

- 1) doradcę rolnośrodowiskowego w planie działalności rolnośrodowiskowej - w przypadku:
    - a) pakietu wymienionego w ust. 1 pkt 3,
    - b) wariantu 4.7.,
  - 2) eksperta przyrodniczego w dokumentacji przyrodniczej - w przypadku pakietu wymienionego w ust. 1 pkt 4 i 5, z wyłączeniem wariantu 4.7.
- chyba że te wymogi są sprzeczne z wymogami określonymi w rozporządzeniu.

4. W przypadku gdy rolnik jednocześnie realizuje zobowiązanie rolno-środowiskowo-klimatyczne i zobowiązanie ekologiczne:

- 1) rejestr działalności rolnośrodowiskowej może być prowadzony na jednym formularzu z rejestrem działalności ekologicznej prowadzonym w ramach realizowanego przez tego rolnika zobowiązania ekologicznego;
- 2) plan działalności rolnośrodowiskowej może być sporządzony na jednym formularzu z planem działalności ekologicznej sporządzonym w ramach realizowanego przez tego rolnika zobowiązania ekologicznego.

5. Plan działalności rolnośrodowiskowej zawiera elementy, które są określone w załączniku nr 3 do rozporządzenia.

§ 5. 1. Zobowiązanie rolno-środowiskowo-klimatyczne obejmuje:

- 1) użytki rolne w rozumieniu art. 2 ust. 1 akapit drugi lit. f rozporządzenia nr 1305/2013, zwane dalej "użytkami rolnymi", lub obszar gruntów niebędących użytkami rolnymi, na których występują typy siedlisk przyrodniczych lub siedliska lęgowe ptaków wymienione w ust. 3 pkt 1 lit. b, c lub f lub w pkt 3 załącznika nr 4 do rozporządzenia, zwanych dalej "obszarami przyrodniczymi":
  - a) zadeklarowane we wniosku o przyznanie pierwszej płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej w ramach danego pakietu lub danego wariantu,

- b) spełniające warunki przyznania płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej,
- c) objęte obszarem zatwierdzonym w rozumieniu art. 2 ust. 1 akapit drugi pkt 23 lit. b rozporządzenia delegowanego Komisji (UE) nr 640/2014 z dnia 11 marca 2014 r. uzupełniającego rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1306/2013 w odniesieniu do zintegrowanego systemu zarządzania i kontroli oraz warunków odmowy lub wycofania płatności oraz do kar administracyjnych mających zastosowanie do płatności bezpośrednich, wsparcia rozwoju obszarów wiejskich oraz zasady wzajemnej zgodności (Dz. Urz. UE L 181 z 20.06.2014, str. 48 oraz Dz. Urz. UE L 225 z 19.08.2016, str. 41), zwanego dalej "rozporządzeniem nr 640/2014", również w przypadku, o którym mowa w art. 18 ust. 6 akapit drugi rozporządzenia nr 640/2014, lub
- 2) zwierzęta ras lokalnych zadeklarowane we wniosku o przyznanie pierwszej płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej w ramach danej rasy lokalnej objętej wariantem pakietu wymienionego w § 4 ust. 1 pkt 7, dla których są spełnione warunki przyznania płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej, będące zwierzętami zatwierdzonymi w rozumieniu art. 2 ust. 1 akapit drugi pkt 18 lit. b rozporządzenia nr 640/2014.
2. Zobowiązanie rolno-środowiskowo-klimatyczne realizowane w ramach pakietu wymienionego w § 4 ust. 1 pkt 1 obejmuje użytki rolne zadeklarowane we wniosku o przyznanie pierwszej płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej.
3. W przypadku gdy rolnik zadeklarował we wniosku o przyznanie kolejnej płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej grunty orne w rozumieniu art. 4 ust. 1 lit. f rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1307/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiającego przepisy dotyczące płatności bezpośrednich dla rolników na podstawie systemów wsparcia w ramach wspólnej polityki rolnej oraz uchylającego rozporządzenie Rady (WE) nr 637/2008 i rozporządzenie Rady (WE) nr 73/2009, zwane dalej "gruntami ornymi", które nie zostały zadeklarowane we wniosku o przyznanie pierwszej płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej, zobowiązanie rolno-środowiskowo-klimatyczne realizowane w ramach pakietu wymienionego w § 4 ust. 1 pkt 1 obejmuje również te grunty, lecz jedynie w zakresie przestrzegania wymogów, o których mowa w:
- 1) § 4 ust. 2 pkt 1 - w zakresie informacji, o których mowa w ust. 1 pkt 5, ust. 2 i ust. 3 pkt 1 lit. a załącznika nr 3 do rozporządzenia - oraz § 4 ust. 2 pkt 3;
- 2) części I ust. 1 załącznika nr 2 do rozporządzenia.
4. Rolnik lub zarządca realizuje zobowiązanie rolno-środowiskowo-klimatyczne od dnia 15 marca roku, w którym został złożony wniosek o przyznanie pierwszej płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej.
5. Pomimo że w drugim lub kolejnym roku realizacji zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego:
- 1) nie są spełnione warunki przyznania płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej lub
- 2) rolnik lub zarządca nie złożył wniosku o przyznanie kolejnej płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej w ramach danego pakietu lub danego wariantu, lub
- 3) rolnik lub zarządca nie złożył, na formularzu udostępnionym przez Agencję, informacji o gruntach lub zwierzętach oraz o pakiecie lub wariantach realizowanym na tych gruntach lub w odniesieniu do tych zwierząt, wskazując położenie tych gruntów i ich powierzchnię
- uznaje się, że rolnik lub zarządca kontynuuje realizację podjętego zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego, jeżeli grunty lub zwierzęta objęte tym zobowiązaniem znajdują się w jego posiadaniu.

§ 6. 1. Wielkość obszaru objętego zobowiązaniem rolno-środowiskowo-klimatycznym oraz miejsce realizacji tego zobowiązania nie podlegają zmianie w trakcie jego realizacji, z wyjątkiem:

- 1) zmiany wielkości obszaru objętego zobowiązaniem rolno-środowiskowo-klimatycznym w ramach wariantu 2.1., lecz nie więcej niż o 15% w stosunku do wielkości obszaru objętego tym zobowiązaniem w pierwszym roku jego realizacji, lub zmiany miejsca realizacji tego zobowiązania;
- 2) zmiany wielkości obszaru objętego zobowiązaniem rolno-środowiskowo-klimatycznym w ramach danego wariantu pakietu wymienionego w § 4 ust. 1 pkt 6 lub zmiany miejsca realizacji tego zobowiązania.

1a. W przypadku przeniesienia posiadania części gruntów położonych na obszarze objętym zobowiązaniem rolno-środowiskowo-klimatycznym w ramach wariantu 2.1., wielkość obszaru objętego tym zobowiązaniem może podlegać zmianie, lecz nie więcej niż o 15% w stosunku do wielkości obszaru objętego tym zobowiązaniem po dokonaniu przeniesienia posiadania tych gruntów, a wielkość obszaru objętego zobowiązaniem w ramach wariantu 2.1. kontynuowanym przez innego rolnika na tych gruntach, których posiadanie zostało przeniesione, może podlegać zmianie, lecz nie więcej niż o 15% w stosunku do wielkości obszaru tych gruntów.

2. W ramach realizacji zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego rolnik może dokonywać zmiany uprawianych roślin lub miejsca ich uprawy objętych tym zobowiązaniem, pod warunkiem że mimo dokonania tych zmian są spełnione warunki przyznania płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej z tytułu realizacji tego zobowiązania, a zmiany te nie powodują zmiany tego zobowiązania niedopuszczalnej zgodnie z ust. 1.

3. W przypadku uprawy rośliny dwuletniej określonej w ust. 4 pkt 3, 5 i 9 załącznika nr 4 do rozporządzenia, zmiany, o których mowa w ust. 2, są dopuszczalne po upływie dwóch lat uprawy tej rośliny.

4. W przypadku uprawy drzew owocowych lub w przypadku trwałych użytków zielonych lub obszarów przyrodniczych zmiany, o których mowa w ust. 2, są niedopuszczalne.

5. Jeżeli w trakcie realizacji zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego w ramach wariantu pakietu wymienionego w § 4 ust. 1 pkt 5 obszary objęte tym zobowiązaniem zostaną objęte obszarem Natura 2000, zobowiązanie to staje się zobowiązaniem rolno-środowiskowo-klimatycznym w ramach odpowiedniego wariantu pakietu wymienionego w § 4 ust. 1 pkt 4.

6. Jeżeli w trakcie realizacji zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego w ramach wariantu pakietu wymienionego w § 4 ust. 1 pkt 4 obszary objęte tym zobowiązaniem zostaną wyłączone z obszaru Natura 2000, zobowiązanie to staje się zobowiązaniem w ramach odpowiedniego wariantu pakietu wymienionego w § 4 ust. 1 pkt 5.

7. Przepisu ust. 6 nie stosuje się w przypadku realizacji zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego w ramach wariantów 4.7.-4.11.

§ 7. 1. W przypadku wariantów pakietu wymienionego w § 4 ust. 1 pkt 7 zmiana zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego w ramach danej rasy lokalnej zwierząt może polegać jedynie na:

- 1) zwiększeniu liczby zwierząt danej rasy lokalnej objętych tym zobowiązaniem lub zmniejszeniu liczby tych zwierząt, jeżeli mimo tego zmniejszenia liczba tych zwierząt nie będzie niższa niż liczba zwierząt danej rasy objętych tym zobowiązaniem w pierwszym roku jego realizacji;
- 2) zastąpieniu, zgodnie z art. 30 ust. 2 rozporządzenia nr 640/2014, zwierząt danej rasy lokalnej objętych tym zobowiązaniem zwierzętami tej samej rasy, jeżeli zwierzęta te spełniają warunki przyznania płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej.

2. Zastąpienia, o którym mowa w ust. 1 pkt 2, dokonuje się w terminie 40 dni od dnia powzięcia informacji o konieczności zastąpienia zwierzęcia.

§ 8. 1. Zmianę zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego zgłasza się kierownikowi biura powiatowego Agencji we wniosku o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej na rok, w którym rolnik lub zarządca realizuje zmienione zobowiązanie rolno-środowiskowo-klimatyczne, chyba że przepisy rozporządzenia stanowią inaczej.

2. O zastąpieniu, o którym mowa w § 7 ust. 1 pkt 2, rolnik informuje kierownika biura powiatowego Agencji w terminie 30 dni od dnia jego dokonania, składając kopię dokumentu, sporządzonego na formularzu udostępnionym przez Agencję, obejmującego oświadczenia:

- 1) rolnika,
  - 2) podmiotu prowadzącego księgę hodowlaną - w przypadku klaczy, loch, owiec matek i kóz matek,
  - 3) podmiotu upoważnionego do realizacji lub koordynacji działań w zakresie ochrony zasobów genetycznych - w przypadku krów, klaczy, owiec matek i kóz matek
- zawierające wskazanie zwierząt, jakie zostały zastąpione i jakimi je zastąpiono.

3. W przypadku gdy zastąpienie, o którym mowa w § 7 ust. 1 pkt 2, zostało dokonane w terminie określonym do składania wniosków o przyznanie płatności bezpośrednich w rozumieniu przepisów o płatnościach w ramach systemów wsparcia bezpośredniego, lecz przed dniem złożenia wniosku o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej, o zastąpieniu, o którym mowa w § 7 ust. 1 pkt 2, rolnik może poinformować kierownika biura powiatowego Agencji, dołączając do wniosku o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej kopię dokumentu, o którym mowa w § 20 ust. 3.

§ 9. 1. Płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna do tego samego obszaru może być przyznana z tytułu realizacji tylko jednego zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego.

2. W przypadku gdy rolnik lub zarządca ubiega się o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej do tego samego obszaru z tytułu realizacji więcej niż jednego zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego, to płatność ta przysługuje z tytułu realizacji tego zobowiązania, w ramach którego przewidziano wyższą stawkę płatności do 1 ha.

3. Jeżeli na danym obszarze jest realizowane zobowiązanie ekologiczne, do tego obszaru nie przysługuje płatność rolno- - środowiskowo-klimatyczna.

4. Płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna w ramach pakietu wymienionego w § 4 ust. 1 pkt 1 nie może być przyznana w przypadku równoczesnej realizacji zobowiązania:

- 1) rolno-środowiskowo-klimatycznego w ramach wariantu pakietów wymienionych w § 4 ust. 1 pkt 2 lub 6;
- 2) ekologicznego.

§ 10. 1. Płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna w ramach pakietu wymienionego w § 4 ust. 1:

- 1) (uchylony);
  - 2) (uchylony);
  - 3) (uchylony);
  - 4) pkt 7 - jest przyznawana, jeżeli rolnik utrzymuje wpisane do księgi hodowlanej krowy, klacze, lochy, owce matki lub kozy matki ras wymienionych w ust. 5 załącznika nr 4 do rozporządzenia, objęte programem ochrony zasobów genetycznych.
2. (uchylony).

§ 11. 1. W przypadku pakietu wymienionego w § 4 ust. 1:

- 1) pkt 1, płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna jest przyznawana, jeżeli łączna powierzchnia posiadanych przez rolnika użytków rolnych wynosi co najmniej 3 ha;
- 2) pkt 2, 3, 6 i 7, płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna jest przyznawana, jeżeli łączna powierzchnia posiadanych przez rolnika użytków rolnych wynosi co najmniej 1 ha;
- 3) pkt 4 i 5, płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna jest przyznawana, jeżeli łączna powierzchnia posiadanych przez:
  - a) rolnika użytków rolnych lub obszarów przyrodniczych wynosi co najmniej 1 ha,
  - b) zarządcę obszarów przyrodniczych wynosi co najmniej 1 ha.

2. Jeżeli rolnik nie spełnia warunku określonego w ust. 1 pkt 1, 2 lub pkt 3 lit. a, płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna może mu zostać przyznana, w przypadku gdy warunek taki spełnia łącznie co najmniej z jednym rolnikiem lub zarządcą ubiegającymi się o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej.

3. Jeżeli zarządca nie spełnia warunku określonego w ust. 1 pkt 3 lit. b, płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna może mu zostać przyznana, w przypadku gdy warunek taki spełnia łącznie co najmniej z jednym rolnikiem albo jednym rolnikiem i zarządcą ubiegającymi się o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej.

4. W przypadku pakietów wymienionych w § 4 ust. 1 pkt 1-6, płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna jest przyznawana do gruntu, na którym jest położona działka rolna w rozumieniu art. 67 ust. 4 lit. a rozporządzenia nr 1306/2013, o powierzchni co najmniej 0,1 ha, zwanej dalej "działką rolną".

5. W przypadku gdy na działce rolnej występują drzewa, płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna może być przyznana do gruntu, na którym jest położona ta działka, jeżeli:

- 1) występujące na tym gruncie drzewa są rozrzucone, a liczba tych drzew na hektar tego gruntu nie przekracza 100 drzew;
- 2) na tym gruncie można prowadzić działalność rolniczą w podobny sposób, jak na gruncie o takiej samej powierzchni, na którym drzewa nie występują.

6. Warunków określonych w ust. 5 nie stosuje się do działki rolnej położonej na obszarze przyrodniczym oraz do działki rolnej położonej na gruncie, do którego rolnik ubiega się o płatność rolno-środowiskowo-klimatyczną w ramach pakietu wymienionego w § 4 ust. 1 pkt 3.

7. Elementy krajobrazu, o których mowa w art. 9 ust. 1 rozporządzenia nr 640/2014, określone w przepisach wydanych na podstawie art. 8 ust. 3 pkt 2 ustawy z dnia 5 lutego 2015 r. o płatnościach w ramach systemów wsparcia bezpośredniego (Dz. U. poz. 308) uznaje się za część działki rolnej, jeżeli ich szerokość nie przekracza szerokości określonej w tych przepisach.

8. Jeżeli rolnik nie spełnia warunku określonego w ust. 1 pkt 1, 2 lub pkt 3 lit. a, wszyscy rolnicy łącznie spełniający ten warunek posiadają ten sam plan działalności rolnośrodowiskowej sporządzony zgodnie z § 4 ust. 2 pkt 1.

9. Jeżeli zarządca nie spełnia warunku określonego w ust. 1 pkt 3 lit. b, zarządca ten i rolnicy lub zarządcy łącznie z nim spełniający ten warunek posiadają ten sam plan działalności rolnośrodowiskowej sporządzony zgodnie z § 4 ust. 2 pkt 1.

§ 12. 1. W przypadku pakietu wymienionego w § 4 ust. 1 pkt 1 płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna jest przyznawana do gruntów ornych, z tym że w przypadku gruntów ornych, na których jest prowadzona uprawa konopi włóknistych, płatność ta jest przyznawana do tych gruntów ornych, które są objęte zezwoleniem wydanym na podstawie ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2017 r. poz. 783 i 1458).

1a. (uchylony).

1b) W przypadku pakietu wymienionego w § 4 ust. 1 pkt 1 płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna do gruntów ornych,

na których jest prowadzona uprawa konopi włóknistych, jest przyznawana, jeżeli rolnik ubiega się o przyznanie płatności bezpośredniej w rozumieniu przepisów o płatnościach w ramach systemów wsparcia bezpośredniego do tych gruntów za ten sam rok, w odniesieniu do którego rolnik ubiega się o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej do tych gruntów, i są spełnione warunki przyznania płatności bezpośredniej do tych gruntów.

2. W przypadku pakietu wymienionego w § 4 ust. 1 pkt 2 płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna jest przyznawana do gruntów ornych, na których:

- 1) po plonie głównym lub po ugorowaniu są uprawiane międzyplony - w przypadku wariantu 2.1.
- 2) w roku złożenia wniosku o przyznanie pierwszej płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej są zakładane pasy traw o szerokości nie mniejszej niż 6 metrów w poprzek stoku - w przypadku wariantu 2.2., jeżeli co najmniej część gruntów położonych na działce ewidencyjnej, na której występują te pasy, jest położonych na stoku o nachyleniu powyżej 20%.

3. W przypadku pakietu wymienionego w § 4 ust. 1 pkt 3, płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna jest przyznawana do gruntów, na których są uprawiane drzewa owocowe odmian wymienionych w ust. 2 załącznika nr 4 do rozporządzenia lub odmian tradycyjnie uprawianych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przed 1950 r.

4. W przypadku pakietu wymienionego w § 4 ust. 1 pkt 4, płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna jest przyznawana do:

- 1) trwałych użytków zielonych, na których występują:
  - a) siedliska przyrodnicze, których typy są wymienione w ust. 3 pkt 1 załącznika nr 4 do rozporządzenia, jeżeli są położone na specjalnym obszarze ochrony siedlisk albo na obszarze specjalnej ochrony ptaków, albo na obszarze mającym znaczenie dla Wspólnoty, w rozumieniu przepisów o ochronie przyrody - w przypadku wariantów 4.1.-4.6.,
  - b) siedliska lęgowe ptaków z gatunków wymienionych w ust. 3 pkt 3 załącznika nr 4 do rozporządzenia, jeżeli są położone na obszarze specjalnej ochrony ptaków, w rozumieniu przepisów o ochronie przyrody - w przypadku wariantów 4.8.-4.11.;
- 2) obszarów przyrodniczych, na których występują:
  - a) siedliska przyrodnicze, których typy są wymienione w ust. 3 pkt 1 lit. b, c lub f załącznika nr 4 do rozporządzenia, jeżeli są położone na specjalnym obszarze ochrony siedlisk albo na obszarze specjalnej ochrony ptaków, albo na obszarze mającym znaczenie dla Wspólnoty, w rozumieniu przepisów o ochronie przyrody - w przypadku wariantu 4.2., 4.3. lub 4.6.,
  - b) siedliska lęgowe ptaków z gatunków wymienionych w ust. 3 pkt 3 załącznika nr 4 do rozporządzenia, jeżeli są położone na obszarze specjalnej ochrony ptaków, w rozumieniu przepisów o ochronie przyrody - w przypadku wariantów 4.8.-4.11.;
- 3) trwałych użytków zielonych położonych na obszarze specjalnej ochrony ptaków, w rozumieniu przepisów o ochronie przyrody - w przypadku wariantu 4.7.

5. Jeżeli dla danego obszaru Natura 2000 został ustanowiony plan ochrony albo plan zadań ochronnych, płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna w ramach wariantów pakietu wymienionego w § 4 ust. 1 pkt 4 jest przyznawana, jeżeli wymogi określone dla danego wariantu nie są sprzeczne z działaniami:

- 1) obowiązkowymi określonymi w tym planie - w przypadku wszystkich wariantów tego pakietu;
- 2) fakultatywnymi określonymi w tym planie - w przypadku wariantów tego pakietu innych niż wariant 4.7.

5a. Warunek, o którym mowa w ust. 5 pkt 2, uznaje się za spełniony mimo tego, że wymogi danego wariantu określone w załączniku nr 2 do rozporządzenia są sprzeczne z ustanowionymi dla danego obszaru Natura 2000 działaniami fakultatywnymi

określonymi w planie ochrony albo w planie zadań ochronnych, jeżeli regionalny dyrektor ochrony środowiska, który sprawuje nadzór nad tym obszarem Natura 2000, pisemnie potwierdził, na formularzu określonym w metodyce sporządzania dokumentacji przyrodniczej, o której mowa w § 4 ust. 2 pkt 4a, że dany wariant może być realizowany.

6. W przypadku wariantów 4.7.-4.11., płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna może być przyznana do gruntów, o których mowa w ust. 4, położonych poza obszarem Natura 2000, jeżeli są objęte zobowiązaniem rolno-środowiskowo-klimatycznym w ramach tych wariantów i zostały w trakcie jego realizacji wyłączone z obszaru Natura 2000.

7. W przypadku pakietu wymienionego w § 4 ust. 1 pkt 5, płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna jest przyznawana do położonych poza obszarem Natura 2000:

- 1) trwałych użytków zielonych, na których występują siedliska przyrodnicze, których typy są wymienione w ust. 3 pkt 1 załącznika nr 4 do rozporządzenia - w przypadku wszystkich wariantów tego pakietu;
- 2) obszarów przyrodniczych, na których występują siedliska przyrodnicze, których typy są wymienione w ust. 3 pkt 1 lit. b, c lub f załącznika nr 4 do rozporządzenia - w przypadku wariantu 5.2., 5.3. lub 5.6.

8. W przypadku pakietu wymienionego w § 4 ust. 1 pkt 6, płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna jest przyznawana do gruntów ornych, na których są uprawiane rośliny odmian regionalnych i amatorskich wpisanych do rejestru odmian prowadzonego na podstawie przepisów o nasiennictwie, zwanego dalej "krajowym rejestrem", lub rośliny gatunków wymienionych w ust. 4 załącznika nr 4 do rozporządzenia.

§ 13. 1. W przypadku wariantu 6.2., płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna jest przyznawana do gruntów ornych, których łączna powierzchnia wynosi nie mniej niż wielkość powierzchni plantacji nasiennych roślin odmian regionalnych i amatorskich wpisanych do krajowego rejestru, określona dla wytwarzania materiału siewnego kategorii kwalifikowany w przepisach o nasiennictwie.

2. Do gruntów, na których jest uprawiana roślina danego gatunku wymienionego w ust. 4 załącznika nr 4 do rozporządzenia lub danej odmiany regionalnej lub amatorskiej wpisanej do krajowego rejestru, płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna w ramach wszystkich wariantów pakietu wymienionego w § 4 ust. 1 pkt 6 jest przyznawana do łącznej powierzchni uprawy rośliny danego gatunku wymienionego w ust. 4 załącznika nr 4 do rozporządzenia lub danej odmiany regionalnej lub amatorskiej wpisanej do krajowego rejestru nie większej niż 5 ha.

3. W przypadku gdy rolnik ubiega się o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej w ramach wariantu 6.1. i wariantu 6.2. do powierzchni uprawy rośliny danego gatunku wymienionego w ust. 4 załącznika nr 4 do rozporządzenia lub danej odmiany regionalnej lub amatorskiej większej niż 5 ha, płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna w danym roku jest przyznawana w pierwszej kolejności do powierzchni uprawy zadeklarowanej w ramach wariantu 6.2., jednak nie większej niż powierzchnia uprawy określona w ust. 2, a w następnej kolejności do powierzchni uprawy zadeklarowanej w ramach wariantu 6.1., jednak nie większej niż powierzchnia uprawy, która stanowi różnicę między powierzchnią uprawy określoną w ust. 2 a powierzchnią uprawy zadeklarowaną w ramach wariantu 6.2.

§ 14. 1. Płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna jest przyznawana do krów, klaczy, loch, owiec matek lub kóz matek, jeżeli ich liczba w stadzie wynosi co najmniej:

- 1) 4 krowy tej samej rasy;
- 2) 2 klacze tej samej rasy;

- 3) 10 owiec matek rasy olkuskiej, 15 owiec matek rasy cakiel podhalański, barwna owca górską, polska owca pogórza, czarnogłówka, 30 owiec matek rasy merynos polski w starym typie albo 10 owiec matek pozostałych ras;
- 4) 10 loch rasy puławskiej;
- 5) 8 loch rasy złotnickiej białej, a w przypadku stada objętego programem ochrony zasobów genetycznych przed dniem 1 stycznia 2006 r. - 6 loch;
- 6) 8 loch rasy złotnickiej pstrej, a w przypadku stada objętego programem ochrony zasobów genetycznych przed dniem 1 stycznia 2006 r. - 3 lochy;
- 7) 3 kozy matki.

2. Płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna przysługuje do nie więcej niż 100 krów lub do 70 loch stada podstawowego rasy puławskiej lub do 100 loch rasy złotnickiej białej lub do 100 loch rasy złotnickiej pstrej, utrzymywanych w jednym stadzie.

§ 15. 1. Wysokość płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej w danym roku ustala się jako iloczyn stawek płatności za:

- 1) hektar gruntu i powierzchni gruntów, do których przysługuje płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna - w przypadku pakietów wymienionych w § 4 ust. 1 pkt 1-6 lub
  - 2) sztukę zwierzęcia i liczby zwierząt, do których przysługuje płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna - w przypadku pakietu, o którym mowa w § 4 ust. 1 pkt 7
- po uwzględnieniu zmniejszeń lub wykluczeń wynikających ze stwierdzonych nieprawidłowości lub niezgodności.

2. Wysokość stawek płatności, o których mowa w ust. 1, dla poszczególnych pakietów i ich wariantów jest określona w załączniku nr 6 do rozporządzenia.

3. Przy ustalaniu wysokości płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej przysługującej do gruntów uwzględnia się powierzchnię działek rolnych, nie większą jednak niż maksymalny kwalifikowalny obszar, o którym mowa odpowiednio w art. 5 ust. 2 lit. b rozporządzenia nr 640/2014, określony w systemie identyfikacji działek rolnych, o którym mowa w przepisach o krajowym systemie ewidencji producentów, ewidencji gospodarstw rolnych oraz ewidencji wniosków o przyznanie płatności.

§ 16. 1. W przypadku pakietów wymienionych w § 4 ust. 1 pkt 1, 2 i 4-6, płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna jest przyznawana w wysokości:

- 1) 100% stawki płatności - za powierzchnię gruntów od 0,1 ha do 50 ha;
- 2) 75% stawki płatności - za powierzchnię gruntów powyżej 50 ha do 100 ha;
- 3) 60% stawki płatności - za powierzchnię gruntów powyżej 100 ha.

2. W przypadku pakietu wymienionego w § 4 ust. 1 pkt 4, przepis ust. 1 stosuje się wyłącznie do przyznawania płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej do gruntów położonych poza obszarem parków narodowych.

3. W przypadku realizacji więcej niż jednego pakietu lub wariantu, płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna jest przyznawana w wysokości 100% stawki płatności, jeżeli łączna powierzchnia gruntów, do której przysługuje płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna w ramach wszystkich realizowanych pakietów lub wariantów, nie przekracza powierzchni 50 ha.

4. Gdy łączna powierzchnia gruntów, do której przysługuje płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna w ramach wszystkich realizowanych pakietów lub wariantów, przekracza powierzchnię 50 ha, płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna w ramach poszczególnych pakietów lub wariantów jest przyznawana w wysokości 100% stawki płatności za powierzchnię gruntów:

- 1) stanowiącą iloczyn:

- a) 50 ha powierzchni oraz
  - b) procentowego udziału powierzchni gruntów, do której przysługuje płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna w ramach danego pakietu lub wariantu, w łącznej powierzchni gruntów, do której przysługuje płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna w ramach wszystkich realizowanych pakietów lub wariantów;
- 2) nie większą jednak niż powierzchnia 50 ha.
5. W przypadku, o którym mowa w ust. 4, gdy łączna powierzchnia gruntów, do której przysługuje płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna w ramach wszystkich realizowanych pakietów lub wariantów, nie przekracza powierzchni 100 ha, płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna za pozostałą powierzchnię gruntów, do której ta płatność przysługuje, jest przyznawana w wysokości 75% stawki płatności.
6. Gdy łączna powierzchnia gruntów, do której przysługuje płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna w ramach wszystkich realizowanych pakietów lub wariantów, przekracza powierzchnię 100 ha, płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna w ramach poszczególnych pakietów lub wariantów jest przyznawana w wysokości 75% stawki płatności za powierzchnię gruntów:
- 1) stanowiącą iloczyn:
    - a) 50 ha oraz
    - b) procentowego udziału powierzchni gruntów, do której przysługuje płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna w ramach danego pakietu lub wariantu, w łącznej powierzchni gruntów, do której przysługuje płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna w ramach wszystkich realizowanych pakietów lub wariantów;
  - 2) nie większą jednak niż powierzchnia 50 ha.
7. W przypadku, o którym mowa w ust. 6, płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna za pozostałą powierzchnię gruntów, do której ta płatność przysługuje, jest przyznawana w wysokości 60% stawki płatności.
8. Udział, o którym mowa w ust. 4 pkt 1 lit. b oraz w ust. 6 pkt 1 lit. b, ustala się do ośmiu miejsc po przecinku, a powierzchnię gruntów, do której przysługuje płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna w ramach poszczególnych pakietów lub wariantów, wyrażoną w hektarach - do dwóch miejsc po przecinku.

§ 17. W przypadku wariantu 2.1., realizowanego na gruntach ornych położonych na obszarach zagrożonych erozją wodną, których wykaz jest określony w przepisach w sprawie norm w zakresie dobrej kultury rolnej zgodnej z ochroną środowiska, płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna w części przysługującej za realizację tego wariantu na tych gruntach jest przyznawana do powierzchni nie większej niż 70% powierzchni tych gruntów.

§ 18. 1. Rolnikowi lub zarządcy może zostać przyznana kwota przeznaczona na refundację kosztów transakcyjnych w rozumieniu art. 2 ust. 1 akapit drugi lit. e rozporządzenia nr 1305/2013, zwanych dalej "kosztami transakcyjnymi", poniesionych z tytułu:

- 1) sporządzenia w roku poprzedzającym rok rozpoczęcia lub w roku rozpoczęcia, lub w drugim roku realizacji danego zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego dokumentacji przyrodniczej dla siedlisk przyrodniczych lub siedlisk lęgowych ptaków położonych na trwałych użytkach zielonych lub obszarach przyrodniczych, zadeklarowanych we wniosku o przyznanie pierwszej płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej, objętych obszarem zatwierdzonym w rozumieniu art. 2 ust. 1 akapit drugi pkt 23 lit. b rozporządzenia nr 640/2014 - w przypadku pakietu wymienionego w § 4 ust. 1 pkt 4 i 5, z wyłączeniem wariantu 4.7.

2) wykonania w laboratoriach urzędowych lub akredytowanych, o których mowa w art. 44 ustawy z dnia 9 listopada 2012 r. o nasiennictwie (Dz. U. poz. 1512 oraz z 2013 r. poz. 865), oceny wytworzonego materiału siewnego lub nasion potwierdzającej wymaganą jakość wytworzonego materiału siewnego lub nasion uprawianych na gruntach ornych, zadeklarowanych we wniosku o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej, objętych obszarem zatwierdzonym w rozumieniu art. 2 ust. 1 akapit drugi pkt 23 lit. b rozporządzenia nr 640/2014 - w przypadku wariantu 6.2.

- jeżeli są spełnione warunki przyznania płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej w ramach danego pakietu lub wariantu.

2. Wysokość kwoty przeznaczonej na refundację kosztów transakcyjnych poniesionych z tytułu, o którym mowa w ust. 1 pkt 1, ustala się zgodnie z ust. 1 załącznika nr 7 do rozporządzenia, w którym są określone koszty transakcyjne, z tym że nie może ona przekraczać 20% wysokości:

1) pierwszej płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej przyznanej za realizację zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego, w ramach którego jest wymagane posiadanie dokumentacji przyrodniczej - w przypadku sporządzenia dokumentacji przyrodniczej w roku poprzedzającym rok rozpoczęcia lub w roku rozpoczęcia realizacji danego zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego;

2) drugiej płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej przyznanej za realizację zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego, w ramach którego jest wymagane posiadanie dokumentacji przyrodniczej - w przypadku sporządzenia dokumentacji przyrodniczej w drugim roku realizacji danego zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego.

3. Wysokość kwoty przeznaczonej na refundację kosztów transakcyjnych poniesionych z tytułu, o którym mowa w ust. 1 pkt 1, przyznanej za sporządzenie dokumentacji przyrodniczej dla siedliska, które jest położone na obszarze, dla którego ustanowiono plan ochrony albo plan zadań ochronnych, ustala się zgodnie z ust. 2, jednakże w wysokości pomniejszonej o 10%.

4. Wysokość kwoty przeznaczonej na refundację kosztów transakcyjnych poniesionych z tytułu, o którym mowa w ust. 1 pkt 2, ustala się zgodnie z ust. 2 załącznika nr 7 do rozporządzenia, z tym że nie może ona przekraczać 20% wysokości płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej za realizację wariantu 6.2. przyznanej za rok, w którym została dokonana ocena, o której mowa w ust. 1 pkt 2.

§ 19. 1. Wniosek o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej, poza elementami podania określonymi w przepisach Kodeksu postępowania administracyjnego, z wyłączeniem adresu, zawiera:

1) numer identyfikacyjny w krajowym rejestrze urzędowym podmiotów gospodarki narodowej (REGON), jeżeli został nadany, a w przypadku osoby fizycznej również numer ewidencyjny powszechnego elektronicznego systemu ewidencji ludności (PESEL), natomiast jeżeli osoba ta nie posiada obywatelstwa polskiego - kod kraju, numer paszportu lub innego dokumentu tożsamości;

2) numer identyfikacyjny;

3) oświadczenie o:

a) powierzchni działek ewidencyjnych,

b) sposobie wykorzystywania działek rolnych w ramach zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego, zawierające w szczególności wskazanie:

- roślin uprawnych uprawianych na danej działce - w przypadku realizacji pakietu, o którym mowa w § 4 ust. 1 pkt 1, oraz wariantu, o którym mowa w § 4 ust. 1 pkt 2 lit. a,

- roślin uprawnych uprawianych na danej działce, a w przypadku uprawy roślin odmian regionalnych lub amatorskich

również nazw tych odmian - w przypadku realizacji pakietu, o którym mowa w § 4 ust. 1 pkt 6,

- mieszanek roślin uprawnych uprawianych na danej działce - w przypadku realizacji pakietu, o którym mowa w § 4 ust. 1 pkt 1, oraz wariantu, o którym mowa w § 4 ust. 1 pkt 2 lit. b,
- gatunków oraz odmian drzew uprawianych na danej działce - w przypadku realizacji pakietu, o którym mowa w § 4 ust. 1 pkt 3,
- praktyki dodatkowej, o której mowa w części I ust. 4 pkt 2 lub 3 załącznika nr 2 do rozporządzenia;

- 4) oświadczenia oraz informacje, jakie powinny być zawarte we wniosku o przyznanie jednolitej płatności obszarowej w rozumieniu ustawy z dnia 5 lutego 2015 r. o płatnościach w ramach systemów wsparcia bezpośredniego, określone w przepisach wydanych na podstawie art. 22 ust. 10 tej ustawy, niewymienione w pkt 1-3;
- 5) oświadczenia i zobowiązania rolnika lub zarządcy związane z realizacją zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego;
- 6) informację o załącznikach dołączonych do wniosku.

1a. W przypadku, o którym mowa w art. 20 ust. 4 ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020, we wniosku o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej rolnik lub zarządca składa oświadczenie, że ma tytuł prawny do gruntu wchodzącego w skład Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa, do którego ubiega się o przyznanie tej płatności, w którym wskazuje, z czego wywodzi ten tytuł prawny.

2. Wniosek o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej składa się do kierownika biura powiatowego Agencji właściwego ze względu na miejsce zamieszkania albo siedzibę rolnika lub zarządcy, w terminie określonym do składania wniosków o przyznanie płatności bezpośrednich w rozumieniu przepisów o płatnościach w ramach systemów wsparcia bezpośredniego.

3. Jeżeli rolnik lub zarządca nie zamierza ubiegać się w danym roku o przyznanie kolejnej płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej do określonych gruntów lub zwierząt objętych zobowiązaniem rolno-środowiskowo-klimatycznym, zamiast wniosku o przyznanie tej płatności składa, na formularzu udostępnionym przez Agencję, informację o tych gruntach lub zwierzętach oraz o pakiecie lub wariantcie realizowanym na tych gruntach lub w odniesieniu do tych zwierząt, wskazując położenie tych gruntów i ich powierzchnię. Przepis ust. 2 stosuje się odpowiednio.

4. W przypadku, o którym mowa w ust. 3, i jeżeli rolnik lub zarządca zamierza dokonać zmiany zobowiązania rolno- -środowiskowo-klimatycznego, zmianę tę zgłasza kierownikowi biura powiatowego Agencji w informacji, o której mowa w ust. 3, składanej w roku, w którym rolnik lub zarządca realizuje zmienione zobowiązanie rolno-środowiskowo-klimatyczne, chyba że przepisy rozporządzenia stanowią inaczej.

5. Wniosek o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej w ramach pakietów wymienionych w § 4 ust. 1 pkt 1 i 6 lub wariantu wymienionego w § 4 ust. 1 pkt 2 lit. a może zostać zmieniony w części dotyczącej wskazania:

- 1) roślin uprawnych,
- 2) mieszanek roślin uprawnych

- uprawianych na danej działce, zawartego w oświadczeniu o sposobie wykorzystywania działek rolnych, lecz wyłącznie w ramach tego samego pakietu lub jego wariantu i tylko w przypadku, o którym mowa w art. 15 ust. 1 rozporządzenia nr 640/2014.

6. W przypadku uprawy rośliny dwuletniej określonej w ust. 4 pkt 3, 5 i 9 załącznika nr 4 do rozporządzenia w ramach wariantu wymienionego w § 4 ust. 1 pkt 6 lit. b, zmiana, o której mowa w ust. 5, może zostać dokonana wyłącznie w pierwszym

roku uprawy tej rośliny.

§ 20. 1. Do wniosku o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej w ramach wariantu 6.1. dołącza się dokument potwierdzający zakup kwalifikowanego materiału siewnego odmian regionalnych i amatorskich wpisanych do krajowego rejestru - w przypadku gdy wniosek ten dotyczy:

- 1) roku, w którym została rozpoczęta w ramach tego wariantu uprawa rośliny danej odmiany regionalnej albo amatorskiej, wpisanych do krajowego rejestru;
- 2) czwartego roku uprawy w ramach tego wariantu rośliny danej odmiany regionalnej albo amatorskiej, wpisanych do krajowego rejestru.

2. (uchylony).

3. Do wniosku o przyznanie pierwszej i kolejnych płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej w ramach pakietu, o którym mowa w § 4 ust. 1 pkt 7, dołącza się kopię dokumentu, sporządzonego na formularzu udostępnionym przez Agencję, obejmującego oświadczenia:

- 1) rolnika,
  - 2) podmiotu prowadzącego księgę hodowlaną - w przypadku klaczy, loch, owiec matek i kóz matek,
  - 3) podmiotu upoważnionego do realizacji lub koordynacji działań w zakresie ochrony zasobów genetycznych - w przypadku krów, klaczy, loch, owiec matek i kóz matek
- zawierające wskazanie zwierząt ras lokalnych, jakie zostały zakwalifikowane do programu ochrony zasobów genetycznych ras lokalnych - w przypadku realizacji pakietu wymienionego w § 4 ust. 1 pkt 7.

4. Do wniosku o przyznanie pierwszej i kolejnych płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej w ramach pakietu, o którym mowa w § 4 ust. 1 pkt 7, dołącza się oświadczenie o zwierzętach, do których rolnik ubiega się o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej, w ramach tego pakietu, z podaniem numerów identyfikacyjnych tych zwierząt, sporządzone na formularzu udostępnionym przez Agencję.

5. W przypadku, o którym mowa w § 11 ust. 2 lub 3, do wniosku o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej rolnik lub zarządca dołącza oświadczenie, sporządzone na formularzu udostępnionym przez Agencję, o rolniku lub rolnikach, lub zarządcy, lub zarządcach, z którymi spełnia warunek, o którym mowa w § 11 ust. 1:

- 1) pkt 1, 2 lub 3 lit. a - w przypadku rolnika,
- 2) pkt 3 lit. b - w przypadku zarządcy

- zawierające oświadczenia tego rolnika lub tych rolników, lub tego zarządcy, lub tych zarządców potwierdzające tę okoliczność.

§ 21. 1. W przypadku pakietu wymienionego w § 4 ust. 1 pkt 1, rolnik składa do kierownika biura powiatowego Agencji do dnia 31 października roku, w którym złożył wniosek o:

- 1) przyznanie pierwszej płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej:

a) kopię dokumentu:

- zawierającego wyniki analizy gleby pobranej, zgodnie z normą w zakresie pobierania próbek do badań agrochemicznych gleby, z poszczególnych działek rolnych położonych na gruntach ornych, objętych zobowiązaniem rolno-środowiskowo-klimatycznym w ramach pakietu, o którym mowa w § 4 ust. 1 pkt 1, wykonanej w laboratorium okręgowej stacji chemiczno-rolniczej lub innym laboratorium wykonującym badania agrochemiczne gleb,

- sporządzonego przez podmiot, który wykonał analizę, o której mowa w tiret pierwsze,
  - b) oświadczenie o działkach rolnych, o których mowa w lit. a tiret pierwsze, których dotyczą wyniki analizy, o której mowa w lit. a tiret pierwsze, sporządzone na formularzu udostępnionym przez Agencję;
- 2) przyznanie ostatniej płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej:
- a) kopię dokumentu:
    - zawierającego wyniki analizy gleby pobranej, zgodnie z normą w zakresie pobierania próbek do badań agrochemicznych gleby, z poszczególnych działek rolnych położonych na gruntach ornych, będących w posiadaniu rolnika i na których wykonano analizę, o której mowa w pkt 1 lit. a tiret pierwsze, wykonanej w laboratorium okręgowej stacji chemiczno-rolniczej lub innym laboratorium wykonującym badania agrochemiczne gleb i tą samą metodą, którą została wykonana analiza, o której mowa w pkt 1,
    - sporządzonego przez podmiot, który wykonał analizę, o której mowa w tiret pierwsze,
  - b) oświadczenie o działkach rolnych, o których mowa w lit. a tiret pierwsze, których dotyczą wyniki analizy, o której mowa w pkt 1 lit. a tiret pierwsze, sporządzone na formularzu udostępnionym przez Agencję.
2. W przypadku gdy do rolnika lub zarządcy mają zastosowanie wymogi, o których mowa w § 4 ust. 3 pkt 1 lit. b lub pkt 2, rolnik lub zarządca składa do kierownika biura powiatowego Agencji przed upływem 25 dni od dnia, w którym upływa termin składania wniosków o przyznanie płatności bezpośrednich w rozumieniu przepisów o płatnościach w ramach systemów wsparcia bezpośredniego w roku, w którym określono te wymogi, informację zawierającą wskazanie realizowanego wariantu oraz tych wymogów, sporządzoną na formularzu udostępnionym przez Agencję. Przepis ten stosuje się również w przypadku, gdy te wymogi ulegną zmianie w trakcie kolejnego roku realizacji zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego.
3. Informacji, o której mowa w ust. 2, nie składa się w przypadku gdy w danym roku realizacji zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego rolnik lub zarządca dokona zmiany sposobu użytkowania kośnego, kośno-pastwiskowego, pastwiskowego lub naprzemiennego, dopuszczalnej w ramach tego zobowiązania.
4. W przypadku pakietu wymienionego w § 4 ust. 1 pkt 4 i 5, rolnik lub zarządca składa do kierownika biura powiatowego Agencji przed upływem 25 dni od dnia, w którym upływa termin składania wniosków o przyznanie płatności bezpośrednich w rozumieniu przepisów o płatnościach w ramach systemów wsparcia bezpośredniego w roku, w którym złożono wniosek o przyznanie pierwszej płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej w ramach danego zobowiązania:
- 1) oświadczenie eksperta przyrodniczego, sporządzone na formularzu udostępnionym przez Agencję:
    - a) o stwierdzeniu na gruntach zadeklarowanych we wniosku o przyznanie pierwszej płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej w ramach danego wariantu, w wyniku przeprowadzonej inwentaryzacji, która stanowi podstawę do sporządzenia dokumentacji przyrodniczej, występowania siedliska przyrodniczego lub siedliska lęgowego ptaków objętego wsparciem w ramach tego wariantu - w przypadku wariantów tych pakietów innych niż wariant 4.7.,
    - b) że wymogi realizowanego wariantu nie są sprzeczne z ustanowionymi dla danego obszaru chronionego działaniami obligatoryjnymi określonymi w planie ochrony lub w planie zadań ochronnych - w przypadku wariantów tych pakietów innych niż wariant 4.7.,
    - c) że wymogi realizowanego wariantu są sprzeczne albo nie są sprzeczne z ustanowionymi dla danego obszaru Natura 2000 działaniami fakultatywnymi określonymi w planie ochrony lub w planie zadań ochronnych - w przypadku wariantów pakietu wymienionego w § 4 ust. 1 pkt 4 innych niż wariant 4.7.;
  - 2) kopię pisemnego potwierdzenia, o którym mowa w § 12 ust. 5a, jeżeli wymogi realizowanego wariantu są sprzeczne z

ustanowionymi dla danego obszaru Natura 2000 działaniami fakultatywnymi określonymi w planie ochrony lub w planie zadań ochronnych - w przypadku wariantów pakietu wymienionego w § 4 ust. 1 pkt 4 innych niż wariant 4.7.";

3) oświadczenie doradcy rolnośrodowiskowego, sporządzone na formularzu udostępnionym przez Agencję, że wymogi realizowanego wariantu nie są sprzeczne z ustanowionymi dla danego obszaru chronionego działaniami obligatoryjnymi określonymi w planie ochrony lub w planie zadań ochronnych - w przypadku wariantu 4.7;

4a. W przypadku gdy do rolnika lub zarządcy mają zastosowanie wymogi, o których mowa w § 4 ust. 3 pkt 1 lit. b lub pkt 2, oświadczenie, o którym mowa w ust. 4, obejmuje również informację, że do rolnika lub zarządcy mają zastosowanie te wymogi.

4b. W przypadku pakietu wymienionego w § 4 ust. 1 pkt 4 i 5, z wyłączeniem wariantu 4.7., rolnik lub zarządca składa do kierownika biura powiatowego Agencji do dnia 30 września roku, w którym złożył wniosek o przyznanie pierwszej płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej w ramach wariantów tych pakietów, kopię pierwszej strony dokumentacji przyrodniczej.

4c. Rolnik lub zarządca składa do kierownika biura powiatowego Agencji do dnia 15 lipca roku, w którym podjął zobowiązanie rolno-środowiskowo-klimatyczne, kopie stron planu działalności rolnośrodowiskowej, na których:

1) są zawarte informacje, o których mowa w ust. 1 pkt 1, 2 i 4 załącznika nr 3 do rozporządzenia,

2) jest zawarty wykaz:

a) działek rolnych, a w przypadku realizacji wariantu 2.1., 6.1. lub 6.2. - jest zawarte wskazanie wielkości obszaru objętego zobowiązaniem rolno-środowiskowo-klimatycznym,

b) zobowiązań realizowanych w gospodarstwie rolnym,

c) lat realizacji poszczególnych zobowiązań

- z tym że kopie stron, na których są zawarte informacje, o których mowa w pkt 2, oraz informacje, o których mowa w ust. 1 pkt 4 załącznika nr 3 do rozporządzenia, zawierają również podpis doradcy rolnośrodowiskowego, przy którego udziale został sporządzony ten plan.

4d. W przypadku zmiany w planie działalności rolnośrodowiskowej informacji, o których mowa w ust. 1 pkt 4 załącznika nr 3 do rozporządzenia, w ramach realizowanego zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego lub zmiany w tym planie wynikającej z podjęcia nowego zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego, rolnik lub zarządca składa do kierownika biura powiatowego Agencji do dnia 15 lipca roku, w którym nastąpiła ta zmiana, kopie stron tego planu, na których:

1) są zawarte informacje, o których mowa w ust. 1 pkt 1, 2 i 4 załącznika nr 3 do rozporządzenia,

2) jest zawarty wykaz:

a) działek rolnych, a w przypadku realizacji wariantu 2.1., 6.1. lub 6.2. - jest zawarte wskazanie wielkości obszaru objętego zobowiązaniem rolno-środowiskowo-klimatycznym,

b) zobowiązań realizowanych w gospodarstwie rolnym,

c) lat realizacji poszczególnych zobowiązań

- z tym że kopie stron tego planu, na których są zawarte informacje, o których mowa w ust. 1 pkt 1 i 2 załącznika nr 3 do rozporządzenia, zawierają również wskazanie daty sporządzenia tej zmiany.

4e. Do zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego w zakresie pakietu wymienionego w § 4 ust. 1 pkt 7 nie stosuje się ust. 4c pkt 2 i ust. 4d pkt 2.

5. W przypadku wytwarzania nasion lub materiału siewnego w ramach wariantu 6.2., rolnik składa do kierownika biura powiatowego Agencji do dnia 31 października roku, w którym złożył wniosek o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-

klimatycznej, świadectwo oceny laboratoryjnej materiału siewnego odmian regionalnych lub amatorskich wpisanych do krajowego rejestru, a w przypadku roślin z gatunków wymienionych w ust. 4 załącznika nr 4 do rozporządzenia - informację o wynikach badania nasion uzyskanych z roślin uprawianych w tym roku w ramach tego wariantu, wydane na podstawie przepisów o nasiennictwie, lub sporządzone na formularzu udostępnionym przez Agencję oświadczenie o posiadaniu plantacji nasiennej rośliny dwuletniej - w pierwszym roku uprawy tej rośliny.

6. W przypadku gdy rolnik lub zarządca nie dokonał czynności, o której mowa w ust. 1, 2, 4, 4b, 4c, 4d lub 5, w terminie określonym w tych przepisach, kierownik biura powiatowego Agencji wzywa na piśmie rolnika lub zarządcę do dokonania tej czynności, w terminie 7 dni od dnia doręczenia wezwania.

7. Czynność, o której mowa w ust. 1, 2, 4b, 4c, 4d lub 5, dokonana do dnia wydania decyzji w sprawie o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej za dany rok, uważa się za dokonaną w terminie.

8. Czynność, o której mowa w ust. 4, dokonana:

- 1) w terminie określonym w wezwaniu, o którym mowa w ust. 6,
  - 2) po terminie określonym w ust. 4, a przed doręczeniem wezwania, o którym mowa w ust. 6
- uważa się za dokonaną w terminie.

§ 22. 1. Do wniosku o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej rolnik dołącza materiał graficzny, o którym mowa w art. 72 ust. 3 rozporządzenia nr 1306/2013, udostępniony przez Agencję.

2. Rolnik lub zarządca zaznacza na materiale graficznym, o którym mowa w art. 72 ust. 3 rozporządzenia nr 1306/2013:

- 1) granice działek rolnych, na których realizują poszczególne pakiety lub warianty, oraz określone w planie działalności rolnośrodowiskowej elementy krajobrazu rolniczego nieużytkowane rolniczo, o których mowa w § 4 ust. 2 pkt 3;
- 2) część działki rolnej, która ma pozostać nieskoszona w danym roku - w przypadku pakietu wymienionego w § 4 ust. 1 pkt 4 lub 5;
- 3) miejsca na działce rolnej, w których są zasadzone poszczególne drzewa odmian wymienionych w ust. 2 załącznika nr 4 do rozporządzenia lub odmian tradycyjnie uprawianych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przed 1950 r. - w przypadku pakietu wymienionego w § 4 ust. 1 pkt 3;
- 4) granice działek rolnych położonych na gruntach ornych, na których jest w danym roku realizowana praktyka dodatkowa określona w części I ust. 4 pkt 2 lub 3 załącznika nr 2 do rozporządzenia - w przypadku pakietu wymienionego w § 4 ust. 1 pkt 1.

3. Jeżeli rolnik równocześnie nie ubiega się o przyznanie jednolitej płatności obszarowej w rozumieniu przepisów o płatnościach w ramach systemów wsparcia bezpośredniego, to na materiale graficznym, o którym mowa w art. 72 ust. 3 rozporządzenia nr 1306/2013, zaznacza również obiekty, o których mowa w § 4 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 12 marca 2015 r. w sprawie szczegółowych wymagań, jakie powinny spełniać wnioski w sprawach dotyczących płatności w ramach systemów wsparcia bezpośredniego (Dz. U. poz. 352), znajdujące się na użytkach rolnych będących w jego posiadaniu.

4. W przypadku zwiększenia wielkości obszaru gruntów, na których jest realizowane zobowiązanie rolno-środowiskowo-klimatyczne, przepisy ust. 1, 2 pkt 1 oraz ust. 3 stosuje się odpowiednio.

5. W przypadku gdy rolnik lub zarządca po raz pierwszy ubiega się o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej do danego gruntu, Agencja udostępnia materiał graficzny, o którym mowa w art. 72 ust. 3 rozporządzenia nr 1306/2013, na

wniosek tego rolnika lub zarządcy, w którym wskazuje on działki ewidencyjne, na których jest położony ten grunt, sporządzony na formularzu udostępnionym przez Agencję.

§ 23. (uchylony).

§ 24. 1. W przypadku śmierci rolnika lub zarządcy, która nastąpiła w okresie od dnia złożenia wniosku o przyznanie pierwszej płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej do dnia doręczenia decyzji w sprawie o przyznanie tej płatności, spadkobierca rolnika lub zarządcy może wstąpić do toczącego się postępowania w sprawie o przyznanie tej płatności na miejsce zmarłego rolnika lub zarządcy, jeżeli objął w posiadanie grunty lub stado objęte tym wnioskiem.

2. Spadkobierca rolnika lub zarządcy wstępuje do toczącego się postępowania w sprawie przyznania pierwszej płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej na miejsce zmarłego rolnika lub zarządcy na wniosek złożony w terminie 7 miesięcy od dnia otwarcia spadku.

3. Termin, o którym mowa w ust. 2, nie podlega przywróceniu.

4. Spadkobierca rolnika lub zarządcy podaje we wniosku, o którym mowa w ust. 2, swój numer identyfikacyjny albo dołącza do tego wniosku kopię wniosku o nadanie takiego numeru.

5. Do wniosku, o którym mowa w ust. 2, spadkobierca rolnika lub zarządcy dołącza:

- 1) odpis prawomocnego postanowienia sądu o stwierdzeniu nabycia spadku albo
- 2) oświadczenie tego spadkobiercy o złożeniu wniosku o stwierdzenie nabycia spadku, zawierające wskazanie imienia, nazwiska i numeru identyfikacyjnego rolnika lub zarządcy, którego jest spadkobiercą, w przypadku gdy nie zostało zakończone postępowanie sądowe o stwierdzenie nabycia spadku, albo;
- 3) zarejestrowany akt poświadczenia dziedziczenia sporządzony przez notariusza.

6. W przypadku pakietu wymienionego w § 4 ust. 1 pkt 7 do wniosku dołącza się również kopię dokumentu, sporządzonego na formularzu udostępnionym przez Agencję, obejmującego oświadczenia:

- 1) spadkobiercy rolnika,
  - 2) podmiotu prowadzącego księgi hodowlane - w przypadku klaczy, loch, owiec matek i kóz matek,
  - 3) podmiotu upoważnionego do realizacji lub koordynacji działań w zakresie ochrony zasobów genetycznych - w przypadku krów, klaczy, loch, owiec matek i kóz matek
- zawierające wskazanie zwierząt ras lokalnych, jakie zostały zakwalifikowane do programu ochrony zasobów genetycznych ras lokalnych.

7. W przypadku, o którym mowa w ust. 5 pkt 2, spadkobierca rolnika lub zarządcy składa odpis prawomocnego postanowienia sądu o stwierdzeniu nabycia spadku, w terminie 14 dni od dnia uprawomocnienia się tego postanowienia.

8. Jeżeli z postanowienia sądu o stwierdzeniu nabycia spadku albo z zarejestrowanego aktu poświadczenia dziedziczenia sporządzonego przez notariusza wynika, że uprawnionych do nabycia spadku jest więcej niż jeden spadkobierca rolnika lub zarządcy, spadkobierca rolnika lub zarządcy wstępujący do postępowania w sprawie o przyznanie pierwszej płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej:

- 1) dołącza do wniosku, o którym mowa w ust. 2, albo
  - 2) składa wraz z odpisem postanowienia sądu, o którym mowa w ust. 7
- oświadczenia pozostałych spadkobierców rolnika lub zarządcy, że wyrażają zgodę na wstąpienie tego spadkobiercy na

miejsce zmarłego rolnika lub zarządcy i przyznanie temu spadkobiercy tej płatności.

9. Zgoda, o której mowa w ust. 8, nie jest wymagana, jeżeli miała być wyrażona przez małoletniego, a wniosek, o którym mowa w ust. 2, został złożony przez spadkobiercę rolnika lub zarządcy będącego przedstawicielem ustawowym tego małoletniego.

10. Wniosek, o którym mowa w ust. 2, spadkobierca rolnika lub zarządcy składa do kierownika biura powiatowego Agencji, do którego rolnik lub zarządca, którego jest spadkobiercą, złożył wniosek o przyznanie pierwszej płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej.

11. W przypadku, o którym mowa w ust. 5 pkt 2, decyzję w sprawie o przyznanie pierwszej płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej spadkobiercy rolnika lub zarządcy wydaje się po złożeniu przez tego spadkobiercę odpisu prawomocnego postanowienia sądu o stwierdzeniu nabycia spadku.

12. Do zapisobiercy windykacyjnego, który w wyniku śmierci rolnika lub zarządcy nabył, jako przedmiot zapisu windykacyjnego, grunty lub stado objęte wnioskiem o przyznanie pierwszej płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej złożonym przez tego rolnika lub zarządcę, lub prawo majątkowe, z którym łączy się posiadanie tych gruntów lub stada, przepisy ust. 1-11 stosuje się odpowiednio.

§ 25. 1. W przypadku rozwiązania albo przekształcenia rolnika lub zarządcy lub wystąpienia innego zdarzenia prawnego, w wyniku których zaistniało następstwo prawne, z wyłączeniem przypadku, o którym mowa w § 24 ust. 1, w okresie od dnia złożenia wniosku o przyznanie pierwszej płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej do dnia doręczenia decyzji w sprawie o przyznanie tej płatności następca prawny tego rolnika lub zarządcy może wstąpić do toczącego się postępowania w sprawie przyznania tej płatności na miejsce tego rolnika lub zarządcy, jeżeli objął w posiadanie grunty lub stado objęte tym wnioskiem.

2. Następca prawny rolnika lub zarządcy wstępuje do toczącego się postępowania w sprawie o przyznanie pierwszej płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej na miejsce rolnika lub zarządcy na wniosek złożony w terminie 3 miesięcy od dnia wystąpienia zdarzenia prawnego, w wyniku którego zaistniało następstwo prawne.

3. Termin, o którym mowa w ust. 2, nie podlega przywróceniu.

4. Następca prawny rolnika lub zarządcy podaje we wniosku, o którym mowa w ust. 2, swój numer identyfikacyjny albo dołącza do tego wniosku kopię wniosku o nadanie takiego numeru.

5. Do wniosku, o którym mowa w ust. 2, następca prawny rolnika lub zarządcy dołącza:

- 1) dokument potwierdzający zaistnienie następstwa prawnego albo kopię tego dokumentu poświadczoną za zgodność z oryginałem przez notariusza lub przez występującego w sprawie pełnomocnika będącego radcą prawnym albo adwokatem albo potwierdzoną za zgodność z oryginałem przez upoważnionego pracownika Agencji;
  - 2) kopię dokumentu, sporządzonego na formularzu udostępnionym przez Agencję, obejmującego oświadczenia:
    - a) tego następcy,
    - b) podmiotu prowadzącego księgi hodowlane - w przypadku kłaczy, loch, owiec matek i kóz matek,
    - c) podmiotu upoważnionego do realizacji lub koordynacji działań w zakresie ochrony zasobów genetycznych - w przypadku krów, kłaczy, loch, owiec matek i kóz matek
- zawierające wskazanie zwierząt ras lokalnych, jakie zostały zakwalifikowane do programu ochrony zasobów genetycznych ras lokalnych - w przypadku pakietu wymienionego w § 4 ust. 1 pkt 7.

6. Wniosek, o którym mowa w ust. 2, następca prawny rolnika lub zarządcy składa do kierownika biura powiatowego

Agencji, do którego rolnik lub zarządca, którego jest następcą prawnym, złożył wniosek o przyznanie pierwszej płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej.

§ 26. 1. W przypadku przeniesienia, w wyniku umowy sprzedaży, dzierżawy lub innej umowy, posiadania gruntów lub stada objętych wnioskiem o przyznanie pierwszej płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej złożonym przez rolnika lub zarządcę, w okresie od dnia złożenia tego wniosku do dnia doręczenia decyzji w sprawie o przyznanie tej płatności nowy posiadacz tych gruntów lub stada może wstąpić do toczącego się postępowania w sprawie o przyznanie pierwszej płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej na miejsce tego rolnika lub zarządcy.

2. Nowy posiadacz gruntów lub stada, o których mowa w ust. 1, wstępuje do toczącego się postępowania w sprawie o przyznanie pierwszej płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej na miejsce rolnika lub zarządcy na wniosek złożony w terminie 3 miesięcy od dnia przeniesienia posiadania tych gruntów lub stada.

3. Termin, o którym mowa w ust. 2, nie podlega przywróceniu.

4. Nowy posiadacz gruntów lub stada, o których mowa w ust. 1, podaje we wniosku, o którym mowa w ust. 2, swój numer identyfikacyjny albo dołącza do tego wniosku kopię wniosku o nadanie takiego numeru.

5. Do wniosku, o którym mowa w ust. 2, nowy posiadacz gruntów lub stada, o których mowa w ust. 1, dołącza:

- 1) umowę sprzedaży, dzierżawy lub inną umowę, w wyniku której zostało na niego przeniesione posiadanie tych gruntów lub stada, albo kopię tej umowy poświadczoną za zgodność z oryginałem przez notariusza lub przez występującego w sprawie pełnomocnika będącego radcą prawnym albo adwokatem albo potwierdzoną za zgodność z oryginałem przez upoważnionego pracownika Agencji;
  - 2) kopię dokumentu, sporządzonego na formularzu udostępnionym przez Agencję, obejmującego oświadczenia:
    - a) tego posiadacza,
    - b) podmiotu prowadzącego księgi hodowlane - w przypadku kłaczy, loch, owiec matek i kóz matek,
    - c) podmiotu upoważnionego do realizacji lub koordynacji działań w zakresie ochrony zasobów genetycznych - w przypadku krów, kłaczy, loch, owiec matek i kóz matek
- zawierające wskazanie zwierząt ras lokalnych, jakie zostały zakwalifikowane do programu ochrony zasobów genetycznych ras lokalnych - w przypadku pakietu wymienionego w § 4 ust. 1 pkt 7.

6. Jeżeli posiadanie gruntów lub stada objętych wnioskiem o przyznanie pierwszej płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej złożonym przez rolnika lub zarządcę zostało przeniesione na rzecz kilku podmiotów, nowy posiadacz tych gruntów lub stada wstępujący do postępowania w sprawie o przyznanie pierwszej płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej dołącza do wniosku, o którym mowa w ust. 2, oświadczenia współposiadaczy, że wyrażają zgodę na wstąpienie tego posiadacza na miejsce rolnika lub zarządcy i przyznanie mu tej płatności.

7. Wniosek, o którym mowa w ust. 2, nowy posiadacz gruntów lub stada, o których mowa w ust. 1, składa do kierownika biura powiatowego Agencji, do którego:

- 1) rolnik, który był dotychczas posiadaczem tych gruntów lub stada, lub
  - 2) zarządca, który był dotychczas posiadaczem tych gruntów
- złożył wniosek o przyznanie pierwszej płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej.

§ 27. 1. W przypadku śmierci rolnika lub zarządcy, która nastąpiła po doręczeniu decyzji w sprawie o przyznanie pierwszej

płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej, spadkobiercy rolnika lub zarządcy mogą być przyznane kolejne płatności rolno-środowiskowo-klimatyczne, jeżeli spadkobierca ten objął w posiadanie grunty lub stado objęte zobowiązaniem rolno-środowiskowo-klimatycznym podjętym przez tego rolnika lub zarządcę i są spełnione warunki określone w art. 43 ust. 2 ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020, zwanej dalej "ustawą".

2. Jeżeli śmierć rolnika lub zarządcy nastąpiła po doręczeniu decyzji w sprawie o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej za poprzedni rok, lecz zanim ten rolnik lub zarządca złożył wniosek o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej za dany rok, spadkobierca rolnika lub zarządcy składa wniosek o przyznanie tej płatności w terminie 7 miesięcy od dnia otwarcia spadku.

3. Płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna za dany rok może zostać przyznana spadkobiercy rolnika lub zarządcy, jeżeli spadkobierca ten złożył wniosek, o którym mowa w ust. 2, w terminie określonym do składania wniosków o przyznanie płatności bezpośredniej w rozumieniu przepisów o płatnościach w ramach systemów wsparcia bezpośredniego, zaś gdy termin ten upłynął - wyłącznie w przypadku określonym w art. 13 ust. 1 rozporządzenia nr 640/2014.

4. Jeżeli nie zachodzą okoliczności określone w ust. 3, a spadkobierca rolnika lub zarządcy złożył wniosek, o którym mowa w ust. 2, przed upływem terminu określonego w ust. 2, nie przyznaje się płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej za dany rok, a spadkobierca rolnika lub zarządcy jest uprawniony do ubiegania się o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej za następne lata.

5. Do wniosku, o którym mowa w ust. 2, oprócz dokumentów wymaganych na podstawie § 20 spadkobierca rolnika lub zarządcy dołącza oświadczenie, złożone na formularzu udostępnionym przez Agencję, obejmujące zobowiązanie do kontynuowania realizacji zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego podjętego przez tego rolnika lub zarządcę do końca okresu objętego tym zobowiązaniem.

6. Do wniosku, o którym mowa w ust. 2, dołącza się również:

- 1) odpis prawomocnego postanowienia sądu o stwierdzeniu nabycia spadku albo
- 2) oświadczenie spadkobiercy rolnika lub zarządcy o złożeniu wniosku o stwierdzenie nabycia spadku, zawierające wskazanie imienia, nazwiska i numeru identyfikacyjnego rolnika lub zarządcy, którego jest spadkobiercą, w przypadku gdy nie zostało zakończone postępowanie sądowe o stwierdzenie nabycia spadku, albo;
- 3) zarejestrowany akt poświadczenia dziedziczenia sporządzony przez notariusza.

7. W przypadku, o którym mowa w ust. 2, do trybu przyznawania płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej za dany rok spadkobiercy rolnika lub zarządcy stosuje się odpowiednio § 24 ust. 7-9 i 11.

8. Jeżeli śmierć rolnika lub zarządcy nastąpiła w okresie od dnia złożenia wniosku o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej za dany rok do dnia doręczenia decyzji w sprawie o przyznanie tej płatności, spadkobierca rolnika lub zarządcy wstępuje do toczącego się postępowania w sprawie przyznania tej płatności na miejsce zmarłego rolnika lub zarządcy na wniosek złożony w terminie 7 miesięcy od dnia otwarcia spadku.

9. W przypadku, o którym mowa w ust. 8, do trybu przyznawania płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej za dany rok spadkobiercy rolnika lub zarządcy stosuje się odpowiednio § 24 ust. 3-11, z tym że do wniosku, o którym mowa w ust. 8, dołącza on również oświadczenie, złożone na formularzu udostępnionym przez Agencję, obejmujące zobowiązanie do kontynuowania realizacji zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego podjętego przez tego rolnika lub zarządcy do końca okresu objętego tym zobowiązaniem.

10. Do zapisobiercy windykacyjnego, który w wyniku śmierci rolnika lub zarządcy nabył, jako przedmiot zapisu windykacyjnego, grunty lub stado objęte zobowiązaniem rolno-środowiskowo-klimatycznym podjętym przez rolnika lub zarządcę, lub prawo majątkowe, z którym łączy się posiadanie tych gruntów lub stada, przepisy ust. 1-6 i 8 stosuje się odpowiednio, a w przypadku, o którym mowa w:

- 1) ust. 2, do trybu przyznawania płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej za dany rok zapisobiercy windykacyjnemu stosuje się odpowiednio § 24 ust. 7-9 i 11;
- 2) ust. 8, do trybu przyznawania płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej za dany rok zapisobiercy windykacyjnemu stosuje się odpowiednio § 24 ust. 3-11, z tym że do wniosku, o którym mowa w ust. 8, zapisobierca windykacyjny dołącza również oświadczenie, złożone na formularzu udostępnionym przez Agencję, obejmujące zobowiązanie do kontynuowania realizacji zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego podjętego przez rolnika lub zarządcę, który ustanowił zapis windykacyjny na rzecz tego zapisobiercy, do końca okresu objętego tym zobowiązaniem.

§ 28. 1. W przypadku rozwiązania albo przekształcenia rolnika lub zarządcy lub wystąpienia innego zdarzenia prawnego, w wyniku których zaistniało następstwo prawne, z wyłączeniem przypadku, o którym mowa w § 27 ust. 1, które nastąpiło po doręczeniu decyzji w sprawie o przyznanie pierwszej płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej, następcy prawnemu rolnika lub zarządcy mogą być przyznane kolejne płatności rolno-środowiskowo-klimatyczne, jeżeli objął w posiadanie grunty lub stado objęte zobowiązaniem rolno-środowiskowo-klimatycznym podjętym przez tego rolnika lub zarządcę i są spełnione warunki określone w art. 43 ust. 2 ustawy.

2. Jeżeli zdarzenie, o którym mowa w ust. 1, nastąpiło po doręczeniu decyzji w sprawie o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej za poprzedni rok, lecz zanim ten rolnik lub zarządca złożył wniosek o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej za dany rok, następcą prawnym rolnika lub zarządcy składa wniosek o przyznanie tej płatności w terminie 7 miesięcy od dnia wystąpienia zdarzenia prawnego, w wyniku którego zaistniało następstwo prawne.

3. Płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna za dany rok może zostać przyznana następcy prawnemu rolnika lub zarządcy, jeżeli następcą ten złożył wniosek, o którym mowa w ust. 2, w terminie określonym do składania wniosków o przyznanie płatności bezpośredniej w rozumieniu przepisów o płatnościach w ramach systemów wsparcia bezpośredniego, zaś gdy termin ten upłynął - wyłącznie w przypadku określonym w art. 13 ust. 1 rozporządzenia nr 640/2014.

4. Jeżeli nie zachodzą okoliczności określone w ust. 3, a następcą prawnym rolnika lub zarządcy złożył wniosek, o którym mowa w ust. 2, przed upływem terminu określonego w ust. 2, nie przyznaje się płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej za dany rok, a następcą prawnym rolnika lub zarządcy jest uprawniony do ubiegania się o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej za następne lata.

5. Do wniosku, o którym mowa w ust. 2, oprócz dokumentów wymaganych na podstawie § 20 następcą prawnym rolnika lub zarządcy dołącza:

- 1) oświadczenie, złożone na formularzu udostępnionym przez Agencję, obejmujące zobowiązanie do:
  - a) kontynuowania realizacji zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego podjętego przez tego rolnika lub zarządcę do końca okresu objętego tym zobowiązaniem,
  - b) zapłaty na rzecz Agencji równowartości kwoty płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej uzyskanej przez tego rolnika lub zarządcę, jaką ten rolnik lub zarządca byłby obowiązany zwrócić, gdyby w trakcie realizacji zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego przez tego rolnika lub zarządcę wystąpiły okoliczności stanowiące podstawę zwrotu

płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej, wymienione w § 34 ust. 1-3;

- 2) dokument potwierdzający zaistnienie następstwa prawnego albo kopię tego dokumentu poświadczoną za zgodność z oryginałem przez notariusza lub przez występującego w sprawie pełnomocnika będącego radcą prawnym albo adwokatem albo potwierdzoną za zgodność z oryginałem przez upoważnionego pracownika Agencji.

6. Jeżeli zdarzenie, o którym mowa w ust. 1, nastąpiło w okresie od dnia złożenia przez rolnika lub zarządcę wniosku o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej za dany rok do dnia doręczenia decyzji w sprawie o przyznanie tej płatności, następca prawny rolnika lub zarządcy wstępuje do toczącego się postępowania w sprawie o przyznanie tej płatności na miejsce tego rolnika lub zarządcy na wniosek złożony w terminie 3 miesięcy od dnia wystąpienia zdarzenia prawnego, w wyniku którego zaistniało następstwo prawne.

7. W przypadku, o którym mowa w ust. 6, do trybu przyznawania płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej za dany rok następcy prawnemu rolnika lub zarządcy stosuje się odpowiednio § 25 ust. 3-6, z tym że do wniosku, o którym mowa w ust. 6, następca prawny rolnika lub zarządcy dołącza również oświadczenie, złożone na formularzu udostępnionym przez Agencję, obejmujące zobowiązanie do:

- 1) kontynuowania realizacji zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego podjętego przez tego rolnika lub zarządcę do końca okresu objętego tym zobowiązaniem;
- 2) zapłaty na rzecz Agencji równowartości kwoty płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej uzyskanej przez tego rolnika lub zarządcę, jaką ten rolnik lub zarządca byłby obowiązany zwrócić, gdyby w trakcie realizacji zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego przez tego rolnika lub zarządcę wystąpiły okoliczności stanowiące podstawę zwrotu płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej, wymienione w § 34 ust. 1-3.

8. Jeżeli zdarzenie, o którym mowa w ust. 1, nastąpiło w ostatnim roku realizacji zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego, lecz po doręczeniu decyzji w sprawie o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej za ten rok, rolnik lub zarządca składa, na formularzu udostępnionym przez Agencję, w terminie 14 dni od dnia, w którym nastąpiło to zdarzenie, oświadczenie następcy prawnego tego rolnika lub zarządcy obejmujące zobowiązanie do:

- 1) kontynuowania realizacji zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego podjętego przez tego rolnika lub zarządcę do końca okresu objętego tym zobowiązaniem;
- 2) zapłaty na rzecz Agencji równowartości kwoty płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej uzyskanej przez tego rolnika lub zarządcę, jaką ten rolnik lub zarządca byłby obowiązany zwrócić, gdyby w trakcie realizacji zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego przez tego rolnika lub zarządcę wystąpiły okoliczności stanowiące podstawę zwrotu płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej, wymienione w § 34 ust. 1-3.

§ 29. 1. W przypadku przeniesienia, w wyniku umowy sprzedaży, dzierżawy lub innej umowy, posiadania gruntów lub stada objętych zobowiązaniem rolno-środowiskowo-klimatycznym podjętym przez rolnika lub zarządcę, które nastąpiło po doręczeniu decyzji w sprawie przyznania pierwszej płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej, nowemu posiadaczowi tych gruntów lub stada mogą być przyznane kolejne płatności rolno-środowiskowo-klimatyczne, jeżeli są spełnione warunki określone w art. 43 ust. 2 ustawy.

2. Jeżeli przeniesienie posiadania gruntów lub stada objętych zobowiązaniem rolno-środowiskowo-klimatycznym podjętym przez rolnika lub zarządcę nastąpiło po doręczeniu decyzji w sprawie o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej za poprzedni rok, lecz zanim ten rolnik lub zarządca złożył wniosek o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej za

dany rok, nowy posiadacz tych gruntów lub stada składa wniosek o przyznanie tej płatności w terminie 7 miesięcy od dnia przeniesienia posiadania tych gruntów lub stada.

3. Płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna za dany rok może zostać przyznana nowemu posiadaczowi gruntów lub stada, o których mowa w ust. 1, jeżeli posiadacz ten złożył wniosek, o którym mowa w ust. 2, w terminie określonym do składania wniosków o przyznanie płatności bezpośredniej w rozumieniu przepisów o płatnościach w ramach systemów wsparcia bezpośredniego, zaś gdy termin ten upłynął - wyłącznie w przypadku określonym w art. 13 ust. 1 rozporządzenia nr 640/2014.

4. Jeżeli nie zachodzą okoliczności, o których mowa w ust. 3, a nowy posiadacz gruntów lub stada, o których mowa w ust. 1, złożył wniosek, o którym mowa w ust. 2, przed upływem terminu określonego w ust. 2, nie przyznaje się płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej za dany rok, a nowy posiadacz tych gruntów lub stada jest uprawniony do ubiegania się o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej za następne lata.

5. Do wniosku, o którym mowa w ust. 2, oprócz dokumentów wymaganych na podstawie § 20, nowy posiadacz gruntów lub stada, o których mowa w ust. 1, dołącza:

- 1) oświadczenie, złożone na formularzu udostępnionym przez Agencję, obejmujące zobowiązanie do:
  - a) kontynuowania realizacji zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego podjętego przez rolnika lub zarządcę do końca okresu objętego tym zobowiązaniem,
  - b) zapłaty na rzecz Agencji równowartości kwoty płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej uzyskanej przez rolnika lub zarządcę, jaką ten rolnik lub zarządca byłby obowiązany zwrócić, gdyby w trakcie realizacji zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego przez tego rolnika lub zarządcę wystąpiły okoliczności stanowiące podstawę do zwrotu płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej, wymienione w § 34 ust. 1-3;
- 2) umowę sprzedaży, dzierżawy lub inną umowę, w wyniku której zostało na niego przeniesione posiadanie gruntów lub stada objętych zobowiązaniem rolno-środowiskowo-klimatycznym podjętym przez rolnika lub zarządcę, albo kopię tej umowy poświadczoną za zgodność z oryginałem przez notariusza lub przez występującego w sprawie pełnomocnika będącego radcą prawnym albo adwokatem albo potwierdzoną za zgodność z oryginałem przez upoważnionego pracownika Agencji.

6. Jeżeli przeniesienie posiadania gruntów lub stada objętych zobowiązaniem rolno-środowiskowo-klimatycznym podjętym przez rolnika lub zarządcę nastąpiło w okresie od dnia złożenia wniosku o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej za dany rok do dnia doręczenia decyzji w sprawie o przyznanie tej płatności, nowy posiadacz tych gruntów lub stada wstępuje do toczącego się postępowania w sprawie o przyznanie tej płatności na miejsce tego rolnika lub zarządcy na wniosek złożony w terminie 3 miesięcy od dnia przeniesienia posiadania tych gruntów lub stada.

7. W przypadku, o którym mowa w ust. 6, do trybu przyznawania płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej za dany rok nowemu posiadaczowi gruntów lub stada stosuje się odpowiednio § 26 ust. 3-7, z tym że do wniosku, o którym mowa w ust. 6, posiadacz ten dołącza również oświadczenie, złożone na formularzu udostępnionym przez Agencję, obejmujące zobowiązanie do:

- 1) kontynuowania realizacji zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego podjętego przez:
  - a) rolnika, który był dotychczas posiadaczem tych gruntów lub stada, lub
  - b) zarządcę, który był dotychczas posiadaczem tych gruntów- do końca okresu objętego tym zobowiązaniem;
- 2) zapłaty na rzecz Agencji równowartości kwoty płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej uzyskanej przez:
  - a) rolnika, który był dotychczas posiadaczem tych gruntów lub stada, lub

- b) zarządcę, który był dotychczas posiadaczem tych gruntów
- któremu została przyznana ta płatność, jaką ten rolnik lub zarządca byłby obowiązany zwrócić, gdyby w trakcie realizacji zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego przez tego rolnika lub zarządcę wystąpiły okoliczności stanowiące podstawę zwrotu płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej, wymienione w § 34 ust. 1-3.

8. Jeżeli przeniesienie posiadania gruntów lub stada objętych zobowiązaniem rolno-środowiskowo-klimatycznym podjętym przez rolnika lub zarządcę nastąpiło w ostatnim roku realizacji zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego, lecz po doręczeniu decyzji w sprawie o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej za ten rok, rolnik lub zarządca składa, na formularzu udostępnionym przez Agencję, w terminie 14 dni od dnia przeniesienia posiadania gruntów lub stada objętych zobowiązaniem rolno-środowiskowo-klimatycznym, oświadczenie nowego posiadacza tych gruntów lub stada obejmujące zobowiązanie do:

- 1) kontynuowania realizacji zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego podjętego przez tego rolnika lub zarządcę do końca okresu objętego tym zobowiązaniem;
- 2) zapłaty na rzecz Agencji równowartości kwoty płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej uzyskanej przez tego rolnika lub zarządcę, jaką ten rolnik lub zarządca byłby obowiązany zwrócić, gdyby w trakcie realizacji zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego przez tego rolnika lub zarządcę wystąpiły okoliczności stanowiące podstawę zwrotu płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej, wymienione w § 34 ust. 1-3.

§ 30. 1. Rolnik lub zarządca, któremu została przyznana płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna w trybie przepisów § 24-29, a w przypadku, o którym mowa w § 27 ust. 4, § 28 ust. 4 lub § 29 ust. 4, który zobowiązał się do kontynuowania realizacji zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego podjętego przez innego rolnika lub zarządcę, realizuje przejęte zobowiązanie rolno-środowiskowo-klimatyczne do końca okresu objętego tym zobowiązaniem.

1a. Rolnik lub zarządca, o którym mowa w ust. 1, zmienia, przy udziale odpowiednio doradcy rolnośrodowiskowego lub eksperta przyrodniczego, plan działalności rolnośrodowiskowej w celu dostosowania tego planu do przejętego zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego przed upływem 25 dni od dnia, w którym upływa termin składania wniosków o przyznanie płatności bezpośredniej w rozumieniu przepisów o płatnościach w ramach systemów wsparcia bezpośredniego w roku następującym po roku, za który rolnikowi lub zarządcy została przyznana płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna w trybie przepisów § 24-29.

1b. Rolnik lub zarządca, o którym mowa w ust. 1, składa do kierownika biura powiatowego Agencji do dnia 15 lipca roku następującego po roku, za który rolnikowi lub zarządcy została przyznana płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna w trybie przepisów § 24-29, kopie stron planu działalności rolnośrodowiskowej, zmienionego na podstawie ust. 1a, na których:

- 1) są zawarte informacje, o których mowa w ust. 1 pkt 1, 2 i 4 załącznika nr 3 do rozporządzenia,
- 2) jest zawarty wykaz:
  - a) działek rolnych, a w przypadku realizacji wariantu 2.1., 6.1. lub 6.2. - jest zawarte wskazanie wielkości obszaru objętego zobowiązaniem rolno - środowiskowo - klimatycznym,
  - b) zobowiązań realizowanych w gospodarstwie rolnym,
  - c) lat realizacji poszczególnych zobowiązań
  - z tym że kopie stron, na których są zawarte informacje, o których mowa w pkt 2, oraz informacje, o których mowa w ust. 1 pkt 4 załącznika nr 3 do rozporządzenia, zawierają również podpis doradcy rolnośrodowiskowego, przy którego

udziale został zmieniony ten plan.

1c. W przypadku zmiany w zmienionym na podstawie ust. 1a planie działalności rolnośrodowiskowej informacji, o których mowa w ust. 1 pkt 4 załącznika nr 3 do rozporządzenia, w ramach realizowanego zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego lub zmiany w tym planie wynikającej z podjęcia nowego zobowiązania rolno - środowiskowo-klimatycznego, rolnik lub zarządca, o którym mowa w ust. 1, składa do kierownika biura powiatowego Agencji do dnia 15 lipca roku, w którym nastąpiła ta zmiana, kopie stron tego planu, na których:

- 1) są zawarte informacje, o których mowa w ust. 1 pkt 1, 2 i 4 załącznika nr 3 do rozporządzenia,
- 2) jest zawarty wykaz:
  - a) działek rolnych, a w przypadku realizacji wariantu 2.1., 6.1. lub 6.2. - jest zawarte wskazanie wielkości obszaru objętego zobowiązaniem rolno-środowiskowo-klimatycznym,
  - b) zobowiązań realizowanych w gospodarstwie rolnym,
  - c) lat realizacji poszczególnych zobowiązań
- z tym że kopie stron tego planu, na których są zawarte informacje, o których mowa w ust. 1 pkt 1 i 2 załącznika nr 3 do rozporządzenia, zawierają również wskazanie daty sporządzenia tej zmiany.

1d. Do zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego, o którym mowa w ust. 1, w zakresie pakietu wymienionego w § 4 ust. 1 pkt 7 nie stosuje się ust. 1b pkt 2 i ust. 1c pkt 2.

1e. W przypadku gdy rolnik lub zarządca, o którym mowa w ust. 1, nie dokonał czynności, o której mowa w ust. 1b lub 1c, w terminie określonym w tych przepisach, kierownik biura powiatowego Agencji wzywa na piśmie rolnika lub zarządcę do dokonania tej czynności, w terminie 7 dni od dnia doręczenia wezwania.

1f. Czynność, o której mowa w ust. 1b lub 1c, dokonana do dnia wydania decyzji w sprawie o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej za dany rok, uważa się za dokonaną w terminie.

2. (uchylony).

§ 31. 1. W przypadku gdy rolnik lub zarządca, który złożył za dany rok kalendarzowy wniosek o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej, złożył również za ten rok kalendarzowy wniosek, o którym mowa w § 24 ust. 2, § 25 ust. 2, § 26 ust. 2, § 27 ust. 2 albo 8, § 28 ust. 2 albo 6 lub § 29 ust. 2 albo 6, wnioski te są rozpatrywane łącznie w zakresie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej.

2. Jeżeli decyzja w sprawie o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej została wydana przed złożeniem przez rolnika lub zarządcę wniosku, o którym mowa w § 24 ust. 2, § 25 ust. 2, § 26 ust. 2, § 27 ust. 2 albo 8, § 28 ust. 2 albo 6 lub § 29 ust. 2 albo 6, kierownik biura powiatowego Agencji rozstrzyga te sprawy, zmieniając tę decyzję.

3. W przypadku, o którym mowa w ust. 2, zmiany decyzji o przyznaniu płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej dokonuje się bez zgody strony.

§ 32. 1. Jeżeli po doręczeniu decyzji w sprawie o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej rolnik lub zarządca, do którego ta decyzja została skierowana, zmarł, spadkobiercy rolnika lub zarządcy przysługują prawa, które przysługiwałyby spadkodawcy jako stronie postępowania.

2. Jeżeli po doręczeniu decyzji w sprawie o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej rolnik lub zarządca, do którego ta decyzja została skierowana, został rozwiązany albo przekształcony albo wystąpiło inne zdarzenie prawne, w wyniku

którego zaistniało następstwo prawne, z wyłączeniem przypadku, o którym mowa w ust. 1, prawa, które przysługiwałyby temu rolnikowi lub zarządcy jako stronie postępowania, przysługują jego następcy prawnemu.

3. Jeżeli w przypadku, o którym mowa w ust. 1, prawa, które przysługiwałyby spadkodawcy jako stronie postępowania, przysługują kilku spadkobiercom, prawa te wykonuje ten spadkobierca, na którego pozostali spadkobiercy wyrazili pisemną zgodę.

4. W przypadku gdy w decyzji, o której mowa w ust. 1, została przyznana płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna, płatność ta jest wypłacana spadkobiercy.

5. Jeżeli płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna nie została przekazana na rachunek bankowy rolnika lub zarządcy lub rachunek rolnika lub zarządcy prowadzony w spółdzielczej kasie oszczędnościowo-kredytowej, jego spadkobierca, który nie kwestionuje należności określonej w decyzji, o której mowa w ust. 1, składa wniosek o wypłatę tej płatności do kierownika biura powiatowego Agencji, do którego został złożony wniosek o przyznanie tej płatności przez rolnika lub zarządcę, wraz z:

- 1) odpisem prawomocnego postanowienia sądu o stwierdzeniu nabycia spadku - w terminie 14 dni od dnia uprawomocnienia się tego postanowienia albo
- 2) zarejestrowanym aktem poświadczenia dziedziczenia sporządzonym przez notariusza - w terminie 14 dni od dnia dokonania wpisu aktu poświadczenia dziedziczenia do rejestru aktów poświadczenia dziedziczenia, albo
- 3) oświadczeniem tego spadkobiercy o złożeniu wniosku o stwierdzenie nabycia spadku, zawierającym wskazanie imienia, nazwiska i numeru identyfikacyjnego rolnika lub zarządcy, którego jest spadkobiercą, w przypadku gdy nie zostało zakończone postępowanie sądowe o stwierdzenie nabycia spadku.

6. W przypadku, o którym mowa w ust. 5 pkt 3, spadkobierca rolnika lub zarządcy składa odpis prawomocnego postanowienia sądu o stwierdzeniu nabycia spadku w terminie 14 dni od dnia uprawomocnienia się tego postanowienia.

7. Jeżeli płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna nie została przekazana na rachunek bankowy rolnika lub zarządcy, o którym mowa w ust. 2, lub rachunek tego rolnika lub zarządcy prowadzony w spółdzielczej kasie oszczędnościowo-kredytowej, następca prawny rolnika lub zarządcy, który nie kwestionuje należności określonej w decyzji, o której mowa w ust. 2, składa wniosek o wypłatę tej płatności do kierownika biura powiatowego Agencji, do którego został złożony wniosek o przyznanie tej płatności przez rolnika lub zarządcę, w terminie 3 miesięcy od dnia doręczenia temu rolnikowi lub zarządcy tej decyzji.

8. Do wniosku, o którym mowa w ust. 7, następca prawny rolnika lub zarządcy dołącza dokument potwierdzający zaistnienie następstwa prawnego albo kopię tego dokumentu poświadczoną za zgodność z oryginałem przez notariusza lub przez występującego w sprawie pełnomocnika będącego radcą prawnym albo adwokatem albo potwierdzoną za zgodność z oryginałem przez upoważnionego pracownika Agencji.

9. Jeżeli z postanowienia sądu o stwierdzeniu nabycia spadku albo z zarejestrowanego aktu poświadczenia dziedziczenia sporządzonego przez notariusza wynika, że uprawnionych do nabycia spadku jest więcej niż jeden spadkobierca rolnika lub zarządcy, spadkobierca rolnika lub zarządcy występujący z wnioskiem, o którym mowa w ust. 5:

- 1) dołącza do tego wniosku albo
  - 2) składa wraz z odpisem postanowienia sądu, o którym mowa w ust. 6
- oświadczenia pozostałych spadkobierców rolnika lub zarządcy o wyrażeniu zgody na wypłatę temu spadkobiercy rolnika lub zarządcy płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej.

10. Zgoda, o której mowa w ust. 9, nie jest wymagana, jeżeli miałyby być wyrażona przez małoletniego, a wniosek, o którym mowa w ust. 5, został złożony przez spadkobiercę rolnika lub zarządcy będącego przedstawicielem ustawowym tego

małoletniego.

11. W przypadku złożenia wniosku o wypłatę płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej kierownik biura powiatowego Agencji wydaje decyzję w sprawie jej wypłaty.

12. W przypadku gdy wniosek o wypłatę płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej nie został złożony albo jeżeli została wydana decyzja o odmowie jej wypłaty, decyzje, o których mowa w ust. 1 i 2, wygasają z mocy prawa.

13. Do zapisobiercy windykacyjnego, który w wyniku śmierci rolnika lub zarządcy nabył, jako przedmiot zapisu windykacyjnego, grunty lub stado, do których została przyznana temu rolnikowi lub zarządcy płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna, lub prawo majątkowe, z którym łączy się posiadanie tych gruntów lub stada, przepisy ust. 1, 3-6 i 9-12 stosuje się odpowiednio.

§ 33. 1. Jeżeli na trwałych użytkach zielonych zostanie stwierdzone uchybienie w przestrzeganiu przez rolnika wymogów w ramach pakietu, o którym mowa w § 4 ust. 1 pkt 1, płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna dotycząca tego pakietu przysługuje w danym roku w wysokości zmniejszonej o tyle procent, ile odpowiada procentowemu stosunkowi powierzchni trwałych użytków zielonych, na których stwierdzono to uchybienie, do powierzchni wszystkich użytków rolnych objętych zobowiązaniem rolno-środowiskowo-klimatycznym w ramach tego pakietu.

2. Jeżeli na gruntach ornych zostanie stwierdzone uchybienie w przestrzeganiu przez rolnika wymogów w ramach pakietu, o którym mowa w § 4 ust. 1 pkt 1, płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna dotycząca tego pakietu przysługuje w danym roku w wysokości zmniejszonej o kwotę stanowiącą iloczyn:

1) iloczynu:

a) współczynnika dotkliwości danego uchybienia i

b) współczynnika trwałości danego uchybienia

- określonych w załączniku nr 8 do rozporządzenia oraz

2) kwoty stanowiącej iloczyn:

a) wysokości płatności, jaka przysługiwałaby w ramach danego pakietu, gdyby rolnik lub zarządca przestrzegał tych wymogów, oraz

b) procentowego stosunku powierzchni gruntów ornych, na których stwierdzono to uchybienie, do powierzchni gruntów ornych, na których powinny być przestrzegane te wymogi w ramach tego pakietu.

3. Jeżeli zostanie stwierdzone uchybienie w przestrzeganiu przez rolnika lub zarządcę wymogów w ramach poszczególnych pakietów lub ich wariantów wymienionych w § 4 ust. 1 pkt 2-6, płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna w części dotyczącej danego pakietu lub jego wariantu przysługuje w danym roku w wysokości zmniejszonej o kwotę stanowiącą iloczyn:

1) iloczynu:

a) współczynnika dotkliwości danego uchybienia i

b) współczynnika trwałości danego uchybienia

- określonych w załączniku nr 8 do rozporządzenia oraz

2) kwoty stanowiącej iloczyn:

a) wysokości płatności, jaka przysługiwałaby w ramach danego pakietu lub wariantu, gdyby rolnik lub zarządca przestrzegał tych wymogów, oraz

b) procentowego stosunku powierzchni obszaru, na którym stwierdzono to uchybienie, do powierzchni obszaru, na którym

powinny być przestrzegane te wymogi w ramach danego pakietu lub jego wariantu.

4. Jeżeli zostanie stwierdzone uchybienie w przestrzeganiu przez rolnika wymogów określonych w części II ust. 1:

- 1) pkt 9 załącznika nr 2 do rozporządzenia, płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna w ramach wariantu 2.1. za rok poprzedzający rok, w którym zostało stwierdzone to uchybienie, podlega zwrotowi w części odpowiadającej procentowemu stosunkowi powierzchni obszaru, na którym stwierdzono to uchybienie, do powierzchni obszaru, na którym powinny być przestrzegane te wymogi w ramach tego wariantu;
- 2) pkt 11 załącznika nr 2 do rozporządzenia, płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna nie przysługuje w danym roku w części dotyczącej wariantu 2.1. realizowanego na gruntach ornych położonych na obszarach zagrożonych erozją wodną, których wykaz jest określony w przepisach w sprawie norm w zakresie dobrej kultury rolnej zgodnej z ochroną środowiska.

5. Jeżeli zostanie stwierdzone uchybienie w przestrzeganiu przez rolnika wymogu określonego w części V ust. 2 załącznika nr 2 do rozporządzenia, płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna w części dotyczącej wariantu 6.2. przysługuje w danym roku w wysokości zmniejszonej o 40%.

6. Jeżeli rolnik lub zarządca przekształcił którykolwiek z występujących w gospodarstwie rolnym trwałych użytków zielonych lub nie zachował któregoś z określonych w planie działalności rolnośrodowiskowej elementów krajobrazu rolniczego nieużytkowanych rolniczo, o których mowa w § 4 ust. 2 pkt 3, płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna przysługuje temu rolnikowi lub zarządcy w wysokości zmniejszonej o 20%.

7. Przepisu ust. 6 nie stosuje się w przypadku, gdy rolnik lub zarządca nie zachował któregoś z określonych w planie działalności rolnośrodowiskowej elementów krajobrazu rolniczego nieużytkowanych rolniczo, o których mowa w § 4 ust. 2 pkt 3, w wyniku przeniesienia, w drodze umowy sprzedaży, darowizny lub innej umowy, posiadania gruntów, na których występują takie elementy krajobrazu, lub utraty posiadania takich gruntów, a grunty te nie są objęte zobowiązaniem rolno-środowiskowo-klimatycznym.

8. Jeżeli:

- 1) rolnik lub zarządca nie prowadzi rejestru działalności rolnośrodowiskowej, płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna przysługuje temu rolnikowi lub zarządcy w wysokości zmniejszonej o 30%, w odniesieniu do powierzchni gruntów, dla których ten rejestr nie jest prowadzony;
- 2) prowadzony przez rolnika lub zarządcę rejestr działalności rolnośrodowiskowej jest niekompletny, płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna przysługuje temu rolnikowi lub zarządcy w wysokości zmniejszonej o 5%, w odniesieniu do powierzchni gruntów, dla których ten rejestr jest niekompletny.

9. Jeżeli rolnik lub zarządca nie posiada planu działalności rolnośrodowiskowej, płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna przysługuje temu rolnikowi lub zarządcy w wysokości zmniejszonej o 40%.

9a. W przypadku, o którym mowa w ust. 9, rolnik lub zarządca sporządza plan działalności rolnośrodowiskowej i składa do kierownika biura powiatowego Agencji, najpóźniej w terminie składania wniosków o przyznanie kolejnej płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej, kopie stron tego planu, na których są zawarte informacje, o których mowa w:

- 1) ust. 1 pkt 1, 2 i 4 załącznika nr 3 do rozporządzenia,
- 2) § 21 ust. 4c pkt 2

- z tym że kopie stron, na których są zawarte informacje, o których mowa w § 21 ust. 4c pkt 2, oraz informacje, o których mowa w ust. 1 pkt 4 załącznika nr 3 do rozporządzenia, zawierają również podpis doradcy rolnośrodowiskowego, przy którego udziale został sporządzony ten plan.

9b. Do zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego w zakresie pakietu wymienionego w § 4 ust. 1 pkt 7 nie stosuje

się ust. 9a pkt 2.

9c. Jeżeli zostanie stwierdzone uchybienie w przestrzeganiu wymogu określonego w części I ust. 2 załącznika nr 2 do rozporządzenia w zakresie wykonania chemicznej analizy gleby (pH, P, K, Mg i węgiel organiczny) w pierwszym (lub poprzedzającym) roku realizacji pakietu, o którym mowa w § 4 ust. 1 pkt 1, płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna jest zmniejszana za nieprzestrzeganie tego wymogu również w kolejnych latach realizacji zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego, chyba że rolnik:

- 1) wykonał tę analizę najpóźniej w roku, w którym złożył wniosek o przyznanie drugiej płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej za realizację zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego w ramach pakietu, o którym mowa w § 4 ust. 1 pkt 1, przy czym w zakresie pH, P, K i Mg wykonał tę analizę przed upływem 25 dni od dnia, w którym upływa termin składania wniosków o przyznanie płatności bezpośredniej w rozumieniu przepisów o płatnościach w ramach systemów wsparcia bezpośredniego;
- 2) złożył do kierownika biura powiatowego Agencji do dnia 31 października roku, w którym złożył wniosek o przyznanie drugiej płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej za realizację zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego w ramach pakietu, o którym mowa w § 4 ust. 1 pkt 1, kopię dokumentu, o którym mowa w § 21 ust. 1 pkt 1 lit. a, oraz oświadczenie, o którym mowa w § 21 ust. 1 pkt 1 lit. b.

9d. Jeżeli rolnik lub zarządca nie posiada dokumentacji przyrodniczej, sporządzonej w roku poprzedzającym rok rozpoczęcia lub w roku rozpoczęcia realizacji zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego, w ramach którego jest wymagane posiadanie tej dokumentacji:

- 1) pierwsza płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna za realizację tego zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego przysługuje temu rolnikowi lub zarządcy w wysokości zmniejszonej o 100% w odniesieniu do powierzchni gruntów, dla których ten rolnik lub zarządca nie posiada tej dokumentacji;
- 2) kolejne płatności rolno-środowiskowo-klimatyczne za realizację tego zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego przysługują temu rolnikowi lub zarządcy w wysokości zmniejszonej o 100% w odniesieniu do powierzchni gruntów, dla których ten rolnik lub zarządca nie posiada tej dokumentacji, chyba że:
  - a) posiada dokumentację przyrodniczą sporządzoną w roku, w którym złożył wniosek o przyznanie drugiej płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej za realizację zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego,
  - b) złożył do kierownika biura powiatowego Agencji najpóźniej do dnia 30 września roku, w którym złożył wniosek o przyznanie drugiej płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej za realizację zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego, kopię pierwszej strony dokumentacji przyrodniczej, o której mowa w lit. a.

9e. Czynność, o której mowa w ust. 9c pkt 2 i ust. 9d pkt 2 lit. b, dokonana do dnia wydania decyzji w sprawie o przyznanie drugiej płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej za realizację zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego, uważa się za dokonaną w terminie.

10. Jeżeli zostanie stwierdzone, że plan działalności rolnośrodowiskowej jest niekompletny lub jest niezgodny z informacjami przekazanymi we wniosku i z załącznikami do niego w zakresie informacji, o których mowa w § 21 ust. 4c pkt 2 lub § 30 ust. 1b pkt 2, lub informacji, o których mowa w ust. 1 pkt 1 lub 2, lub 4, lub 5 lub ust. 2 pkt 1 lub 2, lub ust. 3 pkt 1 lub 2a załącznika nr 3 do rozporządzenia, rolnik lub zarządca:

- 1) uzupełnia lub poprawia ten plan,
- 2) składa oświadczenie o uzupełnieniu lub poprawieniu tego planu do kierownika biura powiatowego Agencji

- najpóźniej w terminie składania wniosków o przyznanie kolejnej płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej, a w przypadku gdy w ostatnim roku realizacji zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego zostanie stwierdzone, że ten plan jest niekompletny lub jest niezgodny z informacjami przekazanymi we wniosku i z załącznikami do niego w zakresie informacji, o których mowa w § 21 ust. 4c pkt 2, lub informacji, o których mowa w ust. 1 pkt 1 lub 4, lub ust. 2 pkt 1 lub 2, lub ust. 3 załącznika nr 3 do rozporządzenia - w terminie do dnia 14 marca ostatniego roku realizacji tego zobowiązania.

11. W przypadku niedokonania w terminie czynności:

- 1) o której mowa w § 21 ust. 2, płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna za realizację wariantu, w ramach którego mają zastosowanie wymogi, o których mowa w § 4 ust. 3 pkt 1 lit. b lub pkt 2, przysługuje rolnikowi lub zarządcy w wysokości zmniejszonej o 50%;
- 2) o których mowa w ust. 10, płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna za rok, w którym stwierdzono uchybienie, o którym mowa w ust. 10, podlega zwrotowi w części stanowiącej 30% wysokości tej płatności.

12. (uchylony).

13. Jeżeli zostanie stwierdzone uchybienie w przestrzeganiu przez rolnika lub zarządcę odpowiednich minimalnych wymogów dotyczących stosowania nawozów i środków ochrony roślin lub innych odpowiednich obowiązkowych wymogów, o których mowa w art. 28 ust. 3 rozporządzenia nr 1305/2013, płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna w części dotyczącej pakietu lub jego wariantu, w ramach których powinien być przestrzegany dany wymóg zgodnie z załącznikiem nr 1 do rozporządzenia, przysługuje w wysokości zmniejszonej o kwotę stanowiącą iloczyn:

1) iloczynu:

- a) współczynnika dotkliwości danego uchybienia i
- b) współczynnika trwałości danego uchybienia

- określonych w załączniku nr 1 do rozporządzenia oraz

2) kwoty stanowiącej iloczyn:

- a) wysokości płatności, jaka przysługiwałaby, gdyby rolnik lub zarządca przestrzegał tych wymogów, oraz,
- b) procentowego stosunku powierzchni obszaru, na którym stwierdzono to uchybienie, do powierzchni obszaru, na którym powinny być przestrzegane te wymogi.

14. Jeżeli w odniesieniu do uchybienia, o którym mowa w ust. 1-3, 5, 8, 9d, ust. 11 pkt 1 i ust. 13, wystąpi powtarzalność, o której mowa w art. 35 ust. 3 akapit piąty rozporządzenia nr 640/2014, płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna w części dotyczącej danego pakietu lub jego wariantu, których dotyczy to uchybienie, jest zmniejszana, a w przypadku uchybienia, o którym mowa w ust. 4 pkt 1 - podlega zwrotowi, dodatkowo o kwotę stanowiącą iloczyn 7% kwoty, którą rolnik lub zarządca otrzymałby, gdyby to uchybienie nie wystąpiło, oraz liczby lat, w których wcześniej stwierdzono podobne niezgodności.

15. Jeżeli w odniesieniu do uchybienia, o którym mowa w ust. 6 i 9, wystąpi powtarzalność, o której mowa w art. 35 ust. 3 akapit piąty rozporządzenia nr 640/2014, płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna jest zmniejszana, a w przypadku uchybienia, o którym mowa w ust. 11 pkt 2 - podlega zwrotowi, dodatkowo o kwotę stanowiącą iloczyn 7% kwoty, którą rolnik lub zarządca otrzymałby, gdyby to uchybienie nie wystąpiło, oraz liczby lat, w których wcześniej stwierdzono podobne niezgodności.

§ 34. 1. Płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna podlega zwrotowi, jeżeli rolnik lub zarządca nie realizuje całego zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego lub nie spełnia innych warunków przyznania płatności rolno-środowiskowo-

klimatycznej określonych w rozporządzeniu.

2. Płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna podlega zwrotowi również w przypadku, gdy:

- 1) rolnik zmniejszył wielkość obszaru gruntów ornych, do którego ubiegał się o przyznanie pierwszej płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej w ramach pakietu wymienionego w § 4 ust. 1 pkt 1, przy czym zwrotowi podlega ta część płatności przyznanej w ramach tego pakietu, która odpowiada procentowemu stosunkowi powierzchni obszaru gruntów ornych objętego zmniejszeniem do powierzchni obszaru tych gruntów ornych, do którego ubiegał się o przyznanie pierwszej płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej w ramach tego pakietu;
- 2) rolnik lub zarządca zmniejszył wielkość obszaru, na którym powinien realizować zobowiązanie rolno-środowiskowo-klimatyczne w ramach danego pakietu lub jego wariantu wymienionego w § 4 ust. 1 pkt 2-6, przy czym zwrotowi podlega ta część płatności przyznanej w ramach danego pakietu lub jego wariantu, która odpowiada procentowemu stosunkowi powierzchni obszaru, na którym rolnik lub zarządca nie realizuje tego zobowiązania, do powierzchni obszaru, na którym powinno być realizowane to zobowiązanie;
- 3) rolnik zmniejszył liczbę zwierząt danej rasy lokalnej objętych zobowiązaniem rolno-środowiskowo-klimatycznym w ramach pakietu wymienionego w § 4 ust. 1 pkt 7 do poziomu niższego niż liczba zwierząt danej rasy lokalnej objętych zobowiązaniem rolno-środowiskowo-klimatycznym w pierwszym roku jego realizacji, przy czym zwrotowi podlega ta część płatności, która została przyznana do zwierząt objętych zmniejszeniem oraz zwierząt, które zostały zastąpione przez te zwierzęta na podstawie § 7 ust. 1 pkt 2;
- 4) rolnik lub zarządca nie złożył wniosku o przyznanie kolejnej płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej do określonych gruntów lub zwierząt objętych zobowiązaniem rolno-środowiskowo-klimatycznym albo informacji, o której mowa w § 19 ust. 3, przy czym zwrotowi podlega ta część płatności, która została przyznana do tych gruntów lub tych zwierząt.

3. Kwota przeznaczona na refundację kosztów transakcyjnych, o których mowa w § 18 ust. 1 pkt 1, podlega zwrotowi w części przekraczającej wysokość kwoty, jaka powinna być przeznaczona na ich refundację, jeżeli stwierdzona powierzchnia siedliska, dla którego sporządzono dokumentację przyrodniczą, jest mniejsza niż określona we wniosku o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej.

4. Płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna podlega zwrotowi w trybie i na zasadach określonych w przepisach o Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa.

§ 34a. W przypadku stwierdzenia uchybienia w przestrzeganiu przez rolnika wymogów w ramach zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego, w celu zastosowania art. 35 ust. 4 rozporządzenia nr 640/2014, płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna podlega zwrotowi, a do ustalenia wysokości tego zwrotu § 33 ust. 1-9b oraz 9d-13 stosuje się odpowiednio, z tym że w przypadku uchybienia określonego w § 33:

- 1) ust. 1 - wysokość tego zwrotu wynosi dla roku realizacji zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego poprzedzającego:
  - a) rok realizacji tego zobowiązania, w odniesieniu do którego stwierdzono dane uchybienie - 50%,
  - b) o 2 lata rok realizacji tego zobowiązania, w odniesieniu do którego stwierdzono dane uchybienie - 30%,
  - c) o 3 lata rok realizacji tego zobowiązania, w odniesieniu do którego stwierdzono dane uchybienie - 10%,
  - d) o 4 lata rok realizacji tego zobowiązania, w odniesieniu do którego stwierdzono dane uchybienie - 5%- wysokości zmniejszenia płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej ustalonej zgodnie z § 33 ust. 1;
- 2) ust. 2 - w odniesieniu do uchybienia wymienionego w załączniku nr 8 do rozporządzenia w części I. Pakiet 1. Rolnictwo

zrównoważone:

- a) w lp. 3-13, 23 i 24 - iloczyn współczynnika dotkliwości i trwałości danego uchybienia wynosi dla roku realizacji zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego poprzedzającego:
  - rok realizacji tego zobowiązania, w odniesieniu do którego stwierdzono dane uchybienie - 50%,
  - o 2 lata rok realizacji tego zobowiązania, w odniesieniu do którego stwierdzono dane uchybienie - 30%,
  - o 3 lata rok realizacji tego zobowiązania, w odniesieniu do którego stwierdzono dane uchybienie - 10%,
  - o 4 lata rok realizacji tego zobowiązania, w odniesieniu do którego stwierdzono dane uchybienie - 5%
- iloczynu współczynnika dotkliwości i trwałości tego uchybienia określonego w załączniku nr 8 do rozporządzenia,
- b) w lp. 1 i 14-16 - iloczyn współczynnika dotkliwości i trwałości danego uchybienia wynosi 1%;
- 3) ust. 3 - w odniesieniu do uchybienia wymienionego w załączniku nr 8 do rozporządzenia:
  - a) w części II. Pakiet 2. Ochrona gleb i wód w lp. 2-13, 16-18, w części III. Pakiet 3. Zachowanie sadów tradycyjnych odmian drzew owocowych w lp. 2-6 oraz w części IV. Pakiet 4. Cenne siedliska i zagrożone gatunki ptaków na obszarach Natura 2000 i Pakiet 5. Cenne siedliska poza obszarami Natura 2000 w lp. 8, 15-20, 26-31, 35, 37, 43, 45, 48-53, 62-65, 67, 68, 76-81, 85, 87, 96, 98, 101-103, 105, 112-117, 121, 123, 130-136, 141, 143, 149-151, 153, 154, 162-166, 172, 174, 180-183, 185 i 186 - iloczyn współczynnika dotkliwości i trwałości danego uchybienia wynosi dla roku realizacji zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego poprzedzającego:
    - rok realizacji tego zobowiązania, w odniesieniu do którego stwierdzono dane uchybienie - 50%,
    - o 2 lata rok realizacji tego zobowiązania, w odniesieniu do którego stwierdzono dane uchybienie - 30%,
    - o 3 lata rok realizacji tego zobowiązania, w odniesieniu do którego stwierdzono dane uchybienie - 10%,
    - o 4 lata rok realizacji tego zobowiązania, w odniesieniu do którego stwierdzono dane uchybienie - 5%
  - iloczynu współczynnika dotkliwości i trwałości tego uchybienia określonego w załączniku nr 8 do rozporządzenia,
  - b) w części II. Pakiet 2. Ochrona gleb i wód w lp. 1, 14 i 15 oraz w części V. Pakiet 6. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych roślin w rolnictwie - iloczyn współczynnika dotkliwości i trwałości danego uchybienia wynosi 1%;
- 4) ust. 4 pkt 1 - wysokość tego zwrotu wynosi dla roku realizacji zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego poprzedzającego:
  - a) rok realizacji tego zobowiązania, w odniesieniu do którego stwierdzono dane uchybienie - 50%,
  - b) o 2 lata rok realizacji tego zobowiązania, w odniesieniu do którego stwierdzono dane uchybienie - 30%,
  - c) o 3 lata rok realizacji tego zobowiązania, w odniesieniu do którego stwierdzono dane uchybienie - 10%,
  - d) o 4 lata rok realizacji tego zobowiązania, w odniesieniu do którego stwierdzono dane uchybienie - 5%
- wysokości zwrotu płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej ustalonej zgodnie z § 33 ust. 4 pkt 1;
- 5) ust. 4 pkt 2 - wysokość tego zwrotu wynosi 1% części płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej, o której mowa w § 33 ust. 4 pkt 2, która przysługiwałaby, gdyby takie uchybienie nie wystąpiło;
- 6) ust. 5 - wysokość tego zwrotu wynosi 1% części płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej, o której mowa w § 33 ust. 5, która przysługiwałaby, gdyby takie uchybienie nie wystąpiło;
- 7) ust. 8 - wysokość tego zwrotu wynosi 1% płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej, która przysługiwałaby do powierzchni gruntów, o której mowa w § 33 ust. 8, gdyby takie uchybienie nie wystąpiło;
- 8) ust. 9 - wysokość tego zwrotu wynosi 1% płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej, która przysługiwałaby, gdyby takie uchybienie nie wystąpiło;

- 9) ust. 9d - wysokość tego zwrotu wynosi 1% płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej, która przysługiwałaby do powierzchni gruntów, dla których rolnik lub zarządca nie posiadał dokumentacji przyrodniczej sporządzonej w roku, w którym złożył wniosek o przyznanie drugiej płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej za realizację zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego, gdyby takie uchybienie nie wystąpiło;
- 10) ust. 11 pkt 1 - wysokość tego zwrotu wynosi 1% płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej za realizację wariantu, w ramach którego mają zastosowanie wymogi, o których mowa w § 4 ust. 3 pkt 1 lit. b lub pkt 2, która przysługiwałaby, gdyby takie uchybienie nie wystąpiło;
- 11) ust. 11 pkt 2 - wysokość tego zwrotu dla lat poprzedzających rok, za który płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna podlegała zwrotowi zgodnie z § 33 ust. 11 pkt 2, wynosi 1% płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej, która przysługiwałaby, gdyby takie uchybienie nie wystąpiło;
- 12) ust. 13 w odniesieniu do uchybienia wymienionego w załączniku nr 1 do rozporządzenia w tabeli w części III. Inne odpowiednie obowiązkowe wymogi w ust. 4-6 - wysokość tego zwrotu wynosi 1% części płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej, o której mowa w § 33 ust. 13, która przysługiwałaby, gdyby takie uchybienie nie wystąpiło.

§ 35. 1. Rolnikowi, który od dnia 15 marca 2014 r. realizuje zobowiązanie rolnośrodowiskowe, może zostać przyznana płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna, jeżeli od dnia 15 marca 2015 r. kontynuuje podjęte zobowiązanie jako zobowiązanie rolno-środowiskowo-klimatyczne w ramach pakietu wymienionego w § 4 ust. 1:

- 1) pkt 1 - w przypadku gdy dotychczas realizował zobowiązanie rolnośrodowiskowe w ramach Pakietu 1. Rolnictwo zrównoważone,
  - 2) pkt 2 w zakresie wariantu 2.1. - w przypadku gdy dotychczas realizował zobowiązanie rolnośrodowiskowe w ramach Pakietu 8. Ochrona gleb i wód,
  - 3) pkt 3 - w przypadku gdy dotychczas realizował zobowiązanie rolnośrodowiskowe w ramach wariantu czwartego Pakietu 6. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych roślin w rolnictwie,
  - 4) pkt 4 w zakresie tożsamy gatunków ptaków i siedlisk przyrodniczych - w przypadku gdy dotychczas realizował zobowiązanie rolnośrodowiskowe w ramach Pakietu 5. Ochrona zagrożonych gatunków ptaków i siedlisk przyrodniczych na obszarach Natura 2000,
  - 5) pkt 5 w zakresie tożsamy siedlisk przyrodniczych - w przypadku gdy dotychczas realizował zobowiązanie rolnośrodowiskowe w ramach Pakietu 4. Ochrona zagrożonych gatunków ptaków i siedlisk przyrodniczych poza obszarami Natura 2000,
  - 6) pkt 6 - w przypadku gdy dotychczas realizował zobowiązanie rolnośrodowiskowe w ramach wariantów pierwszego lub drugiego Pakietu 6. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych roślin w rolnictwie,
  - 7) pkt 7 - w przypadku gdy dotychczas realizował zobowiązanie rolnośrodowiskowe w ramach tożsamy wariantów Pakietu 7. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie
- i spełnia warunki przyznania płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej w ramach tych pakietów oraz będzie realizował to zobowiązanie na tym samym obszarze, na którym realizował dotychczas zobowiązanie rolnośrodowiskowe w ramach tych pakietów.

2. W przypadku, o którym mowa w ust. 1, rolnik może:

- 1) w 2015 r.:
  - a) zwiększyć wielkość obszaru, na którym realizował dotychczas zobowiązanie rolnośrodowiskowe,

- b) podjąć nowe zobowiązanie rolno-środowiskowo-klimatyczne;
2) w 2016 r. podjąć nowe zobowiązanie rolno-środowiskowo-klimatyczne.

3. Rolnik realizuje zobowiązanie, o którym mowa w:

- 1) ust. 1 - do dnia 14 marca 2019 r.;
- 2) ust. 2 pkt 1 lit. b - do dnia 14 marca 2020 r.;
- 3) ust. 2 pkt 2 - do dnia 14 marca 2021 r.

4. W przypadku, o którym mowa w ust. 1, do ustalenia obszaru objętego zobowiązaniem rolno-środowiskowo-klimatycznym stosuje się § 5 ust. 1 i 2, z tym że za rok, w którym została przyznana pierwsza płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna, uznaje się rok 2015.

5. Rolnikowi, o którym mowa w ust. 1, nie może zostać przyznana kwota przeznaczona na refundację kosztów transakcyjnych poniesionych z tytułu, o którym mowa w § 18 ust. 1 pkt 1, do gruntów, dla których została sporządzona dokumentacja przyrodnicza w ramach zobowiązania rolnośrodowiskowego.

6. Przepisów ust. 1-5 nie stosuje się do rolnika, który realizuje zobowiązanie rolnośrodowiskowe uznane na podstawie § 35 ust. 1 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 13 marca 2013 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania "Program rolnośrodowiskowy" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 (Dz. U. poz. 361, z późn. zm.) za nowe zobowiązanie rolnośrodowiskowe, o którym mowa w art. 45 ust. 1 rozporządzenia nr 1974/2006, jeżeli to zobowiązanie zastąpiło zobowiązanie rolnośrodowiskowe podjęte przez tego rolnika przed dniem 15 marca 2014 r.

§ 36.1. W 2015 r. do wniosku o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej można dołączyć kopie dokumentów, o których mowa w § 20 ust. 3, sporządzonych na formularzu udostępnionym przez Agencję na podstawie przepisów rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 13 marca 2013 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania "Program rolnośrodowiskowy" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013.

2. W 2015 r. zamiast kopii dokumentu, o którym mowa w § 21 ust. 1 pkt 1 lit. a tiret pierwsze, sporządzonego przez laboratorium okręgowej stacji chemiczno-rolniczej lub inne laboratorium posiadające akredytację Polskiego Centrum Akredytacji w zakresie badań agrochemicznych gleb, rolnik może złożyć kopię takiego dokumentu sporządzonego przez inne laboratorium, jeżeli próbki gleby do badań agrochemicznych z poszczególnych działek rolnych położonych na gruntach ornych, do których rolnik ubiega się o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej w ramach pakietu wymienionego w § 4 ust. 1 pkt 1, zostały dostarczone do tego laboratorium przed dniem wejścia w życie rozporządzenia.

§ 37. Jeżeli zobowiązanie rolnośrodowiskowe w ramach Pakietu 8. Ochrona gleb i wód, podjęte przez rolnika w 2012 r. albo 2013 r., albo 2014 r., a w przypadku zobowiązania rolnośrodowiskowego uznanego na podstawie § 35 ust. 1 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 13 marca 2013 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania "Program rolnośrodowiskowy" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 za nowe zobowiązanie rolnośrodowiskowe, o którym mowa w art. 45 ust. 1 rozporządzenia nr 1974/2006 - również w 2015 r., utraciło ważność na podstawie art. 46 rozporządzenia nr 1974/2006, rolnikowi temu nie przyznaje się płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej w ramach wariantu 2.1.

§ 38. Wnioski o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej, złożone przed dniem wejścia w życie rozporządzenia, lecz nie wcześniej niż w dniu 15 marca 2015 r., uważa się za złożone w terminie.

§ 39. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem następującym po dniu ogłoszenia.

ZAŁĄCZNIKI

ZAŁĄCZNIK Nr 1

MINIMALNE WYMOGI DOTYCZĄCE STOSOWANIA NAWOZÓW I ŚRODKÓW OCHRONY ROŚLIN ORAZ INNE ODPOWIEDNIE OBOWIĄZKOWE WYMOGI

Wymogi	Rodzaj uchybienia	Obszar, na którym powinny być przestrzegane wymogi	Współczynnik dotkliwości uchybienia	Współczynnik trwałości uchybienia			Iloczyn współczynnika dotkliwości i trwałości
				odwracalna krótkotrwała	odwracalna długotrwała	nieodwracalna	
I. WYMOGI DOTYCZĄCE STOSOWANIA NAWOZÓW							
1. Niestosowanie w danym roku dawki odchodów zwierzęcych wykorzystywanych rolniczo zawierającej więcej niż 170 kg azotu w czystym składniku na 1 ha użytków rolnych - art. 105 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. - Prawo wodne (Dz. U. poz. 1566).	1. Stwierdzono zastosowanie w danym roku dawki odchodów zwierzęcych wykorzystywanych rolniczo zawierającej więcej niż 170 kg azotu w czystym składniku na 1 ha użytków rolnych.	Obszar gruntów ornych objęty zobowiązaniem w ramach pakietu 1. w pierwszym roku jego realizacji. Obszar objęty zobowiązaniem w ramach wariantu 2.1. oraz pakietu 4. i 5.	80%	1,25	-	-	100%
2. Stosowanie komunalnych osadów ściekowych zgodnie z zaleconymi dawkami, ustalonymi zgodnie z § 3 rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 6 lutego 2015 r. w sprawie komunalnych osadów ściekowych (Dz. U. poz. 257)	2. Stwierdzono, że zastosowano komunalne osady ściekowe w stopniu przekraczającym zalecane dawki komunalnych osadów ściekowych, o których mowa w § 3 rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 6 lutego 2015 r. w sprawie	Obszar objęty zobowiązaniem w ramach pakietu 1. w pierwszym roku realizacji zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego.	20%	-	1,5	-	30%

- § 3 rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 6 lutego 2015 r. w sprawie komunalnych osadów ściekowych.	komunalnych osadów ściekowych.	Obszar objęty zobowiązaniem w ramach pakietu 2., 4. i 5.					
II. WYMOGI DOTYCZĄCE STOSOWANIA ŚRODKÓW OCHRONY ROŚLIN							
1. Przeciwdziałanie zniesieniu środków ochrony roślin na obszary i obiekty niebędące celem zabiegu z zastosowaniem tych środków. Stosowanie środków ochrony roślin należy planować z uwzględnieniem okresu, w którym ludzie będą przebywać na obszarze objętym zabiegiem - art. 35 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 2013 r. o środkach ochrony roślin (Dz. U. z 2017 r. poz. 50, z późn. zm.).	1. Nie przeciwdziałano zniesieniu środków ochrony roślin na obszary lub obiekty niebędące celem zabiegu z zastosowaniem tych środków lub stwierdzono, że stosowanie środków ochrony roślin zaplanowano bez uwzględnienia okresu, w którym ludzie będą przebywać na obszarze objętym zabiegiem.	Obszar objęty zobowiązaniem w ramach wariantu 2.1. oraz pakietu 3., 4. i 5.	20%	1,25	-	-	25%
2. Uwzględnienie integrowanej ochrony roślin w przypadku stosowania środków ochrony roślin oraz wskazanie sposobu realizacji wymagań integrowanej ochrony roślin w dokumentacji (ewidencji zabiegów) przez podanie przyczyny wykonania zabiegu środkiem ochrony roślin - art. 35 ust. 3 ustawy z dnia 8 marca 2013 r. o środkach ochrony roślin.	2. Stwierdzono, że nie uwzględniono integrowanej ochrony roślin w przypadku stosowania środków ochrony roślin lub nie wskazano sposobu realizacji wymagań integrowanej ochrony roślin w dokumentacji (ewidencji zabiegów) przez podanie przyczyny wykonania zabiegu środkiem ochrony roślin.	Obszar objęty zobowiązaniem w ramach wariantu 2.1. oraz pakietu 3., 4. i 5.	20%	1,25	-	-	25%
III. INNE ODPOWIEDNIE OBOWIĄZKOWE WYMOGI							
1. W parkach narodowych oraz rezerwach przyrody, z zastrzeżeniem art. 15 ust. 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2013 r. poz. 627, z późn. zm.), przestrzega się zakazu: 1) użytkowania, niszczenia, umyślnego uszkodzenia, zanieczyszczenia i dokonywania zmian obiektów przyrodniczych,	1. Stwierdzono, że w parkach narodowych oraz rezerwach przyrody, z zastrzeżeniem art. 15 ust. 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, nie jest przestrzegany zakaz: 1) użytkowania, niszczenia, umyślnego uszkodzenia, zanieczyszczenia i dokonywania zmian obiektów przyrodniczych, obszarów oraz	Obszar gospodarstwa rolnego w granicach parków narodowych lub rezerwatów przyrody.	29%	-	-	1,75	50%

obszarów oraz zasobów, tworów i składników przyrody, 2) pozyskiwania skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, minerałów i bursztynu, 3) budowy lub przebudowy obiektów budowlanych i urządzeń technicznych, z wyjątkiem obiektów i urządzeń służących celom parku narodowego albo rezerwatu przyrody, 4) zmiany stosunków wodnych, regulacji rzek i potoków, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody - art. 15 ust. 1 pkt 1, 6-8 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody.	zasobów, tworów i składników przyrody; 2) pozyskiwania skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, minerałów i bursztynu; 3) budowy lub przebudowy obiektów budowlanych i urządzeń technicznych, z wyjątkiem obiektów i urządzeń służących celom parku narodowego albo rezerwatu przyrody; 4) zmiany stosunków wodnych, regulacji rzek i potoków, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody.						
2. Nieniszczenie, nieuszkadzanie lub nieprzekształcanie pomnika przyrody (z wyjątkiem drzewa ustanowionego pomnikiem przyrody), stanowiska dokumentacyjnego, użytku ekologicznego lub zespołu przyrodniczo-krajobrazowego, jeżeli taki zakaz został wprowadzony - art. 45 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody.	2. Stwierdzono zniszczenie, uszkodzenie lub przekształcenie pomnika przyrody (z wyjątkiem drzewa ustanowionego pomnikiem przyrody), stanowiska dokumentacyjnego, użytku ekologicznego lub zespołu przyrodniczo-krajobrazowego, pomimo tego, że taki zakaz został wprowadzony.	Obszar gospodarstwa rolnego.	29%	-	-	1,75	50%
3. Utrzymywanie czystości i porządku na obszarze gospodarstwa rolnego przez wyposażenie nieruchomości w pojemniki służące do zbierania odpadów komunalnych - art. 5 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2016 r. poz. 250, z późn. zm.).	3. Stwierdzono brak utrzymywania czystości i porządku na obszarze gospodarstwa rolnego przez brak wyposażenia nieruchomości w pojemniki służące do zbierania odpadów komunalnych.	Obszar objęty zobowiązaniem w ramach wariantów 4.6.1., 4.6.2., 5.6.1. lub 5.6.2.	10%	1,25	-	-	12,5%
4. Zachowywanie odmiany	4. Stwierdzono zachowywanie	Obszar objęty	29%	-	-	1,75	50%

regionalnej w regionie pochodzenia - art. 28 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 9 listopada 2012 r. o nasiennictwie (Dz. U. poz. 1512, z późn. zm.).	odmiany regionalnej poza regionem pochodzenia.	zobowiązaniem w ramach wariantu 6.1. w zakresie roślin regionalnych i amatorskich wpisanych do krajowego rejestru.					
5. Materiał siewny odmian regionalnych jest wytwarzany w regionie pochodzenia - art. 28 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 9 listopada 2012 r. o nasiennictwie.	5. Stwierdzono wytwarzanie materiału siewnego odmian regionalnych poza regionem pochodzenia.	Obszar objęty zobowiązaniem w ramach wariantu 6.2. w zakresie roślin regionalnych i amatorskich wpisanych do krajowego rejestru.	29%	-	-	1,75	50%
6. Uzyskanie świadectwa oceny laboratoryjnej materiału siewnego, zgodnego ze wzorem określonym w załączniku nr 1 do rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 27 listopada 2013 r. w sprawie wzorów świadectw i informacji dotyczących oceny materiału siewnego (Dz. U. poz. 1554, z późn. zm.) - § 1 pkt 1 lit. b rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 27 listopada 2013 r. w sprawie wzorów świadectw i informacji dotyczących oceny materiału siewnego.	6. Stwierdzono, że uzyskane świadectwo oceny laboratoryjnej materiału siewnego nie jest zgodne ze wzorem określonym w załączniku nr 1 do rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 27 listopada 2013 r. w sprawie wzorów świadectw i informacji dotyczących oceny materiału siewnego.	Obszar objęty zobowiązaniem w ramach wariantu 6.2. w zakresie roślin regionalnych i amatorskich wpisanych do krajowego rejestru.	10%	1,25	-	-	12,5%

ZAŁĄCZNIK Nr 2

WYMOGI DLA POSZCZEGÓLNYCH PAKIETÓW

I. Pakiet 1. Rolnictwo zrównoważone

1. Zastosowanie co najmniej 4 upraw w rozumieniu art. 44 ust. 4 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1307/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiającego przepisy dotyczące płatności bezpośrednich dla rolników na

podstawie systemów wsparcia w ramach wspólnej polityki rolnej oraz uchylającego rozporządzenie Rady (WE) nr 637/2008 i rozporządzenie Rady (WE) nr 73/2009, zwanego dalej "rozporządzeniem nr 1307/2013", wymienionych w ust. 1a pkt 2-4 lub wymienionych w ust. 1 załącznika nr 4 do rozporządzenia w plonie głównym w danym roku na gruntach ornych w gospodarstwie, przy czym udział:

- 1) uprawy, która zajmuje największą powierzchnię gruntów ornych w gospodarstwie, nie może przekraczać 65% powierzchni wszystkich gruntów ornych w gospodarstwie;
- 2) upraw zbóż nie może przekraczać 65% powierzchni wszystkich gruntów ornych w gospodarstwie;
- 3) każdej z czterech upraw nie może być mniejszy niż 10% powierzchni wszystkich gruntów ornych w gospodarstwie - w przypadku zastosowania czterech upraw;
- 4) każdej z trzech największych upraw nie może być mniejszy niż 10% powierzchni wszystkich gruntów ornych w gospodarstwie i udział pozostałych upraw łącznie, innych niż trzy największe uprawy, nie może być mniejszy niż 10% powierzchni wszystkich gruntów ornych w gospodarstwie - w przypadku zastosowania więcej niż czterech upraw.

1a. Uprawianie na gruntach ornych następujących upraw:

- 1) upraw wymienionych w ust. 1 załącznika nr 4 do rozporządzenia lub
  - 2) konopi włóknistych, lub
  - 3) mieszanek zbożowych, z tym że różne mieszanki nasion, o których mowa w art. 40 ust. 3 akapit trzeci zdanie trzecie rozporządzenia delegowanego Komisji (UE) nr 639/2014 z dnia 11 marca 2014 r. w sprawie uzupełnienia rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1307/2013 ustanawiającego przepisy dotyczące płatności bezpośrednich dla rolników na podstawie systemów wsparcia w ramach wspólnej polityki rolnej oraz zmiany załącznika X do tego rozporządzenia (Dz. Urz. UE L 181 z 20.06.2014, str. 1, z późn. zm.), zwanego dalej "rozporządzeniem nr 639/2014", uznaje się za oddzielne uprawy w rozumieniu art. 44 ust. 4 rozporządzenia nr 1307/2013, lub
  - 4) mieszanek strączkowych, strączkowo-gorczykowych, strączkowo-słonecznikowych lub strączkowo-zbożowych, z tym że różne mieszanki nasion, o których mowa w art. 40 ust. 3 akapit trzeci zdanie trzecie rozporządzenia nr 639/2014, uznaje się za oddzielne uprawy w rozumieniu art. 44 ust. 4 rozporządzenia nr 1307/2013
- przy czym w przypadku roślin wieloletnich uprawianie ich przez okres nie dłuższy niż 3 lata w okresie objętym zobowiązaniem rolno-środowiskowo-klimatycznym.

1b. Zakaz ugorowania gruntów ornych.

2. Dwukrotna chemiczna analiza gleby (pH, P, K, Mg i węgiel organiczny) wykonana na gruntach ornych w pierwszym (lub poprzedzającym) i w ostatnim (lub poprzedzającym) roku realizacji pakietu, przy czym w zakresie pH, P, K i Mg wykonana przed upływem 25 dni od dnia, w którym upływa termin składania wniosków o przyznanie płatności bezpośredniej w rozumieniu przepisów o płatnościach w ramach systemów wsparcia bezpośredniego w pierwszym i w ostatnim roku realizacji pakietu.
3. Coroczne opracowanie dla gruntów ornych i przestrzeganie planu nawozowego, opartego na bilansie azotu oraz chemicznej analizie gleby, określającego dawki N, P, K, Mg i potrzeby wapnowania, przy czym dopuszczalne jest stosowanie dawek nawozów niższych niż określone w planie nawozowym.
4. Zastosowanie na działce rolnej położonej na gruntach ornych:
  - 1) w zmianowaniu minimum 3 grup upraw w ciągu 5 lat realizacji zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego;
  - 2) w jednym roku realizacji zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego, lecz nie później niż w 4. roku realizacji tego

zobowiązania, następującej praktyki dodatkowej - międzyplon (wysiewany w terminie do dnia 1 października, przy jednoczesnym zakazie wznawiania zabiegów agrotechnicznych przed dniem 15 lutego);

- 3) w innym niż określony w pkt 2 roku realizacji zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego, lecz nie później niż w 4. roku realizacji tego zobowiązania, jednej z poniższych praktyk dodatkowych:
  - a) międzyplon (wysiewany w terminie do dnia 1 października, przy jednoczesnym zakazie wznawiania zabiegów agrotechnicznych przed dniem 15 lutego),
  - b) przyoranie słomy,
  - c) przyoranie obornika

w przypadku działek rolnych, na których są uprawiane rośliny inne niż wieloletnie, oraz działek rolnych, na których rośliny wieloletnie są uprawiane krócej niż przez dwa lata ciągłej uprawy.

- 4a. Do grup upraw zalicza się grupy upraw, o których mowa w ust. 1 załącznika nr 4 do rozporządzenia, oraz grupę upraw mieszanki, która obejmuje mieszanki strączkowo-gorczykowe, strączkowo-słonecznikowe oraz strączkowo-zbożowe.
- 4b. Konopie włókniste zalicza się do grupy upraw, o której mowa w lp. 10 tabeli zawartej w ust. 1 załącznika nr 4 do rozporządzenia, mieszanki zbożowe zalicza się do grupy upraw, o której mowa w lp. 1 tabeli zawartej w ust. 1 załącznika nr 4 do rozporządzenia, a mieszanki strączkowe zalicza się do grupy upraw, o której mowa w lp. 2 tabeli zawartej w ust. 1 załącznika nr 4 do rozporządzenia.
- 4c. Przyoranie biomasy międzyplonu, o którym mowa w ust. 4 pkt 2 i pkt 3 lit. a, z wyłączeniem uprawy gleby w systemie bezorkowym.
5. Koszenie w terminie do dnia 31 lipca lub wypasanie w okresie wegetacyjnym na trwałych użytkach zielonych.
6. Zebranie i usunięcie skoszonej biomasy (w tym zakaz pozostawiania rozdrobnionej biomasy); w terminie do 2 tygodni po pokosie biomasa powinna zostać usunięta z działki rolnej lub ułożona w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi.
7. W przypadku równoczesnej realizacji na tym samym obszarze pakietu 4. lub 5. - obowiązują wymogi określone w części IV.
8. Niestosowanie komunalnych osadów ściekowych.

II. Pakiet 2. Ochrona gleb i wód

1. Wymogi dla Wariantu 2.1. Międzyplony:
  - 1) siew roślin międzyplonowych w terminie do dnia 15 września;
  - 2) zakaz wznawiania zabiegów agrotechnicznych przed dniem 1 marca;
  - 3) stosowanie jako międzyplon wyłącznie mieszanki złożonej z minimum 3 gatunków roślin, przy czym gatunek rośliny dominującej w mieszance lub gatunki zbóż wykorzystane w mieszance nie mogą przekroczyć 70% jej składu;
  - 4) zakaz stosowania mieszanki składającej się wyłącznie z gatunków zbóż;
  - 5) zakaz nawożenia międzyplonu;
  - 6) zakaz stosowania pestycydów w międzyplonie;
  - 7) niestosowanie komunalnych osadów ściekowych;
  - 8) przyoranie biomasy międzyplonu, z wyłączeniem uprawy gleby w systemie bezorkowym;
  - 9) zakaz uprawy w plonie głównym mieszanki tych samych roślin (w przypadku międzyplonu ozimego również form jarych);

- 10) dopuszczalne spasanie mieszanek roślin jarych jesienią, a mieszanek roślin ozimych lub mieszanek roślin jarych i ozimych - wiosną, jeżeli doradca rolnośrodowiskowy dopuści taką możliwość;
  - 11) utrzymywanie okrywy ochronnej gleby, wymaganej przepisami w sprawie norm w zakresie dobrej kultury rolnej zgodnej z ochroną środowiska, na posiadanych przez rolnika gruntach ornych, na których nie jest realizowany ten wariant, w przypadku gdy grunty te oraz grunty, na których jest realizowany ten wariant, znajdują się na obszarach zagrożonych erozją wodną, których wykaz jest określony w przepisach w sprawie norm w zakresie dobrej kultury rolnej zgodnej z ochroną środowiska.
2. Wymogi dla Wariantu 2.2. Pasy ochronne na stokach o nachyleniu powyżej 20%:
- 1) wysianie mieszanki traw do dnia 15 kwietnia lub w okresie od dnia 15 sierpnia do dnia 10 września;
  - 2) zakaz spasania traw na pasie ochronnym w roku założenia pasa ochronnego, a w przypadku wysiania mieszanki traw w terminie od dnia 15 sierpnia do dnia 10 września - również zakaz koszenia traw na pasie ochronnym w tym roku;
  - 3) niestosowanie komunalnych osadów ściekowych;
  - 4) wypasanie pasów ochronnych w okresie od dnia 20 maja do dnia 1 października lub ich wykaszanie przynajmniej raz w roku w okresie od dnia 15 czerwca do dnia 30 września;
  - 5) zebranie i usunięcie skoszonej biomasy (w tym zakaz pozostawiania rozdrobnionej biomasy); w terminie do 2 tygodni po pokosie biomasa powinna zostać usunięta z pasa ochronnego lub ułożona w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi.

III. Pakiet 3. Zachowanie sadów tradycyjnych odmian drzew owocowych

1. Zachowanie sadu tradycyjnych odmian drzew owocowych, który obejmuje co najmniej 12 drzew:
  - 1) rozmnażanych na silnie rosnących podkładkach,
  - 2) prowadzonych jako pienne lub wysokopienne drzewa,
  - 3) w wieku od 15 lat,
  - 4) reprezentujących nie mniej niż 4 odmiany lub gatunki,
  - 5) przy czym ich liczba w przeliczeniu na 1 ha powierzchni sadu jest nie mniejsza niż 90- przy czym istnieje możliwość uzupełnienia wypadów w sadzie w miejscach, gdzie nie ma zapewnionej ciągłości nasadzenia, po uzyskaniu pierwszej płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej w ramach tego pakietu, do 40% obsady wszystkich drzew odmianami określonymi w ust. 2 załącznika nr 4 do rozporządzenia lub odmianami drzew tradycyjnie uprawianych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przed 1950 r. Uzupełnienie wymaga zwiększenia liczby odmian lub gatunków o co najmniej trzy odmiany lub gatunki dla sadu, w którym dosadzane jest trzy lub więcej drzew. W przypadku do sadzenia jednego lub dwóch drzew, wystarczy uzupełnienie sadu odpowiednio o jedną lub dwie odmiany lub gatunki. Uzupełniania dokonuje się drzewami rozmnażanymi na silnie rosnących podkładkach i prowadzonymi jako pienne lub wysokopienne drzewa.
2. Minimalna wysokość pnia powinna wynosić 1,20 m.
3. Zakaz stosowania herbicydów.
4. Wykonywanie, zgodnie ze wskazaniem doradcy rolnośrodowiskowego podstawowych zabiegów pielęgnacyjnych w sadzie:
  - 1) cięcie formujące i sanitarne drzew oraz prześwietlające nadmiernie zagęszczone korony;

- 2) usuwanie odrostów i samosiewów;
- 3) bielenie pni drzew starszych i zabezpieczanie pni młodych drzew przed ogryzaniem przez gryzonie i zającokształtne.
5. Koszenie trawy co najmniej raz w sezonie wegetacyjnym lub wypasanie w okresie wegetacyjnym.
6. Zebranie i usunięcie skoszonej biomasy (w tym zakaz pozostawiania rozdrobnionej biomasy); w terminie do 2 tygodni po pokosie biomasa powinna zostać usunięta z działki rolnej lub ułożona w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi.

IV. Pakiet 4. Cenne siedliska i zagrożone gatunki ptaków na obszarach Natura 2000 i Pakiet 5. Cenne siedliska poza obszarami Natura 2000

1. Wymogi dla wszystkich wariantów Pakietu 4. i Pakietu 5.:
  - 1) zakaz: wałowania, stosowania komunalnych osadów ściekowych oraz stosowania podsiewu;
  - 2) zakaz włókania w okresie od dnia:
    - a) 1 kwietnia do dnia 1 września na obszarach nizinnych (poniżej 300 m n.p.m.),
    - b) 15 kwietnia do dnia 1 września na obszarach wyżynnych i górskich (powyżej 300 m n.p.m.);
  - 3) zakaz stosowania środków ochrony roślin, z wyjątkiem selektywnego i miejscowego niszczenia uciążliwych gatunków inwazyjnych z zastosowaniem odpowiedniego sprzętu (np. mazaczy herbicydowych);
  - 4) zakaz tworzenia nowych, rozbudowy i odtwarzania istniejących urządzeń melioracji wodnych, z wyjątkiem konstrukcji urządzeń mających na celu dostosowanie poziomu wód, wykorzystując istniejące urządzenia melioracji wodnych do wymogów siedliskowych gatunków lub siedlisk będących przedmiotem ochrony w danym pakiecie, jeżeli takie działania zostaną dopuszczone przez eksperta przyrodniczego, a w przypadku wariantu 4.7. - przez doradcę rolnośrodowiskowego;
  - 5) zakaz składowania biomasy wśród kęp drzew i zarośli, w rowach, jarach i innych obniżeniach terenu (położonych na działkach zadeklarowanych we wniosku o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej).
2. Wymogi dla Wariantów 4.1. i 5.1. Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (użytkowanie kośne, a w uzasadnionych przypadkach dopuszczonych przez eksperta przyrodniczego - kośno-pastwiskowe; w przypadku gdy ekspert przyrodniczy dopuścił użytkowanie kośno-pastwiskowe, jest możliwe stosowanie również użytkowania naprzemiennego):
  - 1) zakaz: nawożenia, wapnowania, mechanicznego niszczenia struktury gleby, w tym bronowania i przeorywania;
  - 2) częstotliwość koszenia: jeden pokos co roku, a w przypadkach określonych przez eksperta przyrodniczego co dwa lata;
  - 3) koszenie w terminie określonym przez eksperta przyrodniczego, przy czym termin ten rozpoczyna się nie wcześniej niż w dniu 1 września i kończy się nie później niż w dniu 31 października, a w uzasadnionych przypadkach określonych przez eksperta przyrodniczego, na przykład w sytuacjach wkraczania roślin niepożądanych w tym zbiorowisku - nie wcześniej niż w dniu 15 czerwca i nie później niż w dniu 30 czerwca;
  - 4) zebranie i usunięcie skoszonej biomasy (w tym zakaz pozostawiania rozdrobnionej biomasy); w terminie do 2 tygodni po pokosie biomasa powinna zostać usunięta z działki rolnej lub ułożona w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi; w przypadku ułożenia biomasy w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi powinna ona zostać usunięta z działki rolnej nie później niż do dnia 1 marca kolejnego roku;
  - 5) pozostawienie nieskoszonego fragmentu działki rolnej o powierzchni wynoszącej 15-20% powierzchni tej działki; w dwóch kolejnych pokosach (wykonywanych w odstępie roku lub 2 lat) należy pozostawić inne fragmenty nieskoszone;

- 6) dla działek rolnych nieprzekraczających powierzchni 0,5 ha jest dopuszczalne zrezygnowanie z pozostawiania powierzchni nieskoszonych i koszenie co roku całej działki rolnej lub pozostawienie nieskoszonego fragmentu działki rolnej o powierzchni wynoszącej 15-20% powierzchni tej działki, jeżeli ekspert przyrodniczy dopuści taką możliwość;
  - 7) przy użytkowaniu kośno-pastwiskowym - wypas po pokosie w terminie określonym przez eksperta przyrodniczego, przy czym termin ten rozpoczyna się nie wcześniej niż w dniu 1 września i kończy się nie później niż w dniu 15 października, przy obsadzie zwierząt do 0,5 DJP/ha gruntów objętych wsparciem w ramach wariantu, jeżeli ekspert przyrodniczy dopuści taką możliwość.
3. Wymogi dla Wariantów 4.2. i 5.2. Zalewowe łąki selernicowe i słonorośla (użytkowanie kośne, kośno-pastwiskowe, pastwiskowe albo naprzemienne):
- 1) wymogi obowiązkowe dla wszystkich typów użytkowania: zakaz nawożenia, wapnowania, mechanicznego niszczenia struktury gleby, w tym bronowania i przeorywania,
  - 2) wymogi obowiązkowe przy użytkowaniu kośnym i kośno-pastwiskowym:
    - a) częstotliwość koszenia przy użytkowaniu kośnym: jeden lub dwa pokosy w roku; liczba pokosów określona przez eksperta przyrodniczego,
    - b) koszenie w terminie określonym przez eksperta przyrodniczego, przy czym termin ten rozpoczyna się nie wcześniej niż w dniu 15 czerwca i kończy się nie później niż w dniu 30 września,
    - c) zebranie i usunięcie skoszonej biomasy (w tym zakaz pozostawiania rozdrobnionej biomasy); w terminie do 2 tygodni po pokosie biomasa powinna zostać usunięta z działki rolnej lub ułożona w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi; w przypadku ułożenia biomasy w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi, powinna ona zostać usunięta z działki rolnej nie później niż do dnia 1 marca kolejnego roku,
    - d) pozostawienie nieskoszonego fragmentu działki rolnej o powierzchni wynoszącej 15-20% powierzchni tej działki; w przypadku stosowania dwóch pokosów w ciągu roku należy pozostawić te same fragmenty działki rolnej nieskoszone, a w przypadku pokosów w dwóch kolejnych latach należy pozostawić inne fragmenty nieskoszone,
    - e) dla działek rolnych nieprzekraczających powierzchni 1 ha jest dopuszczalne zrezygnowanie z pozostawiania powierzchni nieskoszonych i koszenie co roku całej działki rolnej lub pozostawienie nieskoszonego fragmentu działki rolnej o powierzchni wynoszącej 15-20% powierzchni tej działki, jeżeli ekspert przyrodniczy dopuści taką możliwość,
    - f) przy użytkowaniu kośno-pastwiskowym - jeden pokos i wypas po pokosie w terminie określonym przez eksperta przyrodniczego, przy czym termin kończy się nie później niż w dniu 15 października, przy obsadzie zwierząt do 1 DJP/ha gruntów objętych wsparciem w ramach wariantu;
  - 3) wymogi obowiązkowe przy użytkowaniu pastwiskowym:
    - a) wypas w terminie określonym przez eksperta przyrodniczego, przy czym termin ten rozpoczyna się nie wcześniej niż w dniu 1 maja i kończy się nie później niż w dniu 15 października, przy obsadzie zwierząt od 0,5 DJP do 1 DJP/ha gruntów objętych wsparciem w ramach wariantu,
    - b) dopuszczalne jest wypasanie przez cały rok koników polskich i koni huculskich, przy obsadzie zwierząt do 1 DJP/ha gruntów objętych wsparciem w ramach wariantu, jeżeli ekspert przyrodniczy dopuści taką możliwość,
    - c) coroczne wykoszenie niedojadów (raz w roku) w terminie określonym przez eksperta przyrodniczego, przy czym termin ten rozpoczyna się nie wcześniej niż w dniu 15 lipca i kończy się nie później niż w dniu 31 października,

- d) zebranie i usunięcie skoszonej biomasy (w tym zakaz pozostawiania rozdrobnionej biomasy) - dotyczy niedojadów; w terminie do 2 tygodni po pokosie biomasa powinna zostać usunięta z działki rolnej lub ułożona w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi; w przypadku ułożenia biomasy w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi, powinna ona zostać usunięta z działki rolnej nie później niż do dnia 1 marca kolejnego roku.
4. Wymogi dla Wariantów 4.3. i 5.3. Murawy (użytkowanie pastwiskowe, a w uzasadnionych przypadkach określonych przez eksperta przyrodniczego - kośne, kośno-pastwiskowe albo naprzemienne, przy czym użytkowanie naprzemienne polega na stosowaniu w niektórych latach użytkowania pastwiskowego, a w niektórych latach kośnego lub kośno-pastwiskowego):
- 1) wymogi obowiązkowe dla wszystkich typów użytkowania;
    - a) zakaz nawożenia,
    - b) zakaz wapnowania,
    - c) zakaz mechanicznego niszczenia struktury gleby, w tym bronowania i przeorywania;
  - 2) wymogi obowiązkowe przy użytkowaniu pastwiskowym:
    - a) wypas w terminie określonym przez eksperta przyrodniczego, przy czym termin ten rozpoczyna się nie wcześniej niż w dniu 1 maja i kończy nie później niż w dniu 15 października, przy obsadzie zwierząt od 0,3 DJP do 1 DJP/ha gruntów objętych wsparciem w ramach wariantu,
    - b) obowiązkowe wykaszanie niedojadów raz w roku lub raz na 2 lata, w terminie określonym przez eksperta przyrodniczego, przy czym termin ten rozpoczyna się nie wcześniej niż w dniu 1 sierpnia i kończy nie później niż w dniu 31 października,
    - c) w przypadku niedojadów: zebranie i usunięcie skoszonej biomasy (w tym zakaz pozostawiania rozdrobnionej biomasy); w terminie do 2 tygodni po pokosie biomasa powinna zostać usunięta z działki rolnej lub ułożona w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi; w przypadku ułożenia biomasy w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi powinna ona zostać usunięta z działki rolnej nie później niż do dnia 1 marca kolejnego roku;
  - 3) wymogi obowiązkowe przy użytkowaniu kośnym i kośno-pastwiskowym:
    - a) częstotliwość koszenia: jeden pokos co roku, a w przypadkach określonych przez eksperta przyrodniczego co dwa lata,
    - b) koszenie w terminie określonym przez eksperta przyrodniczego, przy czym termin ten rozpoczyna się nie wcześniej niż w dniu 1 sierpnia i kończy się nie później niż w dniu 31 października,
    - c) zebranie i usunięcie skoszonej biomasy (w tym zakaz pozostawiania rozdrobnionej biomasy); w terminie do 2 tygodni po pokosie biomasa powinna zostać usunięta z działki rolnej lub ułożona w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi; w przypadku ułożenia biomasy w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi, powinna ona zostać usunięta z działki rolnej nie później niż do dnia 1 marca kolejnego roku,
    - d) pozostawienie nieskoszonego fragmentu działki rolnej o powierzchni wynoszącej 15-20% powierzchni tej działki; w dwóch kolejnych pokosach (wykonywanych w odstępie roku lub 2 lat) należy pozostawić inne fragmenty nieskoszone,
    - e) dla działek rolnych nieprzekraczających powierzchni 0,5 ha jest dopuszczalne zrezygnowanie z pozostawiania powierzchni nieskoszonych i koszenie co roku całej działki rolnej lub pozostawienie nieskoszonego fragmentu działki rolnej o powierzchni wynoszącej 15-20% powierzchni tej działki, jeżeli ekspert przyrodniczy dopuści taką

możliwość,

- f) przy użytkowaniu kośno-pastwiskowym - wypas w terminie określonym przez eksperta przyrodniczego, przy czym termin ten rozpoczyna się nie wcześniej niż w dniu 1 maja i kończy się nie później niż w dniu 15 października, przy obsadzie zwierząt do 1 DJP/ha gruntów objętych wsparciem w ramach wariantu.
5. Wymogi dla Wariantów 4.4. i 5.4. Półnaturalne łąki wilgotne (użytkowanie kośne, a w uzasadnionych przypadkach dopuszczonych przez eksperta przyrodniczego jest możliwy wypas po pokosie, przy użytkowaniu jednokośnym (użytkowanie kośno-pastwiskowe); w przypadku gdy ekspert przyrodniczy dopuścił użytkowanie kośno-pastwiskowe, jest możliwe stosowanie również użytkowania naprzemiennego):
- 1) wymogi obowiązkowe dla wszystkich typów użytkowania:
    - a) dopuszczalne jest ograniczone nawożenie do 60 kg N/ha/rok, z wyłączeniem obszarów nawożonych przez namuły rzeczne,
    - b) zakaz wapnowania, mechanicznego niszczenia struktury gleby, w tym bronowania i przeorywania;
  - 2) wymogi obowiązkowe przy użytkowaniu kośnym i kośno-pastwiskowym:
    - a) częstotliwość koszenia przy użytkowaniu kośnym: jeden lub dwa pokosy w roku; liczba pokosów określona przez eksperta przyrodniczego,
    - b) koszenie w terminie określonym przez eksperta przyrodniczego, przy czym termin ten rozpoczyna się nie wcześniej niż w dniu 15 czerwca i kończy się nie później niż w dniu 30 września,
    - c) pozostawienie nieskoszonego fragmentu działki rolnej o powierzchni wynoszącej 15-20% powierzchni tej działki; w przypadku stosowania dwóch pokosów w ciągu roku należy pozostawić te same fragmenty działki rolnej nieskoszone, a w dwóch kolejnych latach należy pozostawić inne fragmenty nieskoszone,
    - d) dla działek rolnych nieprzekraczających powierzchni 1 ha jest dopuszczalne zrezygnowanie z pozostawiania powierzchni nieskoszonych i koszenie co roku całej działki rolnej lub pozostawienie nieskoszonego fragmentu działki rolnej wynoszącej 15-20% powierzchni tej działki, jeżeli ekspert przyrodniczy dopuści taką możliwość,
    - e) zebranie i usunięcie skoszonej biomasy (w tym zakaz pozostawiania rozdrobnionej biomasy); w terminie do 2 tygodni po pokosie biomasa powinna zostać usunięta z działki rolnej lub ułożona w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi; w przypadku ułożenia biomasy w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi powinna ona zostać usunięta z działki rolnej nie później niż do dnia 1 marca kolejnego roku,
    - f) przy użytkowaniu kośno-pastwiskowym - wypas po pokosie w terminie określonym przez eksperta przyrodniczego, przy czym termin ten rozpoczyna się nie wcześniej niż w dniu 15 lipca i kończy się nie później niż w dniu 15 października, przy obsadzie zwierząt do 0,5 DJP/ha gruntów objętych wsparciem w ramach wariantu.
6. Wymogi dla Wariantów 4.5. i 5.5. Półnaturalne łąki świeże (użytkowanie kośne, kośno-pastwiskowe, pastwiskowe albo naprzemiennie):
- 1) wymogi obowiązkowe dla wszystkich typów użytkowania:
    - a) dopuszczalne jest ograniczone nawożenie do 60 kg N/ha/rok, z wyłączeniem obszarów nawożonych przez namuły rzeczne,
    - b) zakaz mechanicznego niszczenia struktury gleby, w tym bronowania i przeorywania,
    - c) wapnowanie jest dopuszczalne po wykonaniu niezbędnych w tym zakresie analiz, jeżeli ekspert przyrodniczy dopuści taką możliwość;

- 2) wymogi obowiązkowe przy użytkowaniu kośnym i kośno-pastwiskowym:
  - a) częstotliwość koszenia przy użytkowaniu kośnym: jeden lub dwa pokosy w roku; liczba pokosów określona przez eksperta przyrodniczego,
  - b) koszenie w terminie określonym przez eksperta przyrodniczego, przy czym termin ten rozpoczyna się nie wcześniej niż w dniu 15 czerwca i kończy się nie później niż w dniu 30 września,
  - c) zebranie i usunięcie skoszonej biomasy (w tym zakaz pozostawiania rozdrobnionej biomasy); w terminie do 2 tygodni po pokosie biomasa powinna zostać usunięta z działki rolnej lub ułożona w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi; w przypadku ułożenia biomasy w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi, powinna ona zostać usunięta z działki rolnej nie później niż do dnia 1 marca kolejnego roku,
  - d) pozostawienie nieskoszonego fragmentu działki rolnej o powierzchni wynoszącej 15-20% powierzchni tej działki; w przypadku stosowania dwóch pokosów w ciągu roku należy pozostawić te same fragmenty działki rolnej nieskoszone, a w dwóch kolejnych latach należy pozostawić inne fragmenty nieskoszone,
  - e) dla działek rolnych nieprzekraczających powierzchni 1 ha jest dopuszczalne zrezygnowanie z pozostawiania powierzchni nieskoszonych i koszenie co roku całej działki rolnej lub pozostawienie nieskoszonego fragmentu działki rolnej o powierzchni 15-20% powierzchni tej działki, jeżeli ekspert przyrodniczy dopuści taką możliwość,
  - f) przy użytkowaniu kośno-pastwiskowym - jeden pokos i wypas po pokosie w terminie określonym przez eksperta przyrodniczego, przy czym termin ten kończy się nie później niż w dniu 15 października, przy obsadzie zwierząt do 1 DJP/ha gruntów objętych wsparciem w ramach wariantu;
- 3) wymogi obowiązkowe przy użytkowaniu pastwiskowym:
  - a) wypas w terminie określonym przez eksperta przyrodniczego, przy czym termin ten rozpoczyna się nie wcześniej niż w dniu 1 maja i kończy się nie później niż w dniu 15 października, przy obsadzie zwierząt od 0,5 DJP do 1,0 DJP/ha gruntów objętych wsparciem w ramach wariantu,
  - b) dopuszczalne jest wypasanie przez cały rok koników polskich i koni huculskich, przy obsadzie zwierząt do 1 DJP/ha gruntów objętych wsparciem w ramach wariantu, jeżeli ekspert przyrodniczy dopuści taką możliwość,
  - c) coroczne wykoszenie niedojadów (raz w roku) w terminie określonym przez eksperta przyrodniczego, przy czym termin ten rozpoczyna się nie wcześniej niż w dniu 15 lipca i kończy się nie później niż w dniu 31 października,
  - d) w przypadku niedojadów: zebranie i usunięcie skoszonej biomasy (w tym zakaz pozostawiania rozdrobnionej biomasy); w terminie do 2 tygodni po pokosie biomasa powinna zostać usunięta z działki rolnej lub ułożona w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi; w przypadku ułożenia biomasy w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi, powinna ona zostać usunięta z działki rolnej nie później niż do 1 marca kolejnego roku.
7. Wymogi dla Wariantów 4.6. i 5.6. Torfowiska:
  - 1) wymogi dla Wariantu 4.6.1. i 5.6.1. Torfowiska - wymogi obowiązkowe:
    - a) zakaz: wydobywania torfu, zalesiania, nawożenia i wapnowania, mechanicznego niszczenia struktury gleby, w tym bronowania i przeorywania, wykorzystywania sprzętu mechanicznego powodującego naruszenie wierzchniej warstwy gleby oraz pozostawiania rozdrobnionej biomasy,
    - b) usuwanie odpadów pochodzenia antropogenicznego,
    - c) wycięcie wskazanych przez eksperta przyrodniczego zarośli i podrostu drzew w pierwszym roku wdrażania wariantu w terminie określonym przez eksperta przyrodniczego, przy czym termin ten rozpoczyna się nie wcześniej niż w

- dniu 15 sierpnia i kończy się nie później niż w dniu 15 lutego kolejnego roku,
- d) koszenie powierzchni, na której występują odrośla drzew i krzewów, lub wycinanie odrosli tych drzew i krzewów co roku lub raz na 2 lata, co określi ekspert przyrodniczy, w terminie określonym przez eksperta przyrodniczego, przy czym termin ten rozpoczyna się nie wcześniej niż w dniu 15 sierpnia i kończy się nie później niż w dniu 15 lutego kolejnego roku,
  - e) zebranie i usunięcie wyciętej lub skoszonej biomasy (w tym zakaz pozostawiania rozdrobnionej biomasy); w terminie do 2 tygodni po pokosie biomasa powinna zostać usunięta z działki rolnej lub ułożona w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi; w przypadku ułożenia biomasy w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi, powinna ona zostać usunięta z działki rolnej nie później niż do dnia 1 marca kolejnego roku;
- 2) wymogi dla Wariantu 4.6.2. i 5.6.2. Torfowiska - wymogi obowiązkowe i uzupełniające - oprócz wymogów określonych w pkt 1 przestrzega się następujących wymogów:
- a) częstotliwość koszenia: raz, dwa lub trzy razy w ciągu 5 lat realizacji zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego, jednak nie częściej niż co dwa lata, co określi ekspert przyrodniczy,
  - b) koszenie runi w terminie określonym przez eksperta przyrodniczego, przy czym termin ten rozpoczyna się nie wcześniej niż w dniu 15 sierpnia i kończy się nie później niż w dniu 15 lutego kolejnego roku,
  - c) dopuszcza się pozostawienie do 20% powierzchni działki rolnej nieskoszonej, jeżeli ekspert przyrodniczy dopuści taką możliwość; w dwóch kolejnych pokosach należy pozostawić inne fragmenty nieskoszone,
  - d) obowiązek zebrania i usunięcia skoszonej biomasy (w tym zakaz pozostawiania rozdrobnionej biomasy); w terminie do 2 tygodni po pokosie biomasa powinna zostać usunięta z działki rolnej lub ułożona w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi; w przypadku ułożenia biomasy w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi powinna ona zostać usunięta z działki rolnej nie później niż do dnia 1 marca kolejnego roku.
8. Wymogi dla Wariantu 4.7. Ekstensywne użytkowanie na obszarach specjalnej ochrony ptaków (OSO) (użytkowanie kośne, kośno-pastwiskowe, pastwiskowe albo naprzemienne):
- 1) wymogi obowiązkowe dla wszystkich typów użytkowania:
    - a) dopuszczalne jest ograniczone nawożenie do 60 kg N/ha/rok, z wyłączeniem obszarów nawożonych przez namuły rzeczne,
    - b) zakaz stosowania jakichkolwiek zabiegów agrotechnicznych i pielęgnacyjnych w terminie od dnia 1 kwietnia do terminu pierwszego pokosu lub do dnia 15 czerwca w przypadku użytkowania pastwiskowego,
    - c) zakaz mechanicznego niszczenia struktury gleby, w tym bronowania i przeorywania;
  - 2) wymogi obowiązkowe przy użytkowaniu kośnym i kośno-pastwiskowym:
    - a) częstotliwość koszenia: nie więcej niż dwa pokosy w roku,
    - b) koszenie w terminie określonym przez doradcę rolnośrodowiskowego, przy czym termin ten rozpoczyna się nie wcześniej niż w dniu 15 czerwca i kończy się nie później niż w dniu 30 września,
    - c) zebranie i usunięcie skoszonej biomasy (w tym zakaz pozostawiania rozdrobnionej biomasy); w terminie do 2 tygodni po pokosie biomasa powinna zostać usunięta z działki rolnej lub ułożona w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi; w przypadku ułożenia biomasy w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi, powinna ona zostać usunięta z działki rolnej nie później niż do dnia 1 marca kolejnego roku,
    - d) pozostawienie nieskoszonego fragmentu działki rolnej o powierzchni wynoszącej 15-20% powierzchni tej działki; w

- przypadku stosowania dwóch pokosów w ciągu roku należy pozostawić te same fragmenty działki rolnej nieskoszone, a w przypadku pokosów w dwóch kolejnych latach należy pozostawić inne fragmenty nieskoszone,
- e) dla działek rolnych nieprzekraczających powierzchni 1 ha jest dopuszczalne zrezygnowanie z pozostawiania powierzchni nieskoszonych i koszenie co roku całej działki rolnej lub pozostawienie nieskoszonego fragmentu działki rolnej o powierzchni wynoszącej 15-20% powierzchni tej działki, jeżeli doradca rolnośrodowiskowy dopuści taką możliwość,
  - f) przy użytkowaniu kośno-pastwiskowym - wypas po pierwszym i po drugim pokosie w terminie określonym przez doradcę rolnośrodowiskowego, przy czym termin ten kończy się nie później niż w dniu 31 października, przy obsadzie zwierząt do 1,5 DJP/ha gruntów objętych wsparciem w ramach wariantu;
- 3) wymogi obowiązkowe przy użytkowaniu pastwiskowym:
- a) wypas przy minimalnej obsadzie zwierząt wynoszącej 0,5 DJP/ha, a maksymalnej 1,5 DJP/ha gruntów objętych wsparciem w ramach wariantu,
  - b) wypas w terminie określonym przez doradcę rolnośrodowiskowego, przy czym termin ten rozpoczyna się nie wcześniej niż w dniu 1 maja i kończy się nie później niż w dniu 15 października na obszarach do 300 m n.p.m. lub rozpoczyna się nie wcześniej niż w dniu 20 maja i kończy się nie później niż w dniu 1 października na obszarach powyżej 300 m n.p.m.,
  - c) dopuszczalne jest wypasanie przez cały rok koników polskich i koni huculskich, jeżeli doradca rolnośrodowiskowy dopuści taką możliwość:
    - na obszarach do 300 m n.p.m., przy obsadzie zwierząt do 1,5 DJP/ha gruntów objętych wsparciem w ramach wariantu, w terminie od dnia 1 maja do dnia 31 marca oraz przy obsadzie zwierząt do 0,5 DJP/ha gruntów objętych wsparciem w ramach wariantu w terminie od dnia 1 kwietnia do dnia 30 kwietnia,
    - na obszarach powyżej 300 m n.p.m., przy obsadzie zwierząt do 1,5 DJP/ha gruntów objętych wsparciem w ramach wariantu, w terminie od dnia 20 maja do dnia 31 marca oraz przy obsadzie zwierząt do 0,5 DJP/ha gruntów objętych wsparciem w ramach wariantu w terminie od dnia 1 kwietnia do dnia 19 maja,
  - d) w przypadku niedojadów: wykaszanie niedojadów raz w roku, w terminie określonym przez doradcę rolnośrodowiskowego, przy czym termin ten kończy się nie wcześniej niż w dniu 31 października, oraz zebranie i usunięcie skoszonej biomasy (w tym zakaz pozostawiania rozdrobnionej biomasy); w terminie do 2 tygodni po pokosie biomasa powinna zostać usunięta z działki rolnej lub ułożona w pryzmy, w tym pryzmy balotowe, stogi lub brogi; w przypadku ułożenia biomasy w pryzmy, w tym pryzmy balotowe, stogi lub brogi, powinna ona zostać usunięta z działki rolnej nie później niż do dnia 1 marca kolejnego roku.
9. Wymogi dla Wariantu 4.8. Ochrona siedlisk lęgowych ptaków: rycyka, kszyka, krwawodzioba lub czajki (użytkowanie kośne, kośno-pastwiskowe, pastwiskowe albo naprzemienne):
- 1) wymogi obowiązkowe dla wszystkich typów użytkowania:
    - a) zakaz wapnowania,
    - b) zakaz mechanicznego niszczenia struktury gleby, w tym bronowania i przeorywania,
    - c) zakaz stosowania jakichkolwiek zabiegów agrotechnicznych i pielęgnacyjnych w terminie od dnia 1 kwietnia do terminu pierwszego pokosu lub do dnia 15 czerwca w przypadku użytkowania pastwiskowego,
    - d) zakaz nawożenia w przypadku użytkowania kośno-pastwiskowego i pastwiskowego;

- 2) wymogi obowiązkowe przy użytkowaniu kośnym i kośno-pastwiskowym:
- a) częstotliwość koszenia przy użytkowaniu kośnym: dwa pokosy w roku, a w uzasadnionych przypadkach jeden pokos w odniesieniu do siedlisk o podłożu torfowym, jeżeli ekspert przyrodniczy określi taką konieczność,
  - b) termin koszenia: przy użytkowaniu kośnym - pierwszy pokos w terminie określonym przez eksperta przyrodniczego, przy czym termin ten rozpoczyna się nie wcześniej niż w dniu 15 czerwca i kończy się nie później niż w dniu 15 lipca, drugi pokos w terminie określonym przez eksperta przyrodniczego, przy czym termin ten rozpoczyna się nie wcześniej niż w dniu 15 sierpnia i kończy się nie później niż w dniu 31 października, a w odniesieniu do siedlisk o podłożu torfowym jeden pokos w terminie określonym przez eksperta przyrodniczego, przy czym termin ten rozpoczyna się nie wcześniej niż w dniu 15 czerwca i kończy się nie później niż w dniu 31 października, jeżeli ekspert przyrodniczy określi taką konieczność; przy użytkowaniu kośno-pastwiskowym - koszenie w terminie określonym przez eksperta przyrodniczego, przy czym termin ten rozpoczyna się nie wcześniej niż w dniu 15 czerwca i kończy się nie później niż w dniu 15 lipca,
  - c) zebranie i usunięcie skoszonej biomasy (w tym zakaz pozostawiania rozdrobnionej biomasy); w terminie do 2 tygodni po pokosie siano powinno zostać usunięte z działki rolnej lub ułożone w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi; w przypadku ułożenia biomasy w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi, powinna ona zostać usunięta z działki rolnej nie później niż do dnia 1 marca kolejnego roku,
  - d) pozostawienie nieskoszonego fragmentu działki rolnej o powierzchni wynoszącej 15-20% powierzchni tej działki; w przypadku stosowania dwóch pokosów w ciągu roku należy pozostawić te same fragmenty działki rolnej nieskoszone, a w przypadku pokosów w dwóch kolejnych latach należy pozostawić inne fragmenty nieskoszone,
  - e) dla działek rolnych nieprzekraczających powierzchni 1 ha jest dopuszczalne zrezygnowanie z pozostawiania powierzchni nieskoszonych i koszenie co roku całej działki rolnej lub pozostawienie nieskoszonego fragmentu działki rolnej o powierzchni wynoszącej 15-20% powierzchni tej działki, jeżeli ekspert przyrodniczy dopuści taką możliwość,
  - f) przy użytkowaniu kośno-pastwiskowym - wypas po pokosie w terminie określonym przez eksperta przyrodniczego, przy czym termin ten kończy się nie później niż w dniu 31 października, przy obsadzie zwierząt od 0,5 do 1,5 DJP/ha gruntów objętych wsparciem w ramach wariantu,
  - g) dopuszczalne jest ograniczone nawożenie do 60 kg N/ha/rok, z wyłączeniem obszarów nawożonych przez namuły rzeczne - w przypadku użytkowania kośnego;
- 3) wymogi obowiązkowe przy użytkowaniu pastwiskowym:
- a) wypas w terminie określonym przez eksperta przyrodniczego, przy czym termin ten rozpoczyna się nie wcześniej niż w dniu 15 maja i kończy się nie później niż w dniu 31 października, przy obsadzie zwierząt do 0,5 DJP/ha gruntów objętych wsparciem w ramach wariantu, w terminie od dnia 15 maja do dnia 15 czerwca oraz przy obsadzie zwierząt od 0,5 do 1,5 DJP/ha gruntów objętych wsparciem w ramach wariantu po dniu 15 czerwca do dnia 31 października,
  - b) dopuszczalne jest wypasanie przez cały rok koników polskich i koni huculskich, przy obsadzie zwierząt do 1,5 DJP/ha gruntów objętych wsparciem w ramach wariantu, w terminie po dniu 15 czerwca do dnia 31 marca oraz przy obsadzie do 0,5 DJP/ha gruntów objętych wsparciem w ramach wariantu w terminie od dnia 1 kwietnia do dnia 15 czerwca, jeżeli ekspert przyrodniczy dopuści taką możliwość,

- c) w przypadku niedojadów: coroczne wykoszenie niedojadów (raz w roku) w terminie określonym przez eksperta przyrodniczego, przy czym termin ten rozpoczyna się nie wcześniej niż w dniu 15 sierpnia i kończy się nie później niż w dniu 15 listopada, oraz zebranie i usunięcie skoszonej biomasy (w tym zakaz pozostawiania rozdrobnionej biomasy); w terminie do 2 tygodni po pokosie siano powinno zostać usunięte z działki rolnej lub ułożone w pryzmy, w tym pryzmy balotowe, stogi lub brogi; w przypadku ułożenia biomasy w pryzmy, w tym pryzmy balotowe, stogi lub brogi, powinna ona zostać usunięta z działki rolnej nie później niż do dnia 1 marca kolejnego roku.

10. Wymogi dla Wariantu 4.9. Ochrona siedlisk lęgowych ptaków: wodniczki (użytkowanie kośne, kośno-pastwiskowe albo naprzemienne):

- 1) zakaz nawożenia;
- 2) zakaz wapnowania;
- 3) zakaz mechanicznego niszczenia struktury gleby, w tym bronowania i przeorywania;
- 4) zakaz stosowania jakichkolwiek zabiegów agrotechnicznych i pielęgnacyjnych w terminie od dnia 1 kwietnia do terminu pierwszego pokosu;
- 5) częstotliwość koszenia:
  - a) jeden pokos w roku lub
  - b) koszenie całej powierzchni działki rolnej co 2 lata (jeżeli ekspert przyrodniczy określił taką konieczność);
- 6) koszenie w terminie określonym przez eksperta przyrodniczego, przy czym termin ten rozpoczyna się nie wcześniej niż w dniu 15 sierpnia i kończy się nie później niż w dniu 15 lutego kolejnego roku;
- 7) w przypadku corocznego koszenia: pozostawienie nieskoszonego fragmentu działki rolnej o powierzchni wynoszącej 15-85% powierzchni tej działki (procent powierzchni nieskoszonej określa ekspert przyrodniczy); w dwóch kolejnych latach należy pozostawić nieskoszone inne fragmenty działki rolnej, przy czym gdy w danym roku powierzchnia nieskoszonego fragmentu działki rolnej określona przez eksperta przyrodniczego jest większa niż powierzchnia fragmentu tej działki skoszonego w poprzednim roku, w danym roku należy pozostawić nieskoszony fragment tej działki, który obejmuje w całości również ten jej fragment, który został skoszony w poprzednim roku;
- 8) zebranie i usunięcie skoszonej biomasy (w tym zakaz pozostawiania rozdrobnionej biomasy); w terminie do 2 tygodni po pokosie biomasa powinna zostać usunięta z działki rolnej lub ułożona w pryzmy, w tym pryzmy balotowe, stogi lub brogi; w przypadku ułożenia biomasy w pryzmy, w tym pryzmy balotowe, stogi lub brogi powinna ona zostać usunięta z działki rolnej nie później niż do dnia 1 marca kolejnego roku;
- 9) przy użytkowaniu kośno-pastwiskowym - wypas w terminie określonym przez eksperta przyrodniczego, przy czym termin ten rozpoczyna się nie wcześniej niż w dniu 15 maja i kończy się nie później niż w dniu 31 października, przy obsadzie zwierząt do 0,5 DJP/ha gruntów objętych wsparciem w ramach wariantu w terminie od dnia 15 maja do dnia 31 lipca oraz przy obsadzie zwierząt do 1 DJP/ha gruntów objętych wsparciem w ramach wariantu w terminie od dnia 1 sierpnia do dnia 31 października.

11. Wymogi dla Wariantu 4.10. Ochrona siedlisk lęgowych ptaków: dubelta lub kulika wielkiego (użytkowanie kośne, pastwiskowe albo kośno-pastwiskowe):

- 1) wymogi obowiązkowe dla wszystkich typów użytkowania:
  - a) zakaz wapnowania,
  - b) zakaz mechanicznego niszczenia struktury gleby, w tym bronowania i przeorywania,

- c) zakaz nawożenia przy użytkowaniu kośno-pastwiskowym i pastwiskowym,
  - d) zakaz stosowania jakichkolwiek zabiegów agrotechnicznych i pielęgnacyjnych w terminie od dnia 1 kwietnia do terminu pierwszego pokosu w przypadku użytkowania kośnego i kośno-pastwiskowego lub do dnia 10 lipca w przypadku użytkowania pastwiskowego;
- 2) wymogi obowiązkowe przy użytkowaniu kośnym i kośno-pastwiskowym:
- a) częstotliwość koszenia przy użytkowaniu kośnym: jeden lub dwa pokosy w roku lub - w szczególnych przypadkach określonych przez eksperta przyrodniczego - koszenie całej powierzchni działki rolnej co 2 lata,
  - b) termin koszenia: przy użytkowaniu kośnym pierwszy pokos w terminie określonym przez eksperta przyrodniczego, przy czym termin ten rozpoczyna się nie wcześniej niż w dniu 10 lipca i kończy się nie później niż w dniu 31 lipca, drugi pokos w terminie określonym przez eksperta przyrodniczego, przy czym termin ten rozpoczyna się nie wcześniej niż w dniu 15 sierpnia i kończy się nie później niż w dniu 31 października, a w przypadku jednego pokosu - w terminie określonym przez eksperta przyrodniczego, przy czym termin ten rozpoczyna się nie wcześniej niż w dniu 10 lipca i kończy się nie później niż w dniu 31 października; przy użytkowaniu kośno-pastwiskowym pokos w terminie określonym przez eksperta przyrodniczego, przy czym termin ten rozpoczyna się nie wcześniej niż w dniu 10 lipca i kończy się nie później niż w dniu 31 lipca,
  - c) zebranie i usunięcie skoszonej biomasy (w tym zakaz pozostawiania rozdrobnionej biomasy); w terminie do 2 tygodni po pokosie biomasa powinna zostać usunięta z działki rolnej lub ułożona w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi; w przypadku ułożenia biomasy w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi, powinna ona zostać usunięta z działki rolnej nie później niż do dnia 1 marca kolejnego roku,
  - d) w przypadku corocznego koszenia: pozostawienie nieskoszonego fragmentu działki rolnej o powierzchni wynoszącej 15-20% powierzchni tej działki, a w szczególnych przypadkach w odniesieniu do turzycowisk, zwłaszcza kępiastych - pozostawienie nieskoszonego fragmentu działki rolnej o powierzchni wynoszącej 50% powierzchni tej działki, jeżeli ekspert przyrodniczy określi taką konieczność; w przypadku stosowania dwóch pokosów w ciągu roku należy pozostawić te same fragmenty działki rolnej nieskoszone, a w dwóch kolejnych latach należy pozostawić inne fragmenty nieskoszone,
  - e) dla działek rolnych nieprzekraczających powierzchni 1 ha jest dopuszczalne zrezygnowanie z pozostawiania powierzchni nieskoszonych i koszenie co roku całej działki rolnej lub pozostawienie nieskoszonego fragmentu działki rolnej o powierzchni wynoszącej 15-20% powierzchni tej działki, a w szczególnych przypadkach w odniesieniu do turzycowisk, zwłaszcza kępiastych - pozostawienie nieskoszonej powierzchni działki rolnej o powierzchni wynoszącej 50% powierzchni tej działki, jeżeli ekspert przyrodniczy dopuści taką możliwość,
  - f) przy użytkowaniu kośno-pastwiskowym - jeden pokos i wypas po pokosie w terminie określonym przez eksperta przyrodniczego, przy czym termin ten kończy się nie później niż w dniu 31 października, przy obsadzie zwierząt do 1 DJP/ha gruntów objętych wsparciem w ramach wariantu,
  - g) dopuszczalne jest ograniczone nawożenie do 60 kg N/ha/rok, z wyłączeniem obszarów nawożonych przez namuły rzeczne - w przypadku użytkowania kośnego;
- 3) wymogi obowiązkowe przy użytkowaniu pastwiskowym:
- a) wypas w terminie określonym przez eksperta przyrodniczego, przy czym termin ten rozpoczyna się nie wcześniej niż w dniu 15 maja i kończy się nie później niż w dniu 31 października, przy obsadzie zwierząt do 0,5 DJP/ha

gruntów objętych wsparciem w ramach wariantu w sezonie od dnia 15 maja do dnia 10 lipca oraz przy obsadzie zwierząt od 0,5 do 1,5 DJP/ha gruntów objętych wsparciem w ramach wariantu po dniu 10 lipca do dnia 31 października,

- b) dopuszczalne jest wypasanie przez cały rok koników polskich i koni huculskich, przy obsadzie zwierząt do 1,5 DJP/ha gruntów objętych wsparciem w ramach wariantu w terminie po dniu 10 lipca do dnia 31 marca oraz przy obsadzie do 0,5 DJP/ha gruntów objętych wsparciem w ramach wariantu w terminie od dnia 1 kwietnia do dnia 10 lipca, jeżeli ekspert przyrodniczy dopuści taką możliwość,
- c) w przypadku niedojadów: coroczne wykoszenie niedojadów (raz w roku) w terminie określonym przez eksperta przyrodniczego, przy czym termin ten rozpoczyna się nie wcześniej niż w dniu 15 sierpnia i kończy się nie później niż w dniu 15 listopada, oraz zebranie i usunięcie skoszonej biomasy (w tym zakaz pozostawiania rozdrobnionej biomasy) - dotyczy niedojadów; w terminie do 2 tygodni po pokosie biomasa powinna zostać usunięta z działki rolnej lub ułożona w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi; w przypadku ułożenia biomasy w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi, powinna ona zostać usunięta z działki rolnej nie później niż do dnia 1 marca kolejnego roku.

12. Wymogi dla Wariantu 4.11. Ochrona siedlisk lęgowych ptaków: derkacza (użytkowanie kośne, kośno-pastwiskowe albo naprzemienne):

- 1) zakaz nawożenia;
- 2) zakaz wapnowania;
- 3) zakaz mechanicznego niszczenia struktury gleby, w tym bronowania i przeorywania;
- 4) zakaz stosowania jakichkolwiek zabiegów agrotechnicznych i pielęgnacyjnych w terminie od dnia 1 kwietnia do terminu pierwszego pokosu;
- 5) częstotliwość koszenia przy użytkowaniu kośnym: jeden pokos w roku;
- 6) koszenie w terminie określonym przez eksperta przyrodniczego, przy czym termin ten rozpoczyna się nie wcześniej niż w dniu 1 sierpnia i kończy się nie później niż w dniu 31 października;
- 7) pozostawienie nieskoszonego fragmentu działki rolnej o powierzchni wynoszącej 15-20% powierzchni tej działki; w dwóch kolejnych latach należy pozostawić inne fragmenty nieskoszone;
- 8) dla działek nieprzekraczających powierzchni 1 ha dopuszczalne jest zrezygnowanie z pozostawiania powierzchni nieskoszonych i koszenie co rok całej działki lub pozostawienie nieskoszonego fragmentu działki rolnej o powierzchni wynoszącej 15-20% powierzchni tej działki, jeżeli ekspert przyrodniczy dopuści taką możliwość;
- 9) zebranie i usunięcie skoszonej biomasy (w tym zakaz pozostawiania rozdrobnionej biomasy); w terminie do 2 tygodni po pokosie biomasa powinna zostać usunięta z działki lub ułożona w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi; w przypadku ułożenia biomasy w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi powinna ona zostać usunięta z działki rolnej nie później niż do dnia 1 marca kolejnego roku;
- 10) przy użytkowaniu kośno-pastwiskowym - wypas po pokosie w terminie określonym przez eksperta przyrodniczego, przy czym termin ten kończy się nie później niż w dniu 31 października, przy obsadzie zwierząt do 1 DJP/ha gruntów objętych wsparciem w ramach wariantu, jeżeli ekspert przyrodniczy dopuści taką możliwość.

13. Współczynniki przeliczania zwierząt na duże jednostki przeliczeniowe (DJP) stosowane w przypadku wymogów dotyczących użytkowania pastwiskowego lub kośno-pastwiskowego trwałych użytków zielonych lub obszarów przyrodniczych.

Lp.	Rodzaj zwierząt	Współczynnik przeliczania zwierząt na DJP	Lp.	Rodzaj zwierząt	Współczynnik przeliczania zwierząt na DJP
Konie ras dużych / Konie pozostałe			18	Cielęta do 6 miesięcy	0,15
1	Ogiery, klacze, wałachy	1,2	Kozy		
2	Żrebaki powyżej 2 lat	1	19	Kozy matki	0,15
3	Żrebaki powyżej 1 roku do 2 lat	0,8	20	Koźłeta do 3,5 miesiąca	0,05
4	Żrebaki powyżej 6 miesięcy do 1 roku	0,5	21	Koźłeta powyżej 3,5 miesiąca do 1,5 roku	0,08
5	Żrebięta do 6 miesięcy	0,3	22	Pozostałe kozy	0,1
Konie ras małych (m.in. hucuł, konik polski)			Owce		
6	Ogiery, klacze, wałachy	0,6	23	Owce powyżej 1,5 roku	0,1
7	Żrebaki powyżej 2 lat	0,5	24	Tryki powyżej 1,5 roku	0,12
8	Żrebaki powyżej 1 roku do 2 lat	0,35	25	Jagnięta do 3,5 miesiąca	0,05
9	Żrebaki powyżej 6 miesięcy do 1 roku	0,2	26	Tryczki	0,08
10	Żrebięta do 6 miesięcy	0,12	27	Maciorki	0,1
Bydło			Drób		
11	Buhaje	1,4	28	Gęsi	0,008
12	Krowy	1	Inne		
13	Jałówki cielne	1	29	Jelenie szlachetne	0,29
14	Jałówki powyżej 1 roku	0,8	30	Jelenie sika (wschodnie)	0,12
15	Jałówki powyżej 6 miesięcy do 1 roku	0,3	31	Daniele	0,12
16	Opasy powyżej 1 roku	0,8	32	Króliki	0,007

17	Opasy powyżej 6 miesięcy do 1 roku	0,3		
----	------------------------------------	-----	--	--

V. Pakiet 6. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych roślin w rolnictwie.

1. Wariant 6.1. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych roślin w rolnictwie - w przypadku uprawy - uprawianie odmian regionalnych lub amatorskich zarejestrowanych w krajowym rejestrze z kwalifikowanego materiału siewnego w pierwszym i czwartym roku uprawy rośliny danej odmiany. W drugim, trzecim i piątym roku uprawy rośliny tej odmiany jest dopuszczalna uprawa z materiału lub nasion uzyskanych ze zbioru w poprzednim roku.
2. Wariant 6.2. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych roślin w rolnictwie - w przypadku wytwarzania nasion lub materiału siewnego:
  - 1) wytwarzanie materiału siewnego zarejestrowanych w krajowym rejestrze roślin odmian regionalnych lub amatorskich, zgodnie z przepisami o nasiennictwie (przy utrzymaniu czystości i tożsamości odmianowej, prowadzenie dokumentacji plantacji oraz wykonywanych zabiegów i uzyskanie świadectwa oceny laboratoryjnej) lub
  - 2) wytwarzanie nasion roślin pozostałych gatunków roślin zagrożonych erozją genetyczną, spełniających minimalne wymagania jakościowe określone w tabeli I i II oraz posiadanie wyników badań laboratoryjnych w tym zakresie.

Tabela I. Wymagania jakościowe dla nasion pozostałych gatunków roślin zagrożonych erozją genetyczną (zboża)

Lp.	Gatunki	Minimalna czystość analityczna (nasiona czyste)	Maksymalna zawartość nasion innych gatunków (nasiona innych gatunków roślin)	Minimalna zdolność kiełkowania (siewki normalne + nasiona twarde)
		% wagowy	szt./500 g	% liczbowy
1	2	3	4	5
1	Pszenica płaskurka (<i>Triticum dicoccum</i> Schrank)	98	60 ¹⁾	85
2	Pszenica samopsza (<i>Triticum monococcum</i> L.)	98	60 ^{1), 2)}	85
3	Proso zwyczajne (<i>Panicum miliaceum</i> L.)	97	400 ¹⁾	80
4	Żyto krzyca (<i>Secale cereale</i> var. <i>multicaule</i>)	98	60	85

	Metzg. ex Alef.)			
--	------------------	--	--	--

- 1) Niedopuszczalna obecność nasion owsa głuchego (*Avena fatua*) i owsa płonnego (*Avena sterilis*).
- 2) Wielkość próby do badań wynosi 1 kg.

Tabela II. Wymagania jakościowe dla nasion pozostałych gatunków roślin zagrożonych erozją genetyczną (inne gatunki)

Lp.	Gatunki	Minimalna czystość analityczna (nasiona czyste)	Maksymalna zawartość nasion innych gatunków (nasiona innych gatunków roślin)	Minimalna zdolność kiełkowania (siewki normalne i nasiona twarde)
		% wagowy		% liczbowy
1	2	3	4	5
1	Lnianka siewna (Lnicznik siewny) (<i>Camelina sativa</i> (L.) Crantz)	98	0,3	80
2	Nostrzyk biały (<i>Melilotus albus</i> Medik L.) ^{1) 2)}	96	2,5 ¹⁾	80 ²⁾
3	Lędźwian siewny (<i>Lathyrus sativus</i> L.)	98	1,5	80
4	Soczewica jadalna (<i>Lens culinaris</i> Medik.)	98	1,5	80
5	Pasternak zwyczajny (<i>Pastinaca sativa</i> L.)	97	0,5	70
6	Przelot pospolity (<i>Anthyllis vulneraria</i> L.)	98	0,5	70
7	Gryka zwyczajna (<i>Fagopyrum esculentum</i> Moench)	98	1,5	80

1) Niedopuszczalna obecność nasion kianiaki (*Cuscuta*).

2) Do 30% nasion twardych uznaje się za zdolne do kiełkowania.

ZAŁĄCZNIK Nr 3

ZAWARTOŚĆ PLANU DZIAŁALNOŚCI ROLNOŚRODOWISKOWEJ

1. Część ogólna - dotyczy wszystkich pakietów i zawiera w szczególności:
  - 1) dane rolnika lub zarządcy realizującego zobowiązanie rolno-środowiskowo-klimatyczne oraz jego podpis;
  - 2) dane doradcy rolnośrodowiskowego, przy udziale którego został sporządzony plan działalności rolnośrodowiskowej, i jego podpis oraz - w przypadku gdy plan ten został sporządzony również przy udziale eksperta przyrodniczego - dane tego eksperta i jego podpis;
  - 3) czas realizacji zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego;
  - 4) wykaz pakietów lub wariantów, w ramach których rolnik lub zarządca realizuje zobowiązanie rolno-środowiskowo-klimatyczne;
  - 5) określenie elementów krajobrazu rolniczego nieużytkowanych rolniczo, o których mowa w § 4 ust. 2 pkt 3 rozporządzenia, występujących na obszarze gospodarstwa;
  - 6) oświadczenie rolnika lub zarządcy o przekazaniu pełnych i prawdziwych danych niezbędnych do sporządzenia planu działalności rolnośrodowiskowej
  - 7) informacje o zakazach ustanowionych na obszarach chronionych;
  - 8) datę sporządzenia planu działalności rolnośrodowiskowej.
2. Część szczegółowa - dotyczy poszczególnych wariantów i pakietów rolno-środowiskowo-klimatycznych i zawiera informacje niezbędne do prawidłowej realizacji zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego, w tym informacje w zakresie:
  - 1) działek rolnych zlokalizowanych na określonych działkach ewidencyjnych i realizowanych na nich określonych wariantów lub pakietów;
  - 2) wymogów w ramach realizowanego zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego, w tym także tych doprecyzowanych przez eksperta przyrodniczego lub doradcę rolnośrodowiskowego.
3. Załączniki do planu działalności rolnośrodowiskowej:
  - 1) szkic gospodarstwa rolnego:
    - a) z naniesionymi oznaczeniami:
      - poszczególnych działek rolnych, na których mają być realizowane pakiety lub warianty, oraz
      - elementów krajobrazu rolniczego nieużytkowanych rolniczo, o których mowa w § 4 ust. 2 pkt 3 rozporządzenia, występujących na obszarze tego gospodarstwa,
    - b) z zaznaczeniem miejsc na działce rolnej, w których są zasadzone poszczególne drzewa odmian wymienionych w załączniku nr 4 do rozporządzenia lub odmian tradycyjnie uprawianych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przed 1950 r. - w przypadku pakietu wymienionego w § 4 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia,
    - c) z zaznaczoną częścią działki rolnej, która ma pozostać nieskoszona w poszczególnych latach - w przypadku pakietu wymienionego w § 4 ust. 1 pkt 4 lub 5 rozporządzenia;
  - 2) (uchylony);
  - 2a) plan nawozowy oparty na bilansie azotu oraz chemicznej analizie gleby, określający dawki N, P, K, Mg i potrzeby wapnowania - w przypadku pakietu wymienionego w § 4 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia;

- 3) oświadczenie eksperta przyrodniczego o tym, że wymogi realizowanego wariantu:
- nie są sprzeczne z ustanowionymi dla danego obszaru chronionego działaniami obligatoryjnymi określonymi w planie ochrony lub w planie zadań ochronnych - w przypadku pakietu wymienionego w § 4 ust. 1 pkt 4 i 5 rozporządzenia, z wyłączeniem wariantu 4.7.,
  - są sprzeczne albo nie są sprzeczne z ustanowionymi dla danego obszaru Natura 2000 działaniami fakultatywnymi określonymi w planie ochrony lub w planie zadań ochronnych - w przypadku pakietu wymienionego w § 4 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia, z wyłączeniem wariantu 4.7.;
- 3a) kopia pisemnego potwierdzenia, o którym mowa w § 12 ust. 5a rozporządzenia, jeżeli wymogi realizowanego wariantu są sprzeczne z ustanowionymi dla danego obszaru Natura 2000 działaniami fakultatywnymi określonymi w planie ochrony lub w planie zadań ochronnych - w przypadku pakietu wymienionego w § 4 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia, z wyłączeniem wariantu 4.7.;
- 4) oświadczenie doradcy rolnośrodowiskowego o tym, że wymogi realizowanego wariantu nie są sprzeczne z ustanowionymi dla danego obszaru chronionego działaniami obligatoryjnymi określonymi w planie ochrony lub w planie zadań ochronnych - w przypadku wariantu 4.7.

ZAŁĄCZNIK Nr 4

WYKAZ UPRAW, GRUP UPRAW, GATUNKÓW I ODMIAN ROŚLIN, GATUNKÓW PTAKÓW, SIEDLISK PRZYRODNICZYCH ORAZ RAS ZWIERZĄT OBJĘTYCH PŁATNOŚCIĄ ROLNO-ŚRODOWISKOWO-KLIMATYCZNĄ

1. Pakiet 1. Rolnictwo zrównoważone obejmuje następujące uprawy, rośliny i grupy upraw:

Lp.	Uprawy w rozumieniu art. 44 rozporządzenia nr 1307/2013	Rodzaje lub gatunki roślin	Grupa upraw
1	jęczmień jary	jęczmień jary	zboża
	jęczmień ozimy	jęczmień ozimy	
	kukurydza	kukurydza cukrowa, kukurydza pękająca, kukurydza woskowata, kukurydza zwyczajna	
	owies	owies bizantyjski, owies nagi (nagoziarnisty jary), owies siewny, owies szorstki	
	pszenica jara	pszenica płaskurka - jara, pszenica samopsza - jara, pszenica twarda - jara, pszenica zwyczajna - jara	
	pszenica ozima	pszenica płaskurka - ozima, pszenica samopsza - ozima, pszenica twarda - ozima, pszenica zwyczajna - ozima	

	pszenica orkisz - jara	pszenica orkisz - jara	
	pszenica orkisz - ozima	pszenica orkisz - ozima	
	pszenżyto jare	pszenżyto jare	
	pszenżyto ozime	pszenżyto ozime	
	sorgo	sorgo techniczne, sorgo sułtańskie, trawa sudańska	
	szarłat	szarłat z wyjątkiem <i>Amaranthus retroflexus</i>	
	żyto jare	żyto jare	
	żyto ozime	żyto krzyca, żyto ozime	
2	fasola	fasola wielokwiatowa, fasola zwykła karłowa, fasola zwykła tyczna	strączkowe i warzywa strączkowe
	groch	groch siewny (jadalny i pastewny, w tym peluszka) - w tym z rośliną podporową, groch zwyczajny łuskowy, groch zwyczajny cukrowy	
	groszek	łędźwian	
	łubin	łubin biały, łubin wąskolistny, łubin żółty	
	seradela uprawna	seradela uprawna	
	soczewica jadalna	soczewica jadalna (w tym z rośliną podporową)	
	soja zwyczajna	soja zwyczajna	
	wyka jara	bobik, bób, wyka siewna (w tym z rośliną podporową)	
	wyka ozima	wyka kosmata (w tym z rośliną podporową)	
3	koniczyna	koniczyna egipska (aleksandryjska), koniczyna krwistoczerwona, koniczyna perska	bobowate drobnonasienne
	nostrzyk	nostrzyk biały, nostrzyk żółty	
4	trawa lub inne pastewne rośliny zielne	mieszanka jednoroczna traw, trawy w siewie czystym z przeznaczeniem na nasiona, mieszanka	trawa lub inne pastewne rośliny

		jednoroczna traw z bobowatymi drobnonasiennymi	zielne
5	burak	burak cukrowy, burak ćwikłowy, burak liściowy (boćwina), burak pastewny	okopowe i warzywa korzeniowe
	cykoria	cykoria siewna (korzeniowa)	
	marchew	marchew jadalna, marchew pastewna	
	pasternak zwyczajny	pasternak zwyczajny	
	pietruszka	pietruszka korzeniowa, pietruszka naciowa	
	salsefia	salsefia	
	seler	seler korzeniowy, seler naciowy	
	skorzonera	skorzonera	
	ziemniak	ziemniak	
6	gorczyca biała	gorczyca biała	oleiste
	gorczyca czarna	gorczyca czarna	
	gorczyca sarepska	gorczyca sarepska	
	kapusta rzepek - ozimy	rzepek ozimy	
	kapusta rzepek - jary	brukiew, rzepek jary	
	rzepik ozimy	perko, rzepik	
	słonecznik	słonecznik oleisty, słonecznik pastewny, topinambur	
7	dynia figolistna	dynia figolistna	warzywa kapustowate i rzepowate
	dynia olbrzymia	dynia olbrzymia	
	dynia piżmowa	dynia piżmowa	
	dynia zwyczajna	cukinia, dynia oleista, dynia pastewna, dynia zwyczajna, kabaczek, patison	

	kapusta warzywna	brokuł włoski, jarmuż, kalafior, kalarepa, kapusta brukselska, kapusta głowiasta biała, kapusta głowiasta czerwona, kapusta pastewna, kapusta włoska	
	kapusta właściwa	kapusta chińska, kapusta pekińska i rzepa ścierniskowa	
	rzeżucha ogrodowa	pieprzyca siewna (rzeżucha ogrodowa)	
	rzodkiew	rzodkiew czarna, rzodkiew biała, rzodkiew oleista, rzodkiewka	
8	proso	proso	proso
9	facelia	facelia błękitna	facelia
10	len	len oleisty, len włóknisty	len, lnianka
	lnianka siewna	lnianka siewna (lnicznik)	
11	mak	mak lekarski, mak wschodni	mak
12	gryka	gryka	gryka
13	arbuz (kawon)	arbuz (kawon)	pozostałe warzywa
	cykoria	endywia eskariola, endywia kędzierzawa, cykoria warzywna (liściowa, sałatowa)	
	czosnek	cebula kartoflanka, cebula perłowa, cebula wielopiętrowa, cebula zwyczajna, czosnek, czosnek niedźwiedzi, por, czosnek serpentynowy (rokambuł), siedmiolatka, szalotka, szczypiorek	
	koper ogrodowy	koper ogrodowy	
	koper włoski	koper włoski (fenkuł)	
	melon	melon	
	oberżyna	bakłażan (oberżyna)	
	ogórek	ogórek	
	papryka roczna	papryka roczna	

	pomidor skórzasty	pomidor skórzasty	
	pomidor	pomidor	
	roszpunka warzywna	roszpunka (roszponka) warzywna	
	sałata	sałata głowiasta masłowa, sałata głowiasta krucha, sałata listkowa (rozetowa), sałata łodygowa, sałata rzymska	
	szpinak nowozelandzki	szpinak nowozelandzki	
	szpinak zwyczajny	szpinak warzywny (zwyczajny)	
14	chaber	chaber bławatek	rośliny miododajne
	pszczelnik	pszczelnik mołdawski	
	rukiew	rukiew wodna	
	ślaz	ślaz dziki, ślaz maurytański	
	ślazówka	ślazówka ogrodowa, ślazówka turyngska	
15	babka	babka lancetowata, babka płesznik	zioła
	bazyliapospolita	bazyliapospolita	
	bylica	bylica estragon, bylica piołun	
	czarnuszka	czarnuszka siewna	
	cząber	cząber ogrodowy	
	dzięgiel	dzięgiel leśny, arcydzięgiel litwor	
	dziurawiczwyczajny	dziurawiczwyczajny	
	fiołek trójbarwny	fiołek trójbarwny	
	hyzop lekarski	hyzop lekarski	
	jeżówka purpurowa	jeżówka purpurowa	
	kminek zwyczajny	kminek zwyczajny	

kocanki piaskowe	kocanki piaskowe
kolendra siewna	kolendra siewna
kozieradka pospolita	kozieradka pospolita
koźłek lekarski	koźłek lekarski
krokosz barwierski	krokosz barwierski
krwawnik pospolity	krwawnik pospolity
lawenda wąskolistna	lawenda wąskolistna
lebiodka (oregano)	lebiodka pospolita (oregano), majeranek ogrodowy
lnica	lnica (lnianka) pospolita
lubczyk ogrodowy	lubczyk ogrodowy
macierzanka	tymianek pospolity (właściwy)
melisa lekarska	melisa lekarska
mięta	mięta kędzierzawa, mięta pieprzowa, mięta długolistna, mięta okrągłolistna
mniszek lekarski	mniszek lekarski
mydlnica lekarska	mydlnica lekarska
nagietek lekarski	nagietek lekarski
ogórecznik lekarski	ogórecznik lekarski
orlik pospolity	orlik pospolity
ostropest plamisty	ostropest plamisty
prawoślaz	malwa czarna, prawoślaz lekarski
różeniec górski	różeniec górski
rumian rzymski (szlachetny)	rumian rzymski (szlachetny)

	rumianek pospolity	rumianek pospolity	
	ruta zwyczajna	ruta zwyczajna	
	serdecznik pospolity	serdecznik pospolity	
	szałwia	szałwia lekarska	
	szanta zwyczajna	szanta zwyczajna	
	wiesiołek	wiesiołek dwuletni	
	złocień	złocień dalmatyński	
	żeń-szeń prawdziwy	żeń-szeń prawdziwy	
16	komonica	komonica błotna, komonica zwyczajna	wieloletnie
	koniczyna	koniczyna biała, koniczyna czerwona	
	lucerna	lucerna chmielowa (nerkowata), lucerna mieszańcowa, lucerna sierpowata, lucerna siewna	
	trawa lub inne pastewne rośliny zielne	mieszanka wieloletnia traw z bobowatymi drobnonasiennymi	
	trawa lub inne pastewne rośliny zielne	mieszanka wieloletnia traw	
	poziomka	poziomka, truskawka	
	rutwica	rutwica lekarska	
	sparceta	sparceta piaskowa, sparceta (esparceta) siewna	

2. Pakiet 3. Zachowanie sadów tradycyjnych odmian drzew owocowych obejmuje następujące gatunki i odmiany drzew:

Gatunek	Odmiana
Jabłonie	Ananas Berżenicki, Antonówka Półtorafuntowa, Aporta, Babuszkino, Beforest, Berner Rosen, Boiken, Bukówka, Cellini, Cesarz Aleksander (Aporta), Cesarz Wilhelm, Chałamowska, Cukrówka Litewska (Białe Słodkie), Cyganka, Cytrynówka, Czarnodrzewne, Czarnoguz, Czeskie Panieńskie, Dobry Kmiotek,

	Filippa, Gaskońskie Szkarłatne, Glogierówka, Gloria Mundi, Grafsztynek Czerwony, Grafsztynek Inflancki, Grafsztynek Prawdziwy, Grahama Jubileuszowe, Grochówka, Gruchoty, Jakub Lebel, Jonathan, Kalwila Czerwona Jesienna, Kalwila Letnia Fraas'a, Kandil Sinap, Kantówka Gdańska, Kardynalskie, Koksza Pomarańczowa, Korobówka, Kosztela, Kronselska, Królowa, Królowa Renet, Krótkonóżka Królewska, Książę Albrecht Pruski, Książęce, Kuzynek Buraczek, Landsberska, Malinowa Oberlandzka, Mank's Küchenapfel, Montwiłłówka, Niezrównane Peasgooda, Ontario, Oliwka Czerwona, Oliwka Inflancka, Papierówka Słodka, Pąsówka, Pepina Linneusza, Pepina Parkera, Pepina Ribstona, Piękna z Barnaku, Piękna z Boskoop, Piękna z Herrnhut, Piękna z Rept, Rajewskie, Rarytas Śląski, Reneta Ananasowa, Reneta Baumana, Reneta Blenheimska, Reneta Gwiazdkowa, Reneta Kanadyjska, Reneta Karmelicka, Reneta Kasselska, Reneta Kulona, Reneta Muszkatołowa, Reneta Orleańska, Reneta Sudecka, Reneta Szampańska, Reneta Szara, Reneta Żółta, Reneta Zuccalmaglio, Różanka Polska, Różanka Wirgińska, Ryszard Żółty, Signe Tillisch, Starking, Strumiłłówka, Suislepper, Sztetyna Czerwona, Sztetyna Zielona, Śmietankowe, Titówka, Truskawkowe Nietschnera, Węgierczyk, Złotka Kwidzińska, Złota Szlachetna, Zorza, Żeleźniak
Grusze	Amanlisa, Bera Boska, Bera Diela, Bera Liońska, Bera Szara, Bera Ulmska, Bergamota Czerwona Jesienna, Bojka, Cukrówka, Cytrynówka, Diuszesa Wczesna, Dobra Ludwika, Dobra Szara, Dr Jules Guyot, Dziekanka Lipcowa, Dziekanka Jesienna, Flamandka, Józefinka, Kalebasa Płocka, Kongresówka, Król Sobieski, Księżna Elza, Napoleonka, Owsianka, Panienska, Paryżanka, Patawinka, Pomarańczówka, Proboszczówka, Pstrągówka, Pstrągówka Zimowa, Salisbury, Tongrówka, Urbanistka, Winiówka Francuska, Żyfordka
Czereśnie	Bładoróżowa, Czarna Późna, Dönissena Żółta, Gubeńska, Gubińska Czarna, Kanarkowa, Kassina, Kozerska, Kunzego, Lotka Trzebnicka, Merla, Miodówka, Przybrodzka, Sercówka Nieszawska, Wczesna Riversa, Wolska
Wiśnie	Hiszpanka, Hortensja, Książęca, Minister Podbielski, Pożóg 29, Szklanka Wielka, Wczesna Ludwika, Włoszakowice, Wróble, Wiśnie odroślowe lokalne
Śliwy	Brzoskwiniowa, Fryga, Kirka, Lubaszka, Mirabelka z Nancy, Renkloda Zielona, Węgierka Łowicka

3. Pakiet 4. Cenne siedliska i zagrożone gatunki ptaków na obszarach Natura 2000 i Pakiet 5. Cenne siedliska poza obszarami Natura 2000:

1) Ochrona cennych siedlisk przyrodniczych (typy siedlisk przyrodniczych):

- a) Wariant 4.1. Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe i Wariant 5.1. Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe obejmują: zbiorowiska związku Molinion oraz nawiązujące do nich, na których udokumentowana zostanie obecność gatunków wskaźnikowych, zgodnie z obowiązującą metodyką sporządzania dokumentacji przyrodniczej, udostępnioną przez Agencję. Siedliska: 6410 Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe i siedliska nawiązujące,
- b) Wariant 4.2. Zalewowe łąki selernicowe i słonorośla i Wariant 5.2. Zalewowe łąki selernicowe i słonorośla obejmują: zbiorowiska ze związku Cnidion, zespół Sanguisorbo-Silaetum, zbiorowiska klas Asteretea tripolium i Thero-Salicornietea, zespół Potentillo-Festucetum i Scirpetum maritimi oraz nawiązujące do nich, na których udokumentowana zostanie obecność gatunków wskaźnikowych, zgodnie z obowiązującą metodyką sporządzania dokumentacji przyrodniczej, udostępnioną przez Agencję. Siedliska: 6440 łąki selernicowe, 1330 Solniska

- nadmorskie, 1310 Śródlądowe błotniste solniska z solirodem, 1340 Śródlądowe słone łąki, pastwiska i szuwały oraz siedliska nawiązujące do wymienionych powyżej,
- c) Wariant 4.3. Murawy i Wariant 5.3. Murawy obejmują: zbiorowiska klas Festuco-Brometea, Koelerio glaucae-Corynephoretea canescentis, Nardo-Callunetea, zbiorowiska okrajkowe z klasy Trifolio-Geranietea oraz zbiorowiska nawiązujące do wymienionych jednostek, na których udokumentowana zostanie obecność gatunków wskaźnikowych, zgodnie z obowiązującą metodyką sporządzania dokumentacji przyrodniczej, udostępnioną przez Agencję. Siedliska: 6120 ciepłolubne śródlądowe murawy napiaskowe, 6210 murawy kserotermiczne, 6230 murawy bliźniczkowe, 2230 wydmy śródlądowe z murawami szczotlichowymi, 5130 zarośla jałowca na murawach lub na wrzosowiskach, 4030 suche wrzosowiska, murawy zawciągowe oraz siedliska nawiązujące do wymienionych powyżej,
  - d) Wariant 4.4. Półnaturalne łąki wilgotne i Wariant 5.4. Półnaturalne łąki wilgotne obejmują: zbiorowiska związku Calthion oraz nawiązujące do nich zbiorowiska, na których udokumentowana zostanie obecność gatunków wskaźnikowych, zgodnie z obowiązującą metodyką sporządzania dokumentacji przyrodniczej, udostępnioną przez Agencję, z wyłączeniem zbiorowisk kadłubowych,
  - e) Wariant 4.5. Półnaturalne łąki świeże i Wariant 5.5. Półnaturalne łąki świeże obejmują: bogate gatunkowo zbiorowiska związków Arrhenatherion Cynosurion i Polygono-Trisetion oraz zbiorowiska nawiązujące do wymienionych jednostek fitooscjologicznych, na których udokumentowana zostanie obecność gatunków wskaźnikowych, zgodnie z obowiązującą metodyką sporządzania dokumentacji przyrodniczej, udostępnioną przez Agencję. Siedliska: 6510 niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie, 6520 górskie łąki konietlicowe oraz siedliska nawiązujące do wymienionych powyżej,
  - f) Wariant 4.6. Torfowiska i Wariant 5.6. Torfowiska obejmują: zbiorowiska klas Scheuzerio-Caricetea nigrae, Oxycocco-Sphagnetetea, wybrane zbiorowiska związku Magnocaricion (Caricetum buxbaumii, Cladietum marisci), Cratoneurion commutati oraz zbiorowiska nawiązujące do wymienionych jednostek, na których udokumentowana zostanie obecność gatunków wskaźnikowych, zgodnie z obowiązującą metodyką sporządzania dokumentacji przyrodniczej, udostępnioną przez Agencję. Siedliska: 7110, 7120 torfowiska wysokie, 7140 torfowiska przejściowe i trzęsawiska, 7150 obniżenia na podłożu torfowym, 7210 torfowiska nakredowe, 7230 torfowiska zasadowe, 4010 wilgotne wrzosowiska, 7220 źródlika wapienne oraz siedliska nawiązujące do wymienionych powyżej i inne mszyste zbiorowiska wielkoturzycowe;
- 2) Wariant 4.7. Ekstensywne użytkowanie na obszarach specjalnej ochrony ptaków (OSO) obejmuje siedliska lęgowe ptaków na trwałych użytkach zielonych położone na OSO;
  - 3) Warianty 4.8.-4.11. Ochrona siedlisk lęgowych ptaków, obejmują następujące gatunki:
    - a) derkacz (*Crex crex*),
    - b) rycyk (*Limosa limosa*),
    - c) czajka (*Vanellus vanellus*),
    - d) kszyc (*Gallinago gallinago*),
    - e) krwawodziób (*Tringa totanus*),
    - f) wodniczka (*Acrocephalus paludicola*),
    - g) dubelt (*Gallinago media*),

h) kulik wielki (*Numenius arquata*).

4. Pakiet 6. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych roślin w rolnictwie obejmuje następujące gatunki roślin:

- 1) pszenica płaskurka (*Triticum diccocom* Schrank);
- 2) pszenica samopsza (*Triticum monococcum* L.);
- 3) żyto krzyca (*Secale cereale* var. *multicale* Metzg. ex Alef.) (roślina dwuletnia);
- 4) Inianka siewna (Inicznik siewny) (*Camelina sativa* (L.) Crantz);
- 5) nostrzyk biały (*Melilotus alba* Medik) (roślina roczna oraz roślina dwuletnia);
- 6) lędźwian siewny (*Lathyrus sativus* L.);
- 7) soczewica jadalna (*Lens culinaris* Medik.);
- 8) pasternak zwyczajny (*Pastinaca sativa* L.) (roślina dwuletnia);
- 9) przelot pospolity (*Anthylis vulneraria* L.) (roślina dwuletnia);
- 10) gryka zwyczajna (*Fagopyrum esculentum* Moench);
- 11) proso zwyczajne (*Panicum miliaceum* L.).

5. Pakiet 7. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie obejmuje następujące gatunki zwierząt:

Gatunek	Rasa
Bydło	bydło rasy polskiej czerwonej, bydło rasy biało-grzbietej, bydło rasy polskiej czerwono-białej, bydło rasy polskiej czarno-białej
Konie	koniki polskie, konie huculskie, konie małopolskie, konie śląskie, konie wielkopolskie, konie zimnokrwiste w typie sokólskim, konie zimnokrwiste w typie sztumskim
Owce	owce rasy wrzosówka, owce rasy świniarka, owce olkuskie, polskie owce górskie odmiany barwnej, owce rasy merynos odmiany barwnej, owce uhruskie, owce wielkopolskie, owce żelaźnieńskie, owce rasy korideil (<i>corriedale</i>), owce kamienieckie, owce pomorskie, owce rasy cakiel podhalański, owce rasy merynos polski w starym typie, czarnogłówka, polskie owce pogórza
Świnie	świnie rasy puławskiej, świnie rasy złotnickiej białej, świnie rasy złotnickiej pstrej
Kozy	koza karpacka

ZAŁĄCZNIK Nr 5 (uchylony).

ZAŁĄCZNIK Nr 6

WYSOKOŚĆ STAWEK PŁATNOŚCI ROLNO-ŚRODOWISKOWO-KLIMATYCZNEJ DLA POSZCZEGÓLNYCH PAKIETÓW I ICH WARIANTÓW

Lp.	Pakiet	Wariant	Stawki płatności
1	Pakiet 1. Rolnictwo zrównoważone		486 zł/ha
2	Pakiet 2. Ochrona gleb i wód	2.1. Międzyplony	650 zł/ha
		2.2. Pasy ochronne na stokach o nachyleniu powyżej 20%	450 zł/ha
3	Pakiet 3. Zachowanie sadów tradycyjnych odmian drzew owocowych		1 964 zł/ha
4	Pakiet 4. Cenne siedliska i zagrożone gatunki ptaków na obszarach Natura 2000	Ochrona siedlisk przyrodniczych:	
		4.1. Zmienno wilgotne łąki trzęślicowe	1 276 zł/ha
		4.2. Zalewowe łąki selernicowe i słonorośla	1 043 zł/ha
		4.3. Murawy	1 300 zł/ha
		4.4. Półnaturalne łąki wilgotne	911 zł/ha
		4.5. Półnaturalne łąki świeże	1 083 zł/ha
		4.6. Torfowiska 4.6.1. Torfowiska - wymogi obowiązkowe 4.6.2. Torfowiska - wymogi obowiązkowe i uzupełniające	600 zł/ha 1 206 zł/ha
		4.7. Ekstensywne użytkowanie na obszarach specjalnej ochrony ptaków (OSO)	600 zł/ha
		Ochrona siedlisk lęgowych ptaków:	
		4.8. Ochrona siedlisk lęgowych ptaków: rycyka, kszczyka, krwawodzioba lub czajki	890 zł/ha
4.9. Ochrona siedlisk lęgowych ptaków: wodniczki	1 199 zł/ha		
4.10. Ochrona siedlisk lęgowych ptaków:	1 070 zł/ha		

		dubelta lub kulika wielkiego	
		4.11. Ochrona siedlisk lęgowych ptaków: derkacza	642 zł/ha
5	Pakiet 5. Cenne siedliska poza obszarami Natura 2000	Ochrona siedlisk przyrodniczych:	
		5.1. Zmienno wilgotne łąki trzęślicowe	1 276 zł/ha
		5.2. Zalewowe łąki selernicowe i słonorośla	1 043 zł/ha
		5.3. Murawy	1 300 zł/ha
		5.4. Półnaturalne łąki wilgotne	911 zł/ha
		5.5. Półnaturalne łąki świeże	1 083 zł/ha
		5.6. Torfowiska	600 zł/ha
		5.6.1. Torfowiska - wymogi obowiązkowe	
		5.6.2. Torfowiska - wymogi obowiązkowe i uzupełniające	1 206 zł/ha
6	Pakiet 6. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych roślin w rolnictwie	6.1. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych roślin w rolnictwie - w przypadku uprawy	750 zł/ha
		6.2. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych roślin w rolnictwie - w przypadku wytwarzania nasion lub materiału siewnego	1 000 zł/ha
7	Pakiet 7. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie	7.1. Zachowanie lokalnych ras bydła	1 600 zł/szt.
		7.2. Zachowanie lokalnych ras koni	1 900 zł/szt. (konie małopolskie, konie wielkopolskie) 1 700 zł/szt. (pozostałe rasy koni wymienione w ust. 5

		załącznika nr 4 do rozporządzenia)
	7.3. Zachowanie lokalnych ras owiec	360 zł/szt.
	7.4. Zachowanie lokalnych ras świń	1 140 zł/szt.
	7.5. Zachowanie lokalnych ras kóz	580 zł/szt.

ZAŁĄCZNIK Nr 7

KOSZTY TRANSAKCYJNE I WYSOKOŚĆ KWOTY PRZEZNACZONEJ NA REFUNDACJĘ TYCH KOSZTÓW

1. Koszty transakcyjne dla wariantów Pakietu 4. Cenne siedliska i zagrożone gatunki ptaków na obszarach Natura 2000 i wariantów Pakietu 5. Cenne siedliska poza obszarami Natura 2000

Koszty transakcyjne		Wysokość kwoty przeznaczanej na refundację kosztów transakcyjnych
Koszty transakcyjne w związku z sporządzeniem dokumentacji przyrodniczej dla siedliska o powierzchni:	do 1 ha	260 zł
	powyżej 1 ha do 5 ha	1 000 zł
	powyżej 5 ha do 20 ha	2 000 zł
	powyżej 20 ha do 50 ha	3 000 zł
	powyżej 50 ha	4 000 zł

2. Koszty transakcyjne dla wariantu 6.2. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych roślin w rolnictwie - w przypadku wytwarzania nasion lub materiału siewnego

Koszty transakcyjne	Wysokość kwoty przeznaczanej na refundację
----------------------------	---

		kosztów transakcyjnych
1. Koszt wykonania oceny wytworzonych nasion w laboratoriach urzędowych lub akredytowanych w przypadku wytwarzania nasion gatunków roślin wymienionych w ust. 4 załącznika nr 4 do rozporządzenia	za 1 z następujących gatunków roślin: Inianka siewna (Inicznik siewny) (<i>Camelina sativa</i> (L.) Crantz), nostryk biały (<i>Melilotus alba</i> Medik.), lędźwian siewny (<i>Lathyrus sativus</i> L.), soczewica jadalna (<i>Lens culinaris</i> Medik.), pasternak zwyczajny (<i>Pastinaca sativa</i> L.), przelot pospolity (<i>Anthylis vulneraria</i> L.)	268 zł
	za 1 z następujących gatunków roślin: pszenica płaskurka (<i>Triticum diccocum</i> Schrank), pszenica samopsza (<i>Triticum monococcum</i> L.), żyto krzyca (<i>Secale cereale</i> var. <i>multicale</i> Metzg. ex Alef.), gryka zwyczajna (<i>Fagopyrum esculentum</i> Moench), proso zwyczajne (<i>Panicum miliaceum</i> L.)	240 zł
2. Koszt wykonania oceny wytworzonego materiału siewnego w laboratoriach urzędowych lub akredytowanych w przypadku wytwarzania materiału siewnego roślin odmian regionalnych i amatorskich wpisanych do rejestru odmian prowadzonego na podstawie przepisów o nasiennictwie	za każdy gatunek rośliny	262 zł

ZAŁĄCZNIK Nr 8

WYSOKOŚĆ WSPÓŁCZYNNIKÓW DOTKLIWOŚCI UCHYBIENIA ORAZ WSPÓŁCZYNNIKÓW TRWAŁOŚCI UCHYBIENIA STOSOWANYCH DO DOKONYWANIA ZMNIEJSZEŃ PŁATNOŚCI ROLNO-ŚRODOWISKOWO-KLIMATYCZNYCH

Lp.	Rodzaj uchybienia	Współczynnik dotkliwości uchybienia	Współczynnik trwałości uchybienia			Iloczyn współczynnik dotkliwości i trwałości
			odwracalna	odwracalna	nieodwracalna	

			krótkotr wała	długotrwa ła		
			1,25	1,5		1,75
Wszystkie pakiety						
I. Pakiet 1. Rolnictwo zrównoważone						
1	Nieuprawianie na gruntach ornych upraw wymienionych w części I ust. 1a załącznika nr 2 do rozporządzenia	80%	1,25	-	-	100%
2	Uprawa na gruntach ornych roślin wieloletnich wymienionych w ust. 1 załącznika nr 4 do rozporządzenia przez okres dłuższy niż 3 lata w okresie objętym zobowiązaniem rolno-środowiskowo - klimatycznym	80%	1,25	-	-	100%
3	Ugorowanie gruntów ornych	56%	1,25	-	-	70%
4	Zastosowanie trzech upraw w plonie głównym w danym roku na gruntach ornych w gospodarstwie	32%	1,25	-	-	40%
5	Zastosowanie dwóch upraw w plonie głównym w danym roku na gruntach ornych w gospodarstwie	56%	1,25	-	-	70%
6	Zastosowanie jednej uprawy w plonie głównym w danym roku na gruntach ornych w gospodarstwie	80%	1,25	-	-	100%
7	Udział uprawy, która zajmuje największą powierzchnię gruntów ornych w gospodarstwie, przekracza 65% powierzchni wszystkich gruntów ornych w gospodarstwie w danym roku lub udział uprawy zbóż przekracza 65% powierzchni wszystkich gruntów ornych w gospodarstwie w danym roku	20%	1,25	-	-	25%
8	Udział: 1) jednej z czterech upraw, w przypadku zastosowania czterech	12%	1,25	-	-	15%

	<p>upraw, 2) jednej z trzech największych upraw, w przypadku zastosowania więcej niż czterech upraw, 3) pozostałych upraw łącznie, innych niż trzy największe uprawy, zwanych dalej "pozostałymi uprawami", w przypadku zastosowania więcej niż czterech upraw - jest mniejszy niż 10%, ale większy niż 5% powierzchni wszystkich gruntów ornych w gospodarstwie w danym roku</p>					
9	<p>Udział: 1) każdej z dwóch upraw, w przypadku zastosowania czterech upraw, 2) każdej z dwóch upraw w ramach trzech największych upraw, w przypadku zastosowania więcej niż czterech upraw, 3) jednej uprawy w ramach trzech największych upraw i osobno pozostałych upraw, w przypadku zastosowania więcej niż czterech upraw - jest mniejszy niż 10%, ale większy niż 5% powierzchni wszystkich gruntów ornych w gospodarstwie w danym roku</p>	24%	1,25	-	-	30%
10	<p>Udział: 1) każdej z trzech upraw, w przypadku zastosowania czterech upraw, 2) każdej z trzech największych upraw, w przypadku zastosowania więcej niż czterech upraw, 3) każdej z dwóch upraw w ramach trzech największych upraw i osobno udział pozostałych upraw, w przypadku zastosowania więcej niż czterech upraw - jest mniejszy niż 10%, ale większy niż</p>	32%	1,25	-	-	40%

	5% powierzchni wszystkich gruntów ornych w gospodarstwie w danym roku					
11	<p>Udział:</p> <p>1) jednej z czterech upraw, w przypadku zastosowania czterech upraw,</p> <p>2) jednej z trzech największych upraw, w przypadku zastosowania więcej niż czterech upraw,</p> <p>3) pozostałych upraw, w przypadku zastosowania więcej niż czterech upraw</p> <p>- jest mniejszy niż 5% powierzchni wszystkich gruntów ornych w gospodarstwie w danym roku</p>	24%	1,25	-	-	30%
12	<p>Udział:</p> <p>1) każdej z dwóch upraw, w przypadku zastosowania czterech upraw,</p> <p>2) każdej z dwóch upraw w ramach trzech największych upraw, w przypadku zastosowania więcej niż czterech upraw,</p> <p>3) jednej uprawy w ramach trzech największych upraw i osobno pozostałych upraw, w przypadku zastosowania więcej niż czterech upraw</p> <p>- jest mniejszy niż 5% powierzchni wszystkich gruntów ornych w gospodarstwie w danym roku</p>	40%	1,25	-	-	50%
13	<p>Udział:</p> <p>1) każdej z trzech upraw, w przypadku zastosowania czterech upraw,</p> <p>2) każdej z trzech największych upraw, w przypadku zastosowania więcej niż czterech upraw,</p> <p>3) każdej z dwóch upraw w ramach trzech największych upraw i osobno udział pozostałych upraw, w przypadku zastosowania więcej niż czterech upraw</p>	56%	1,25	-	-	70%

	- jest mniejszy niż 5% powierzchni wszystkich gruntów ornych w gospodarstwie w danym roku					
14	Niewykonanie na gruntach ornych w pierwszym (lub poprzedzającym) roku realizacji pakietu chemicznej analizy gleby (pH, P, K, Mg i węgiel organiczny) w terminie	50%	-	1,5	-	75%
15	Niewykonanie na gruntach ornych w ostatnim (lub poprzedzającym) roku realizacji pakietu chemicznej analizy gleby (pH, P, K, Mg i węgiel organiczny) w terminie	5%	1,25	-	-	6%
16	Brak planu nawozowego, opartego na bilansie azotu oraz chemicznej analizie gleby, określającego dawki N, P, K, Mg i potrzeby wapnowania	20%	1,25	-	-	25%
17	Nie jest przestrzegany plan nawozowy, oparty na bilansie azotu oraz chemicznej analizie gleby, określający dawki N, P, K, Mg i potrzeby wapnowania	20%	1,25	-	-	25%
18	Zastosowanie mniej niż trzech grup upraw w ciągu 5 lat realizacji zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego	50%	-	-	1,75	88%
19	Niezastosowanie, najpóźniej w 4. roku okresu realizacji zobowiązania rolno - środowiskowo-klimatycznego, w dwóch różnych latach jednej z dwóch wymaganych praktyk dodatkowych - w przypadku działek rolnych, na których są uprawiane rośliny inne niż wieloletnie	15%	-	-	1,75	26%
20	Niezastosowanie, najpóźniej w 4. roku realizacji zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego, międzyplonu, jako jednej z dwóch wymaganych praktyk dodatkowych, pomimo zastosowania co najmniej	25%	-	-	1,75	44%

	dwóch wymaganych praktyk dodatkowych - w przypadku działek rolnych, na których są uprawiane rośliny inne niż wieloletnie					
21	Niezastosowanie, najpóźniej w 4. roku realizacji zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego, międzyplonu, jako wymaganej praktyki dodatkowej - w przypadku działek rolnych, na których są uprawiane rośliny wieloletnie	15%	-	-	1,75	26%
22	Niezastosowanie, najpóźniej w 4. roku okresu zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego, w dwóch różnych latach żadnej z dwóch wymaganych praktyk dodatkowych	25%	-	-	1,75	44%
23	Zastosowanie komunalnych osadów ściekowych	15%	1,25	-	-	19%
24	Nieprzyoranie międzyplonu zastosowanego jako praktyka dodatkowa (nie dotyczy systemu bezorkowego)	10%	1,25	-	-	13%
II. Pakiet 2. Ochrona gleb i wód						
Wariant 2.1. Międzyplony						
1	Siewu roślin międzyplonowych dokonano w terminie po dniu 15 września, lecz do dnia 30 września	10%	1,25	-	-	13%
2	Siewu roślin międzyplonowych dokonano w terminie po dniu 30 września, lecz do dnia 15 października	20%	1,25	-	-	25%
3	Siewu roślin międzyplonowych dokonano w terminie po dniu 15 października	57%	-	-	1,75	100%
4	Wznowienie zabiegów agrotechnicznych przed dniem 1 marca	10%	1,25	-	-	13%

5	Gatunek rośliny dominującej w mieszance co najmniej 3-gatunkowej zastosowanej jako międzyplon przekracza 70% jej składu lub gatunki zbóż wykorzystane w tej mieszance przekraczają 70% jej składu	15%	1,25	-	-	19%
6	Zastosowanie jako międzyplon tylko jednego gatunku rośliny	25%	1,25	-	-	31%
7	Zastosowanie jako międzyplon mieszanki złożonej z dwóch gatunków roślin	15%	1,25	-	-	19%
8	Zastosowanie jako międzyplon mieszanki składającej się wyłącznie ze zbóż	25%	1,25	-	-	31%
9	Zastosowanie nawożenia międzyplonu	10%	1,25	-	-	13%
10	Zastosowanie w międzyplonie pestycydów	5%	1,25	-	-	6%
11	Zastosowanie komunalnych osadów ściekowych	15%	1,25	-	-	19%
12	Nieprzyoranie międzyplonu (nie dotyczy systemu bezorkowego)	10%	1,25	-	-	13%
13	Spasanie mieszanek w innych terminach niż jest to dopuszczalne	10%	1,25	-	-	13%
Wariant 2.2. Pasy ochronne na stokach o nachyleniu powyżej 20%						
14	Mieszanki traw zostały wysiane w nieodpowiednim terminie	40%	1,25	-	-	50%
15	Spasanie traw na pasie ochronnym w roku założenia pasa ochronnego lub w przypadku wysiania mieszanki traw w terminie od dnia 15 sierpnia do dnia 10 września - koszenie traw na pasie ochronnym w roku założenia pasa ochronnego	10%	1,25	-	-	13%

16	Zastosowanie komunalnych osadów ściekowych	15%	1,25	-	-	19%
17	Niewypasanie lub wypasanie od drugiego roku po założeniu pasa ochronnego w nieodpowiednim terminie albo niewykoszenie lub wykoszenie w nieodpowiednim terminie	10%	1,25	-	-	13%
18	Nieżłózenie ściętej biomasy w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi, lub jej nieusunięcie w odpowiednim terminie, lub pozostawienie na pasie ochronnym rozdrobnionej biomasy	10%	1,25	-	-	13%
III. Pakiet 3. Zachowanie sadów tradycyjnych odmian drzew owocowych						
1	Prowadzenie sadu niezgodnie z wymogami, o których mowa w części III ust. 1 i 2 załącznika nr 2 do rozporządzenia	57%	-	-	1,75	100%
2	Zastosowanie herbicydów	5%	1,25	-	-	6%
3	Niewykonywanie któregokolwiek z określonych przez doradcę rolnośrodowiskowego podstawowych zabiegów pielęgnacyjnych w sadzie lub wykonanie któregokolwiek z tych zabiegów niezgodnie ze wskazaniami tego doradcy	5%	1,25	-	-	6%
4	Niewykonywanie żadnego z określonych przez doradcę rolnośrodowiskowego podstawowych zabiegów pielęgnacyjnych w sadzie lub wykonanie ich niezgodnie ze wskazaniami tego doradcy	20%	1,25	-	-	25%
5	Niewykoszenie lub niewypasanie	5%	1,25	-	-	6%
6	Nieżłózenie ściętej biomasy w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi, lub jej nieusunięcie w	10%	1,25	-	-	13%

	odpowiednim terminie, lub pozostawienie na działce rolnej rozdrobnionej biomasy					
IV. Pakiet 4. Cenne siedliska i zagrożone gatunki ptaków na obszarach Natura 2000 i Pakiet 5. Cenne siedliska poza obszarami Natura 2000						
1	Zastosowanie wałowania	50%	-	1,5	-	75%
2	Zastosowanie komunalnych osadów ściekowych	25%	-	1,5	-	38%
3	Zastosowanie podsiewu - bez uprawy powierzchniowej gleby	25%	-	1,5	-	38%
4	Zastosowanie podsiewu - z zastosowaniem uprawy powierzchniowej gleby	50%	-	1,5	-	75%
5	Zastosowanie włókowania w okresie: - od dnia 1 kwietnia do dnia 1 września na obszarach nizinnych (do 300 m n.p.m.) - od dnia 15 kwietnia do dnia 1 września na obszarach wyżynnych i górskich (powyżej 300 m n.p. m.)	20%	-	1,5	-	30%
6	Zastosowanie środków ochrony roślin, z wyjątkiem selektywnego i miejscowego niszczenia uciążliwych gatunków inwazyjnych z zastosowaniem odpowiedniego sprzętu (np. mazaczy herbicydowych)	15%	-	1,5	-	23%
7	Utworzenie nowych, rozbudowa i odtworzenie istniejących urządzeń melioracji wodnych, z wyjątkiem konstrukcji urządzeń mających na celu dostosowanie poziomu wód, wykorzystując istniejące urządzenia melioracji wodnych do wymogów siedliskowych gatunków lub siedlisk będących przedmiotem ochrony w danym wariancie - z wyłączeniem działań dopuszczonych przez eksperta przyrodniczego, a w przypadku wariantu 4.7. - przez doradcę	57%	-	-	1,75	100%

	rolnośrodowiskowego					
8	Składowanie biomasy wśród kęp drzew i zarośli, w rowach, jarach i innych obniżeniach terenu (położonych na działkach zadeklarowanych we wniosku o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej)	10%	1,25	-	-	13%
Wariant 4.1. Zmiennewilgotne łąki trzęślicowe i Wariant 5.1. Zmiennewilgotne łąki trzęślicowe						
9	Zastosowanie pastwiskowego sposobu użytkowania	57%	-	-	1,75	100%
10	Zastosowanie kośno-pastwiskowego sposobu użytkowania, w przypadku niedopuszczenia takiego sposobu użytkowania przez eksperta przyrodniczego	33%	-	1,5	-	50%
11	Zastosowanie nawożenia lub wapnowania	10%	-	1,5	-	15%
12	Mechaniczne zniszczenie struktury gleby, w tym przez bronowanie lub przeorywanie	50%	-	1,5	-	75%
13	Zastosowanie innej niż określona częstotliwości koszenia lub niewykoszenie, lub wykoszenie w nieodpowiednim terminie lub w terminie innym niż określony przez eksperta przyrodniczego	33%	-	1,5	-	50%
14	Niezłożenie ściętej biomasy w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi, lub jej nieusunięcie w odpowiednim terminie, lub pozostawienie na działce rolnej rozdrobnionej biomasy	33%	-	1,5	-	50%
15	Nieusunięcie z działki rolnej do dnia 1 marca kolejnego roku biomasy ułożonej w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi	25%	1,25	-	-	31%

16	Pozostawienie mniejszej niż 15% nieskoszonej powierzchni działki rolnej	5%	1,25	-	-	6%
17	Pozostawienie większej niż 20%, lecz mniejszej niż 50% nieskoszonej lub równej 50% powierzchni działki rolnej	10%	1,25	-	-	13%
18	Pozostawienie większej niż 50% nieskoszonej powierzchni działki rolnej	25%	1,25	-	-	31%
19	Pozostawienie nieskoszonej niewłaściwej części działki rolnej, w szczególności innej niż zaznaczona na materiale graficznym	10%	1,25	-	-	13%
20	Wypasanie w nieodpowiednim terminie lub w terminie innym niż określony przez eksperta przyrodniczego	15%	1,25	-	-	19%
21	Nieprzestrzeganie dozwolonego poziomu obsady zwierząt	10%	-	1,5	-	15%
Wariant 4.2. Zalewowe łąki selernicowe i słonorośla i Wariant 5.2. Zalewowe łąki selernicowe i słonorośla						
22	Zastosowanie nawożenia lub wapnowania	10%	-	1,5	-	15%
23	Mechaniczne zniszczenie struktury gleby, w tym przez bronowanie lub przeorywanie	50%	-	1,5	-	75%
Użytkowanie kośne i kośno-pastwiskowe						
24	Zastosowanie innej niż określona częstotliwości koszenia lub niewykoszenie, lub wykoszenie w nieodpowiednim terminie lub w terminie innym niż określony przez eksperta przyrodniczego	33%	-	1,5	-	50%
25	Niełożenie ściętej biomasy w pryzmy, w tym pryzmy balotowe, stogi lub brogi, lub jej nieusunięcie w odpowiednim terminie, lub	33%	-	1,5	-	50%

	pozostawienie na działce rolnej rozdrobnionej biomasy					
26	Nieusunięcie z działki rolnej do dnia 1 marca kolejnego roku biomasy ułożonej w pryzmy, w tym pryzmy balotowe, stogi lub brogi	25%	1,25	-	-	31%
27	Pozostawienie mniejszej niż 15% nieskoszzonej powierzchni działki rolnej	5%	1,25	-	-	6%
28	Pozostawienie większej niż 20%, lecz mniejszej niż 50% lub równej 50% nieskoszzonej powierzchni działki rolnej	10%	1,25	-	-	13%
29	Pozostawienie większej niż 50% nieskoszzonej powierzchni działki rolnej	25%	1,25	-	-	31%
30	Pozostawienie nieskoszzonej niewłaściwej części działki rolnej, w szczególności innej niż zaznaczona na materiale graficznym	10%	1,25	-	-	13%
31	Wypasanie w nieodpowiednim terminie lub w terminie innym niż określony przez eksperta przyrodniczego	15%	1,25	-	-	19%
32	Nieprzestrzeganie dozwolonego poziomu obsady zwierząt	10%	-	1,5	-	15%
Użytkowanie pastwiskowe						
33	Niewypasanie lub wypasanie w nieodpowiednim terminie lub w terminie innym niż określony przez eksperta przyrodniczego	33%	-	1,5	-	50%
34	Nieprzestrzeganie dopuszczonego poziomu obsady zwierząt	20%	-	1,5	-	30%
35	Niewykoszenie niedojadów lub wykoszenie niedojadów w nieodpowiednim terminie lub w	5%	1,25	-	-	6%

	terminie innym niż określony przez eksperta przyrodniczego					
36	Niełożenie ściętej biomasy z niedojadów w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi, lub jej nieusunięcie w odpowiednim terminie, lub pozostawienie na działce rolnej rozdrobnionej biomasy z niedojadów	33%	-	1,5	-	50%
37	Nieusunięcie z działki rolnej do dnia 1 marca kolejnego roku biomasy z niedojadów ułożonej w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi	25%	1,25	-	-	31%
Wariant 4.3. Murawy i Wariant 5.3. Murawy						
38	Zastosowanie kośnego lub kośno-pastwiskowego sposobu użytkowania, w przypadku niedopuszczenia takiego sposobu użytkowania przez eksperta przyrodniczego	33%	-	1,5	-	50%
39	Zastosowanie nawożenia lub wapnowania	10%	-	1,5	-	15%
40	Mechaniczne zniszczenie struktury gleby, w tym przez bronowanie lub przeorywanie	50%	-	1,5	-	75%
Użytkowanie pastwiskowe						
41	Niewypasanie lub wypasanie w nieodpowiednim terminie lub w terminie innym niż określony przez eksperta przyrodniczego	33%	-	1,5	-	50%
42	Nieprzestrzeganie dozwolonego poziomu obsady zwierząt	20%	-	1,5	-	30%
43	Niewykoszenie niedojadów lub wykoszenie ich z zastosowaniem innej niż wskazana częstotliwości lub w nieodpowiednim terminie lub w terminie innym niż określony przez eksperta przyrodniczego	5%	1,25	-	-	6%

44	Nieżłożenie ściętej biomasy z niedojadów w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi, lub jej nieusunięcie w odpowiednim terminie, lub pozostawienie na działce rolnej rozdrobnionej biomasy z niedojadów	33%	-	1,5	-	50%
45	Nieusunięcie z działki rolnej do dnia 1 marca kolejnego roku biomasy z niedojadów ułożonej w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi	25%	1,25	-	-	31%
Użytkowanie kośne i kośno-pastwiskowe						
46	Zastosowanie innej niż określona częstotliwości koszenia lub niewykoszenie, lub wykoszenie w nieodpowiednim terminie lub w terminie innym niż określony przez eksperta przyrodniczego	33%	-	1,5	-	50%
47	Nieżłożenie ściętej biomasy w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi, lub jej nieusunięcie w odpowiednim terminie, lub pozostawienie na działce rolnej rozdrobnionej biomasy	33%	-	1,5	-	50%
48	Nieusunięcie z działki rolnej do dnia 1 marca kolejnego roku biomasy ułożonej w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi	25%	1,25	-	-	31%
49	Pozostawienie mniejszej niż 15% nieskoszonych powierzchni działki rolnej	5%	1,25	-	-	6%
50	Pozostawienie większej niż 20%, lecz mniejszej niż 50% lub równej 50% nieskoszonych powierzchni działki rolnej	10%	1,25	-	-	13%
51	Pozostawienie większej niż 50% nieskoszonych powierzchni działki rolnej	25%	1,25	-	-	31%
52	Pozostawienie nieskoszonej	10%	1,25	-	-	13%

	niewłaściwej części działki rolnej, w szczególności innej niż zaznaczona na materiale graficznym					
53	Wypasanie w nieodpowiednim terminie lub w terminie innym niż określony przez eksperta przyrodniczego	15%	1,25	-	-	19%
54	Nieprzestrzeganie dozwolonego poziomu obsady zwierząt	10%	-	1,5	-	15%
Wariant 4.4. Półnaturalne łąki wilgotne i Wariant 5.4. Półnaturalne łąki wilgotne						
55	Zastosowanie pastwiskowego sposobu użytkowania	57%	-	-	1,75	100%
56	Zastosowanie kośno-pastwiskowego sposobu użytkowania, w przypadku niedopuszczenia takiego sposobu użytkowania przez eksperta przyrodniczego	33%	-	1,5	-	50%
57	Przekroczenie dopuszczalnego limitu nawożenia	10%	-	1,5	-	15%
58	Nawożenie azotem na obszarach nawożonych przez namuły rzeczne	20%	-	1,5	-	30%
59	Zastosowanie wapnowania	10%	-	1,5	-	15%
60	Mechaniczne zniszczenie struktury gleby, w tym przez bronowanie lub przeorywanie	50%	-	1,5	-	75%
61	Zastosowanie innej niż określona częstotliwości koszenia lub niewykoszenie lub wykoszenie w nieodpowiednim terminie lub w terminie innym niż określony przez eksperta przyrodniczego	33%	-	1,5	-	50%
62	Pozostawienie mniejszej niż 15% nieskoszonej powierzchni działki rolnej	5%	1,25	-	-	6%
63	Pozostawienie większej niż 20%, lecz	10%	1,25	-	-	13%

	mniejszej niż 50% lub równej 50% nieskoszonej powierzchni działki rolnej					
64	Pozostawienie większej niż 50% nieskoszonej powierzchni działki rolnej	25%	1,25	-	-	31%
65	Pozostawienie nieskoszonej niewłaściwej części działki rolnej, w szczególności innej niż zaznaczona na materiale graficznym	10%	1,25	-	-	13%
66	Nieżłożenie ściętej biomasy w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi, lub jej nieusunięcie w odpowiednim terminie, lub pozostawienie na działce rolnej rozdrobnionej biomasy	33%	-	1,5	-	50%
67	Nieusunięcie z działki rolnej do dnia 1 marca kolejnego roku biomasy ułożonej w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi	25%	1,25	-	-	31%
68	Wypasanie w nieodpowiednim terminie lub w terminie innym niż określony przez eksperta przyrodniczego	15%	1,25	-	-	19%
69	Nieprzestrzeganie dozwolonego poziomu obsady zwierząt	10%	-	1,5	-	15%
Wariant 4.5. Półnaturalne łąki świeże i Wariant 5.5. Półnaturalne łąki świeże						
70	Przekroczenie dopuszczalnego limitu nawożenia	10%	-	1,5	-	15%
71	Nawożenie azotem na obszarach nawożonych przez namuły rzeczne	10%	-	1,5	-	15%
72	Mechaniczne zniszczenie struktury gleby, w tym przez bronowanie lub przeorywanie	50%	-	1,5	-	75%
73	Zastosowanie wapnowania bez wykonania niezbędnych w tym	10%	-	1,5	-	15%

	zakresie analiz gleby lub jeżeli ekspert przyrodniczy nie dopuścił takiej możliwości					
Użytkowanie kośne i kośno-pastwiskowe						
74	Zastosowanie innej niż określona częstotliwości koszenia lub niewykoszenie, lub wykoszenie w nieodpowiednim terminie lub w terminie innym niż określony przez eksperta przyrodniczego	33%	-	1,5	-	50%
75	Nieżłózenie ściętej biomasy w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi, lub jej nieusunięcie w odpowiednim terminie, lub pozostawienie na działce rolnej rozdrobnionej biomasy	33%	-	1,5	-	50%
76	Nieusunięcie z działki rolnej do dnia 1 marca kolejnego roku biomasy ułożonej w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi	25%	1,25	-	-	31%
77	Pozostawienie mniejszej niż 15% nieskoszonej powierzchni działki rolnej	5%	1,25	-	-	6%
78	Pozostawienie większej niż 20%, lecz mniejszej niż 50% lub równej 50% nieskoszonej powierzchni działki rolnej	10%	1,25	-	-	13%
79	Pozostawienie większej niż 50% nieskoszonej powierzchni działki rolnej	25%	1,25	-	-	31%
80	Pozostawienie nieskoszonej niewłaściwej części działki rolnej, w szczególności innej niż zaznaczona na materiale graficznym	10%	1,25	-	-	13%
81	Wypasanie w nieodpowiednim terminie lub w terminie innym niż określony przez eksperta przyrodniczego	15%	1,25	-	-	19%

82	Nieprzestrzeganie dozwolonego poziomu obsady zwierząt	10%	-	1,5	-	15%
Użytkowanie pastwiskowe						
83	Niewypasanie lub wypasanie w nieodpowiednim terminie lub w terminie innym niż określony przez eksperta przyrodniczego	33%	-	1,5	-	50%
84	Nieprzestrzeganie dozwolonego poziomu obsady zwierząt	20%	-	1,5	-	30%
85	Niewykoszenie niedojadów lub wykoszenie niedojadów w nieodpowiednim terminie lub w terminie innym niż określony przez eksperta przyrodniczego	5%	1,25	-	-	6%
86	Niezłożenie ściętej biomasy z niedojadów w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi, lub jej nieusunięcie w odpowiednim terminie, lub pozostawienie na działce rolnej rozdrobnionej biomasy z niedojadów	33%	-	1,5	-	50%
87	Nieusunięcie z działki rolnej do dnia 1 marca kolejnego roku biomasy z niedojadów ułożonej w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi	25%	1,25	-	-	31%
Wariant 4.6.1. Torfowiska - wymogi obowiązkowe, Wariant 5.6.1. Torfowiska - wymogi obowiązkowe, Wariant 4.6.2. Torfowiska - wymogi obowiązkowe i uzupełniające i Wariant 5.6.2. Torfowiska - wymogi obowiązkowe i uzupełniające						
Wymogi obowiązkowe						
88	Wydobycie torfu	57%	-	-	1,75	100%
89	Zalesienie	57%	-	-	1,75	100%
90	Zastosowanie nawożenia lub wapnowania	57%	-	-	1,75	100%
91	Pozostawienie rozdrobnionej biomasy	30%	-	-	1,75	53%

92	Mechaniczne zniszczenie struktury gleby, w tym przez bronowanie lub przeorywanie, lub wykorzystywanie sprzętu mechanicznego powodującego naruszenie wierzchniej warstwy gleby	57%	-	-	1,75	100%
93	Nieusunięcie odpadów pochodzenia antropogenicznego	20%	-	-	1,75	35%
94	Niewycięcie wskazanych przez eksperta przyrodniczego lub wycięcie w nieodpowiednim terminie lub w terminie innym niż określony przez eksperta przyrodniczego zarośli i podrostu drzew	25%	-	1,5	-	38%
95	Zastosowanie innej niż określona częstotliwości koszenia powierzchni, na której występują odrośla drzew i krzewów, lub innej niż określona częstotliwości wycinania odrośli drzew i krzewów	15%	-	1,5	-	23%
96	Niewykoszenie powierzchni, na której występują odrośla drzew i krzewów, lub niewycinanie odrośli drzew i krzewów, lub koszenie powierzchni, na której występują odrośla drzew i krzewów w nieodpowiednim terminie lub w terminie innym niż określony przez eksperta przyrodniczego, lub wycinanie tych odrośli w nieodpowiednim terminie lub w terminie innym niż określony przez eksperta przyrodniczego	48%	1,25	-	-	60%
97	Niełożenie ściętej biomasy w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi, lub jej nieusunięcie w odpowiednim terminie, lub pozostawienie na działce rolnej rozdrobnionej biomasy	33%	-	1,5	-	50%
98	Nieusunięcie z działki rolnej do dnia	25%	1,25	-	-	31%

	1 marca kolejnego roku biomasy ułożonej w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi					
Wymogi uzupełniające						
99	Zastosowanie pastwiskowego lub kośno-pastwiskowego sposobu użytkowania	57%	-	-	1,75	100%
100	Zastosowanie innej niż określona częstotliwości koszenia runi lub niekoszenie runi, lub koszenie runi w nieodpowiednim terminie lub w terminie innym niż określony przez eksperta przyrodniczego	33%	-	1,5	-	50%
101	Pozostawienie większej niż 20%, lecz mniejszej niż 50% lub równej 50% nieskoszonej powierzchni działki rolnej	10%	1,25	-	-	13%
102	Pozostawienie większej niż 50% nieskoszonej powierzchni działki rolnej	25%	1,25	-	-	31%
103	Pozostawienie nieskoszonej niewłaściwej części działki rolnej, w szczególności innej niż zaznaczona na materiale graficznym	10%	1,25	-	-	13%
104	Niezłożenie ściętej biomasy w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi, lub jej nieusunięcie w odpowiednim terminie, lub pozostawienie na działce rolnej rozdrobnionej biomasy	33%	-	1,5	-	50%
105	Nieusunięcie z działki rolnej do dnia 1 marca kolejnego roku biomasy ułożonej w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi	25%	1,25	-	-	31%
Wariant 4.7. Ekstensywne użytkowanie na obszarach specjalnej ochrony ptaków (OSO)						
106	Przekroczenie dopuszczalnego limitu nawożenia	10%	-	1,5	-	15%

107	Nawożenie azotem na obszarach nawożonych przez namuły rzeczne	10%	-	1,5	-	15%
108	Wykonanie jakichkolwiek zabiegów agrotechnicznych innych niż bronowanie i przeorywanie lub zabiegów pielęgnacyjnych w terminie od dnia 1 kwietnia do terminu pierwszego pokosu lub w przypadku użytkowania pastwiskowego - do dnia 15 czerwca	20%	-	1,5	-	30%
109	Mechaniczne zniszczenie struktury gleby, w tym przez bronowanie lub przeorywanie	50%	-	1,5	-	75%
Użytkowanie kośne i kośno-pastwiskowe						
110	Zastosowanie innej niż wskazana częstotliwości koszenia lub niewykoszenie, lub wykoszenie w nieodpowiednim terminie lub w terminie innym niż określony przez doradcę rolnośrodowiskowego	33%	-	1,5	-	50%
111	Niełożenie ściętej biomasy w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi, lub jej nieusunięcie w odpowiednim terminie, lub pozostawienie na działce rolnej rozdrobnionej biomasy	33%	-	1,5	-	50%
112	Nieusunięcie z działki rolnej do dnia 1 marca kolejnego roku biomasy ułożonej w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi	25%	1,25	-	-	31%
113	Pozostawienie mniejszej niż 15% nieskoszonej powierzchni działki rolnej	5%	1,25	-	-	6%
114	Pozostawienie większej niż 20%, lecz mniejszej niż 50% lub równej 50% nieskoszonej powierzchni działki rolnej	10%	1,25	-	-	13%

115	Pozostawienie większej niż 50% nieskoszonej powierzchni działki rolnej	15%	1,25	-	-	31%
116	Pozostawienie nieskoszonej niewłaściwej części działki rolnej, w szczególności innej niż zaznaczona na materiale graficznym	10%	1,25	-	-	13%
117	Wypasanie w nieodpowiednim terminie lub w terminie innym niż określony przez doradcę rolnośrodowiskowego	15%	1,25	-	-	19%
118	Nieprzestrzeganie dozwolonego poziomu obsady zwierząt	10%	-	1,5	-	15%
Użytkowanie pastwiskowe						
119	Niewypasanie lub wypasanie w nieodpowiednim terminie lub w terminie innym niż określony przez doradcę rolnośrodowiskowego	33%	-	1,5	-	50%
120	Nieprzestrzeganie dozwolonego poziomu obsady zwierząt	20%	-	1,5	-	30%
121	Niewykoszenie niedojadów lub wykoszenie ich z zastosowaniem innej niż wskazana częstotliwości lub w nieodpowiednim terminie lub w terminie innym niż określony przez doradcę rolnośrodowiskowego	5%	1,25	-	-	6%
122	Niełożenie ściętej biomasy z niedojadów w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi, lub jej nieusunięcie w odpowiednim terminie, lub pozostawienie na działce rolnej rozdrobnionej biomasy z niedojadów	33%	-	1,5	-	50%
123	Nieusunięcie z działki do dnia 1 marca kolejnego roku biomasy z niedojadów ułożonej w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi	25%	1,25	-	-	31%
Wariant 4.8. Ochrona siedlisk lęgowych ptaków: rycyka, kszczyka, krwawodzioba lub czajki						

124	Zastosowanie wapnowania	10%	-	1,5	-	15%
125	Mechaniczne zniszczenie struktury gleby, w tym przez bronowanie lub przeorywanie	50%	-	1,5	-	75%
126	Wykonanie jakichkolwiek zabiegów agrotechnicznych innych niż bronowanie i przeorywanie lub zabiegów pielęgnacyjnych w terminie od dnia 1 kwietnia do terminu pierwszego pokosu lub w przypadku użytkowania pastwiskowego - do dnia 15 czerwca	20%	-	1,5	-	30%
127	Zastosowanie nawożenia w przypadku użytkowania kośno-pastwiskowego i pastwiskowego	10%	-	1,5	-	15%
Użytkowanie kośne i kośno-pastwiskowe						
128	Zastosowanie innej niż wskazana częstotliwości koszenia lub niewykoszenie, lub wykoszenie w nieodpowiednim terminie lub w terminie innym niż określony przez eksperta przyrodniczego	33%	-	1,5	-	50%
129	Niełożenie ściętej biomasy w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi, lub jej nieusunięcie w odpowiednim terminie, lub pozostawienie na działce rolnej rozdrobnionej biomasy	33%	-	1,5	-	50%
130	Nieusunięcie z działki rolnej do dnia 1 marca kolejnego roku biomasy ułożonej w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi	25%	1,25	-	-	31%
131	Pozostawienie mniejszej niż 15% nieskoszonej powierzchni działki rolnej	5%	1,25	-	-	6%
132	Pozostawienie większej niż 20%, lecz mniejszej niż 50% lub równej 50%	10%	1,25	-	-	13%

	nieskoszonej powierzchni działki rolnej					
133	Pozostawienie większej niż 50% nieskoszonej powierzchni działki rolnej	15%	1,25	-	-	31%
134	Pozostawienie nieskoszonej niewłaściwej części działki rolnej, w szczególności innej niż zaznaczona na materiale graficznym	10%	1,25	-	-	13%
135	Wypasanie w nieodpowiednim terminie lub w terminie innym niż określony przez eksperta przyrodniczego	15%	1,25	-	-	19%
136	Nieprzestrzeganie dozwolonego poziomu obsady zwierząt	10%	1,5	-	-	15%
137	Przekroczenie dopuszczalnego limitu nawożenia	10%	-	1,5	-	15%
138	Nawożenie azotem na obszarach nawożonych przez namuły rzeczne w przypadku użytkowania kośnego	10%	-	1,5	-	15%
Użytkowanie pastwiskowe						
139	Niewypasanie lub wypasanie w nieodpowiednim terminie lub w terminie innym niż określony przez eksperta przyrodniczego	33%	-	1,5	-	50%
140	Nieprzestrzeganie dozwolonego poziomu obsady zwierząt	20%	-	1,5	-	30%
141	Niewykoszenie niedojadów lub wykoszenie ich z zastosowaniem innej niż wskazana częstotliwości lub w nieodpowiednim terminie lub w terminie innym niż określony przez eksperta przyrodniczego	5%	1,25	-	-	6%
142	Nieżłózenie ściętej biomasy z niedojadów w pryzmy, w tym pryzmy balotowe, stogi lub brogi, lub jej	33%	-	1,5	-	50%

	nieusunięcie w odpowiednim terminie, lub pozostawienie na działce rolnej rozdrobnionej biomasy z niedojadów					
143	Nieusunięcie z działki rolnej do dnia 1 marca kolejnego roku biomasy z niedojadów ułożonej w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi	25%	1,25	-	-	31%
Wariant 4.9. Ochrona siedlisk lęgowych ptaków: wodniczki						
144	Zastosowanie pastwiskowego sposobu użytkowania	57%	-	-	1,75	100%
145	Zastosowanie nawożenia lub wapnowania	10%	-	1,5	-	15%
146	Mechaniczne zniszczenie struktury gleby, w tym przez bronowanie lub przeorywanie	50%	-	1,5	-	75%
147	Wykonanie jakichkolwiek zabiegów agrotechnicznych innych niż bronowanie i przeorywanie lub zabiegów pielęgnacyjnych w terminie od dnia 1 kwietnia do terminu pierwszego pokosu	20%	-	1,5	-	30%
148	Zastosowanie innej niż określona częstotliwości koszenia lub niewykoszenie, lub wykoszenie w nieodpowiednim terminie lub w terminie innym niż określony przez eksperta przyrodniczego	33%	-	1,5	-	50%
149	Pozostawienie mniejszej niż 15% nieskoszonej powierzchni działki rolnej	5%	1,25	-	-	6%
150	Pozostawienie większej niż 85% nieskoszonej powierzchni działki rolnej	25%	1,25	-	-	31%
151	Pozostawienie nieskoszonej niewłaściwej części działki rolnej, w szczególności innej niż zaznaczona na materiale graficznym	10%	1,25	-	-	13%

152	Niezłożenie ściętej biomasy w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi, lub jej nieusunięcie w odpowiednim terminie, lub pozostawienie na działce rolnej rozdrobnionej biomasy	33%	-	1,5	-	50%
153	Nieusunięcie z działki rolnej do dnia 1 marca kolejnego roku biomasy ułożonej w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi	25%	1,25	-	-	31%
154	Wypasanie w nieodpowiednim terminie lub w terminie innym niż określony przez eksperta przyrodniczego	15%	1,25	-	-	19%
155	Nieprzestrzeganie dozwolonego poziomu obsady zwierząt	10%	-	1,5	-	15%
Wariant 4.10. Ochrona siedlisk lęgowych ptaków: dubelta lub kulika wielkiego						
156	Zastosowanie wapnowania	10%	-	1,5	-	15%
157	Mechaniczne zniszczenie struktury gleby, w tym przez bronowanie lub przeorywanie	50%	-	1,5	-	75%
158	Zastosowanie nawożenia - w przypadku użytkowania kośno-pastwiskowego i pastwiskowego	10%	-	1,5	-	15%
159	Wykonanie jakichkolwiek zabiegów agrotechnicznych innych niż bronowanie i przeorywanie lub zabiegów pielęgnacyjnych w terminie od dnia 1 kwietnia do terminu pierwszego pokosu w przypadku użytkowania kośnego i kośno-pastwiskowego lub w przypadku użytkowania pastwiskowego - do dnia 10 lipca	20%	-	1,5	-	30%
Użytkowanie kośne i kośno-pastwiskowe						
160	Zastosowanie innej niż określona	33%	-	1,5	-	50%

	częstotliwości koszenia lub niewykoszenie, lub wykoszenie w nieodpowiednim terminie lub w terminie innym niż określony przez eksperta przyrodniczego					
161	Niełożenie ściętej biomasy w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi, lub jej nieusunięcie w odpowiednim terminie, lub pozostawienie na działce rolnej rozdrobnionej biomasy	33%	-	1,5	-	50%
162	Nieusunięcie z działki rolnej do dnia 1 marca kolejnego roku biomasy ułożonej w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi	25%	1,25	-	-	31%
163	Pozostawienie mniejszej niż 15% nieskoszonych powierzchni działki rolnej, a w przypadku turzycowisk - mniejszej niż 50% nieskoszonych powierzchni działki rolnej	5%	1,25	-	-	6%
164	Pozostawienie większej niż 20% nieskoszonych powierzchni działki rolnej, a w przypadku turzycowisk - większej niż 50% nieskoszonych powierzchni działki rolnej	10%	1,25	-	-	13%
165	Pozostawienie nieskoszonej niewłaściwej części działki rolnej, w szczególności innej niż zaznaczona na materiale graficznym	10%	1,25	-	-	13%
166	Wypasanie w nieodpowiednim terminie lub w terminie innym niż określony przez eksperta przyrodniczego	15%	1,25	-	-	19%
167	Nieprzestrzeganie dozwolonego poziomu obsady zwierząt	10%	-	1,5	-	15%
168	Przekroczenie dopuszczalnego limitu nawożenia	10%	-	1,5	-	15%
169	Nawożenie azotem na obszarach	10%	-	1,5	-	15%

	nawożonych przez namuły rzeczne w przypadku użytkowania kośnego					
Użytkowanie pastwiskowe						
170	Niewypasanie lub wypasanie w nieodpowiednim terminie lub w terminie innym niż określony przez eksperta przyrodniczego	33%	-	1,5	-	50%
171	Nieprzestrzeganie dozwolonego poziomu obsady zwierząt	20%	-	1,5	-	30%
172	Niewykoszenie niedojadów lub wykoszenie ich z zastosowaniem innej niż wskazana częstotliwości lub w nieodpowiednim terminie lub w terminie innym niż określony przez eksperta przyrodniczego	5%	1,25	-	-	6%
173	Niełożenie ściętej biomasy z niedojadów w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi, lub jej nieusunięcie w odpowiednim terminie, lub pozostawienie na działce rolnej rozdrobnionej biomasy z niedojadów	33%	-	1,5	-	50%
174	Nieusunięcie z działki rolnej do dnia 1 marca kolejnego roku biomasy z niedojadów ułożonej w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi	25%	1,25	-	-	31%
Wariant 4.11. Ochrona siedlisk lęgowych ptaków: derkacza						
175	Zastosowanie pastwiskowego sposobu użytkowania	57%	-	-	1,75	100%
176	Zastosowanie nawożenia lub wapnowania	10%	-	1,5	-	15%
177	Mechaniczne zniszczenie struktury gleby, w tym przez bronowanie lub przeorywanie	57%	-	-	1,75	100%
178	Wykonanie jakichkolwiek zabiegów agrotechnicznych innych niż bronowanie i przeorywanie lub	20%	-	1,5	-	30%

	zabiegów pielęgnacyjnych w terminie od dnia 1 kwietnia do terminu pierwszego pokosu					
179	Niewykoszenie lub wykoszenie w nieodpowiednim terminie lub w terminie innym niż określony przez eksperta przyrodniczego	33%	-	1,5	-	50%
180	Pozostawienie mniejszej niż 15% nieskoszonych powierzchni działki rolnej	5%	1,25	-	-	6%
181	Pozostawienie większej niż 20%, lecz mniejszej niż 50% lub równej 50% nieskoszonych powierzchni działki rolnej	10%	1,25	-	-	13%
182	Pozostawienie większej niż 50% nieskoszonych powierzchni działki rolnej	25%	1,25	-	-	31%
183	Pozostawienie nieskoszonej niewłaściwej części działki rolnej, w szczególności innej niż zaznaczona na materiale graficznym	10%	1,25	-	-	13%
184	Niezłożenie ściętej biomasy w pryzmy, w tym pryzmy balotowe, stogi lub brogi, lub jej nieusunięcie w odpowiednim terminie, lub pozostawienie na działce rolnej rozdrobnionej biomasy	33%	-	1,5	-	50%
185	Nieusunięcie z działki rolnej do dnia 1 marca kolejnego roku biomasy ułożonej w pryzmy, w tym pryzmy balotowe, stogi lub brogi	25%	1,25	-	-	31%
186	Wypasanie w nieodpowiednim terminie lub w terminie innym niż określony przez eksperta przyrodniczego	15%	1,25	-	-	19%
187	Nieprzestrzeganie dozwolonego poziomu obsady zwierząt	10%	-	1,5	-	15%

V. Pakiet 6. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych roślin w rolnictwie						
Wariant 6.1. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych roślin w rolnictwie - w przypadku uprawy						
1	W pierwszym lub czwartym roku uprawy rośliny danej odmiany regionalnej lub amatorskiej zarejestrowanej w krajowym rejestrze do uprawy tej rośliny nie został wykorzystany kwalifikowany materiał siewny	50%	-	-	1,75	88%